ALMANAH flacăra '86

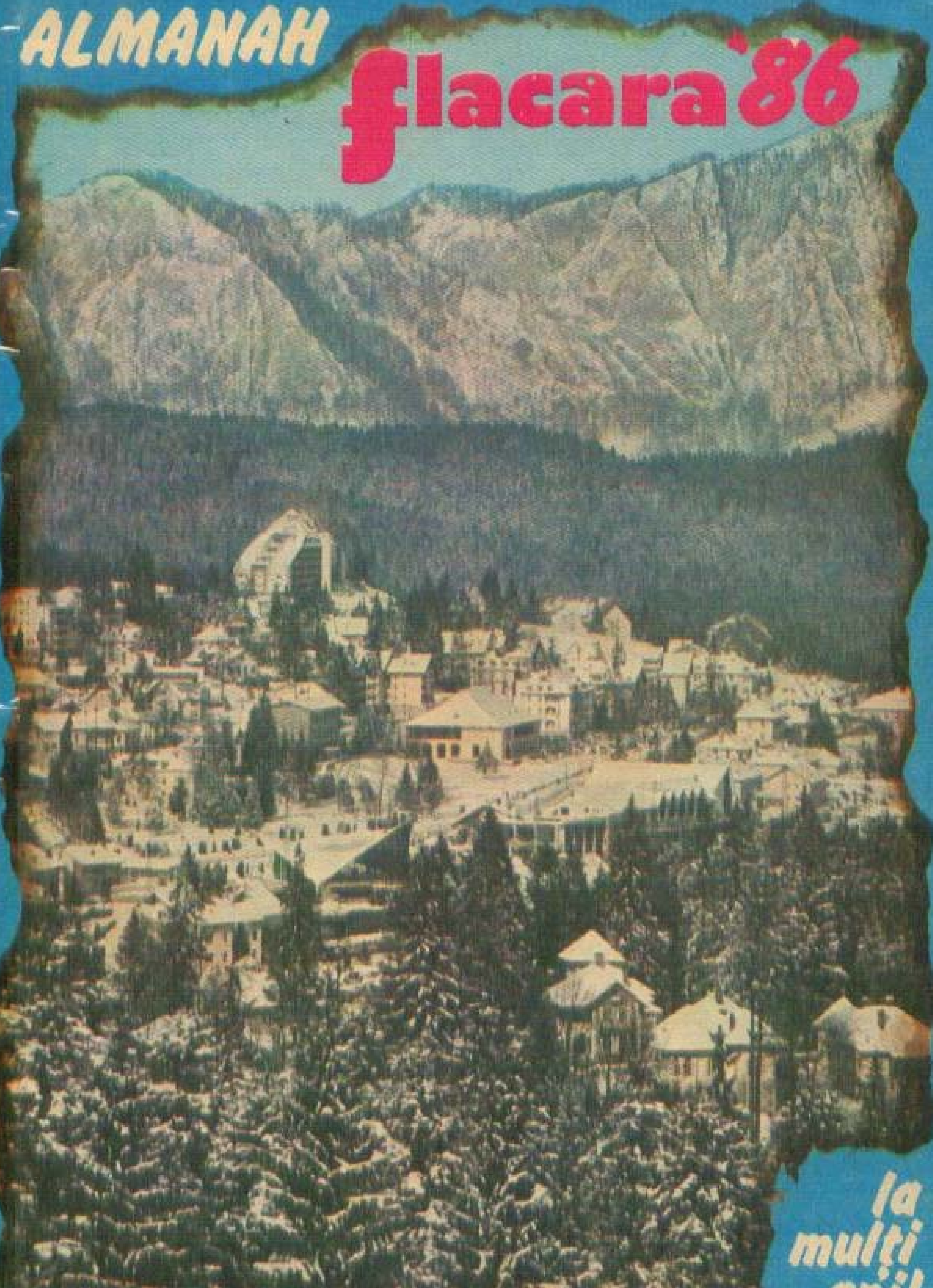

la mulți ani!

Un cincinal se încheie, un cincinal începe

De la dezvoltarea EXTENSIVĂ la dezvoltarea INTENSIVĂ

Despărţindu-ne de anul 1985, ne despărţim, de fapt, de cel de al 7-lea cincinal de dezvoltare economico-socială a României. Privind înapoi, la anii parcurşi, constatăm cu sentimente de profundă satisfacţie şi mîndrie patriotică că, în această perioadă de cinci ani, noi ctitorii au sporit zestrea ţării, remarcabile fapte de muncă au adăugat noi şi importante contribuţii la sporirea avuţiei naţionale a poporului nostru. Toate acestea sînt urmarea firească a politicii inaugurate de Congresul al IX-lea al partidului, eveniment înscris cu litere de aur în istoria României, cînd în fruntea Partidului Comunist Român a fost ales tovarăşul Nicolae Ceauşescu, cel mai iubit fiu al naţiunii noastre, patriot înflăcărat, mare revoluţionar şi gînditor marxist, personalitate proeminentă a vieţii politice internaţionale contemporane.

Transpunînd în viaţă hotărîrile Congresului al XII-lea al partidului, ale Conferinţei Naţionale din 1982, poporul nostru a obţinut rezultate remarcabile în anii celui de al 7-lea cincinal, pe toate planurile vieţii economico-sociale. Pe întreaga perioadă

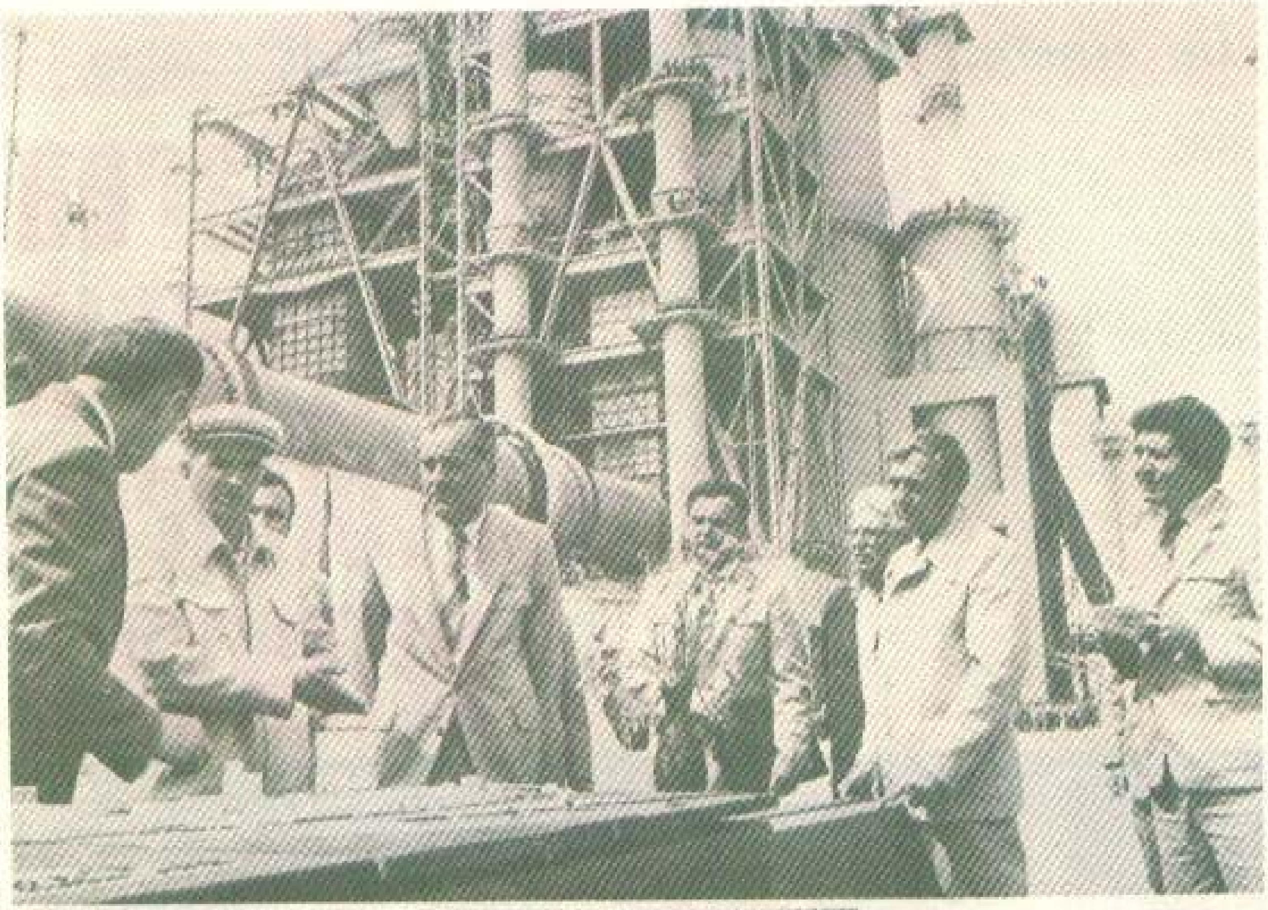

Un cincinal se încheie, un cincinal începe

de cinci ani, producția industrială netă a crescut într-un ritm mediu anual de peste 6% și aceasta în condițiile grele economice internaționale. Rezultate importante s-au obținut și în domeniul agriculturii; deși în toți acești ani au existat condiții climatice grele, producția agricolă anuală a fost cu circa 3 milioane tone mai mare decît media din cincinalul anterior. S-au dezvoltat, de asemenea, zootehnia și celelalte sectoare ale agriculturii noastre socialiste. Pe baza măsurilor și a programelor speciale adoptate, s-au obținut succese importante în îmbunătățirea calității și ridicarea nivelului tehnic al produselor, precum și în sporirea productivității muncii, care, pe ansamblul industriei republicane, va fi, în acest an, cu circa 29% mai mare decît în 1980. S-au construit circa 1900 noi capacități de producție și s-au realizat noi și noi

obiective care au îmbogățit și schimbat înfățișarea patriei noastre. O realizare de cea mai mare importanță — expresie a forței economiei naționale, a capacităților creatoare ale poporului român — o reprezintă darea în folosință a Canalului Dunăre-Marea Neagră. Trebuie remarcat, totodată, faptul că noile forțe de producție au fost și sînt tot mai armonios repartizate pe teritoriu, ceea ce a permis ca la sfîrșitul acestui an toate județele țării să realizeze o producție de cel puțin 70 000 lei pe locuitor.

Ca urmare a sporirii sistematice a venitului național și a unei juste repartizări a acestuia în fond de acumulare și fond de consum, a avut loc creșterea retribuției reale, cu circa 8%, a tuturor oamenilor muncii, iar a veniturilor țărănimii cu peste 12%. Concomitent au sporit volumul mărfurilor vîndute populației prin comerțul socialist, ca și prestările de servicii. Au continuat să se dezvolte construcțiile de lo-

Un cincinal se încheie, un cincinal începe

cuințe și de instituții social-culturale.

Viața spirituală, cultural-artistică pulsează puternic în toate județele și localitățile patriei. În acest cincinal a continuat să se îmbunătățească activitatea în domeniul învățămîntului. S-au adoptat noi măsuri pentru ridicarea nivelului general al învățămîntului pe baza celor mai înalte cuceriri ale științei și tehnicii, ale cunoașterii umane. O puternică intensificare a cunoscut cercetarea științifică, sector care aduce o contribuție de însemnătate deosebită la întreaga dezvoltare economico-socială a patriei. Literatura, arta, întreaga creație cultural-artistică se afirmă cu vigoare ca factori activi de formare a omului nou, de dezvoltare a conștiinței socialiste a maselor.

Marile realizări repurtate în cincinalul 1981—1985 în toate sectoarele vieții economice și sociale demonstrează cu putere justețea politicii partidului nostru comunist, care se călăuzește ferm după concepția revoluționară, materialist-dialec-

Un cincinal se încheie, un cincinal începe

tică și istorică, și aplică neabătut, în mod creator, adevărurile general-valabile ale socialismului științific la condițiile concrete din țara noastră, asigurînd înaintarea fermă a patriei pe calea socialismului, spre comunism. Marile înfăptuiri din acest cincinal sînt rodul muncii pline de elan și abnegație a clasei muncitoare, țărănimii, intelectualității, a tuturor oamenilor muncii, fără deosebire de naționalitate, a întregului popor, sub conducerea partidului, a secretarului său general, tovarășul Nicolae Ceaușescu.

Poporul român intră în noul an 1986, primul an al cincinalului al 8-lea, cu un program clar de muncă și de luptă, adoptat de Congresul al XIII-lea al partidului. El este fundamentat pe concepția științifică a tovarășului Nicolae Ceaușescu cu privire la făurirea societății socialiste multilateral dezvoltate, la rolul forțelor de producție în acest proces complex, la necesitatea continuării industrializării socialiste și la noua revoluție agrară. Dispunem de

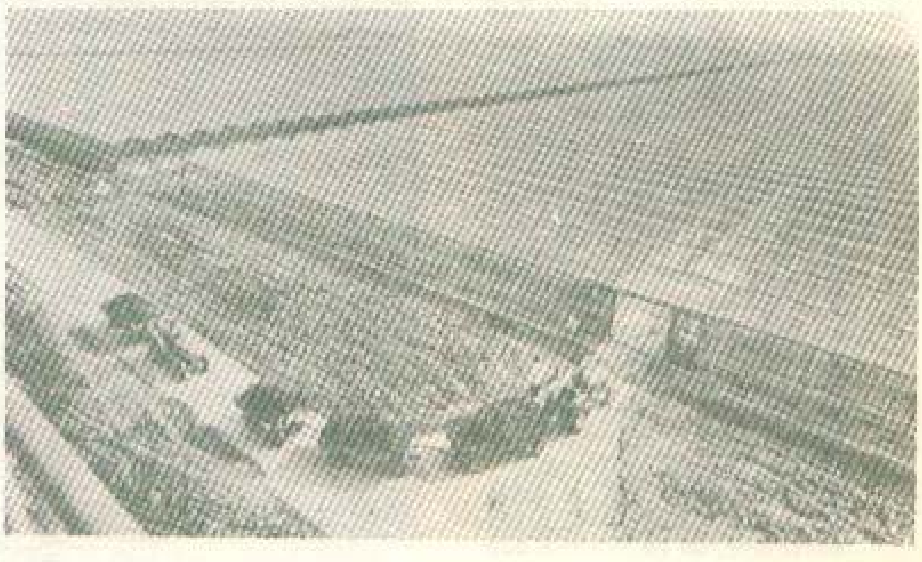

EPOCA CEAUSESCU
EPOCA DE AUR A ROMANIEI

Un cincinal se încheie, un cincinal începe

un nou mecanism economico-financiar — rod al gîndirii creatoare a secretarului general al partidului — menit să creeze cadrul pentru intensificarea acțiunii factorilor intensivi, pentru promovarea largă a autoconducerii muncitorești și autogestiunii economico-financiare.

Obiectivul fundamental al cincinalului 1986—1990 îl constituie continuarea fermă a politicii de făurire a societății socialiste multilateral dezvoltate și înaintare a patriei spre comunism. Economia noastră se va dezvolta intensiv, iar cele două ramuri de bază ale sale, industria și agricultura, vor cunoaște schimbări structurale, în pas cu cerințele economiilor moderne. În vederea realizării obiectivului fundamental, o atenție deosebită se va acorda dezvoltării forțelor de producție, precum și perfecționării relațiilor sociale și de producție pe o bază nouă, continuîndu-se cu fermitate procesul de transformare revoluționară a societății. În acest context capătă o însemnătate decisivă înfăptuirea unei noi calități a muncii și vieții întregului popor, accentuarea dezvoltării intensive a tuturor subramurilor producției materiale și asigurarea unui echilibru mai bun între diferite sectoare, înlăturîndu-se unele contradicții apărute la un moment dat.

În noul cincinal, pe primul plan se va situa dezvoltarea bazei energetice și de materii prime. Potrivit prevederilor, producția de energie electrică va ajunge în 1990 la 95—97 miliarde KWh, urmînd să se dezvolte puternic energia electrică produsă pe bază de cărbune și șisturi bituminoase, precum și energia hidroelectrică și nucleară. Vor fi puse în valoare noi minereuri; se va intensifica activitatea de recuperare și refolosire a surselor de energie și materiale, de perfecționare a tehnologiilor, de reducere a con-

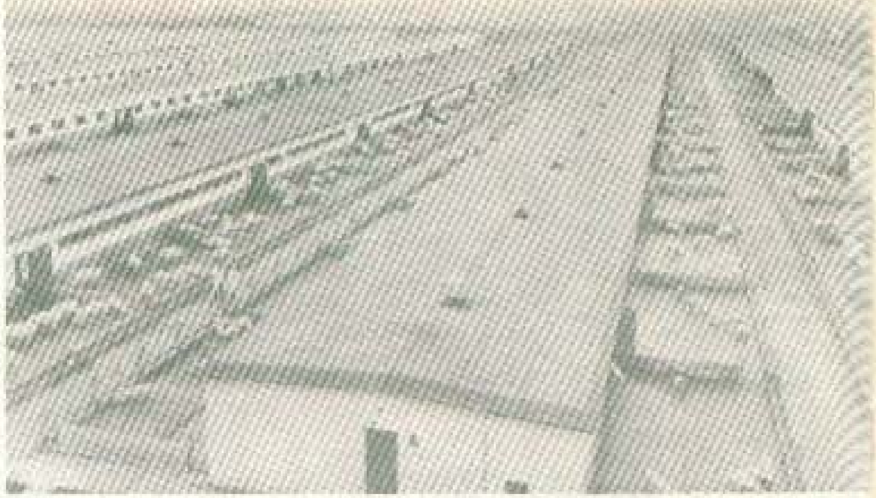

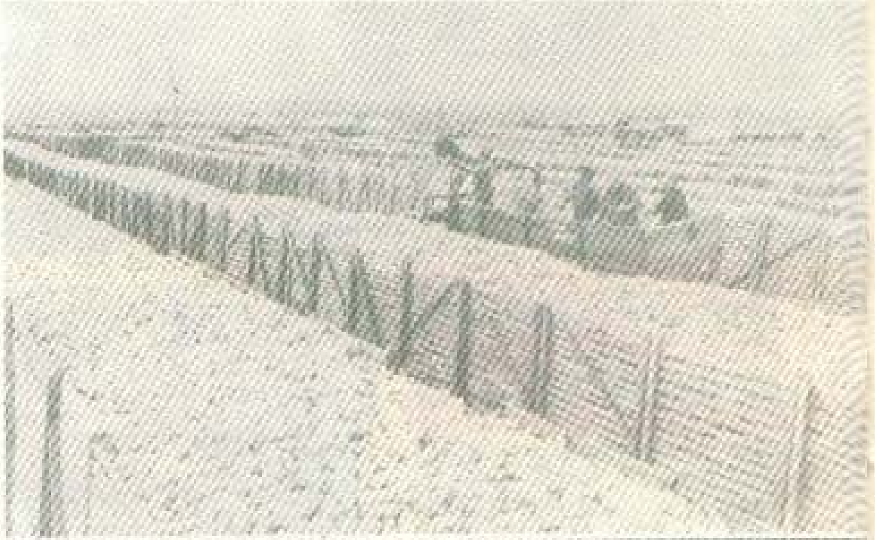

Un cincinal se încheie, un cincinal începe

...sumului de energie şi materiale pe unitatea de produs.

Anii noului cincinal vor fi marcaţi de însemnate realizări în domeniul modernizării, al ridicării calităţii producţiei industriale. Ritmuri mai accentuate de creştere vor cunoaşte subramurile, grupele de produse şi produsele de vîrf, de înaltă tehnicitate; vor fi aplicate cu hotărîre programele privind mecanizarea, automatizarea şi robotizarea tuturor sectoarelor economice. Pînă în anul 1990 se va ajunge la un nivel general al producţiei industriale româneşti, precum şi al cali-

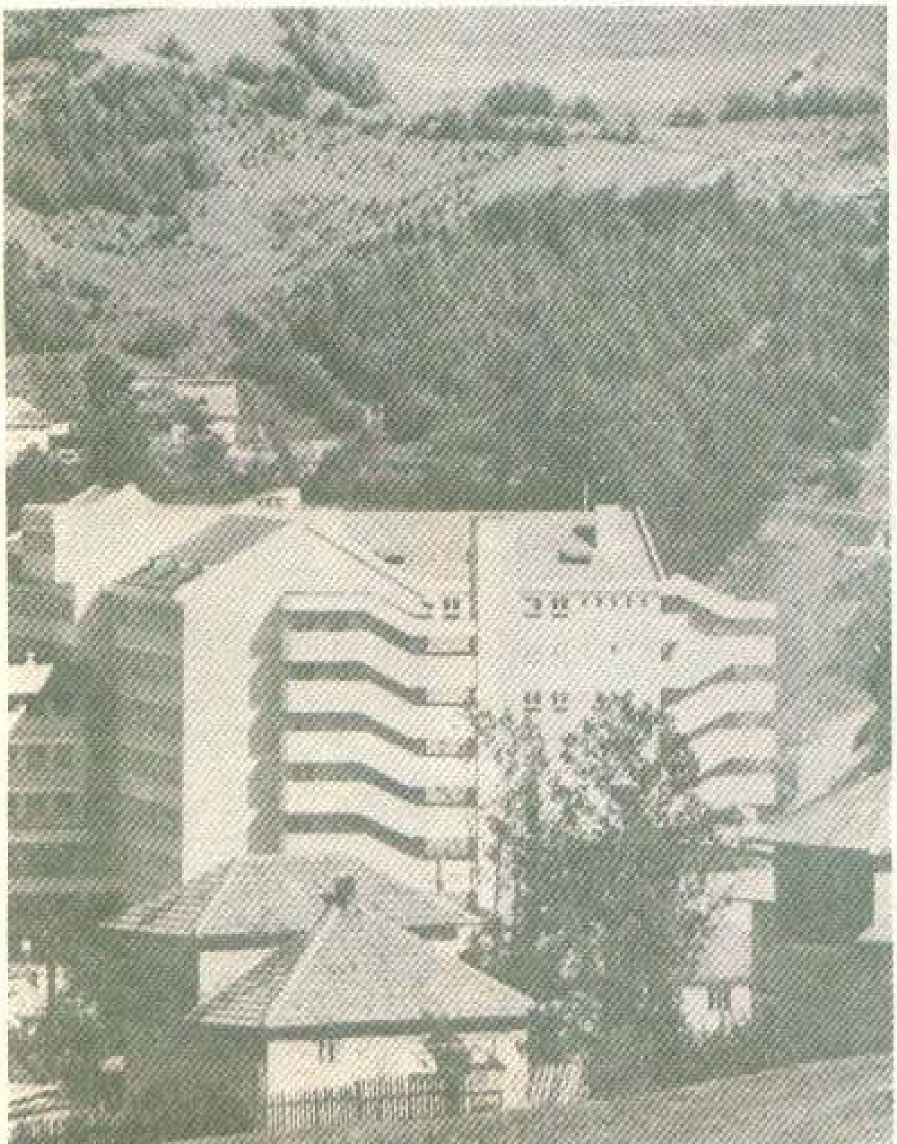

Un cincinal se încheie, un cincinal începe

tății și tehnicii acestei ramuri comparabil cu cel din țările dezvoltate.

În agricultură, obiectivul fundamental îl constituie realizarea noii revoluții agrare. Aceasta include, într-un tot unitar, transformarea generală a felului de muncă, de viață și de gîndire al țărănimii noastre, obținerea unor producții agricole care să satisfacă din plin necesitățile de consum ale întregului popor, precum și alte cerințe ale economiei naționale. În acest cadru, o atenție deosebită se va acorda înfăptuirii neabătute a Programului de irigații și îmbunătățiri funciare, de creștere a potențialului productiv al pămîntului. Potrivit prevederilor, la nivelul anului 1990 se va realiza o producție de 30–32 milioane tone de cereale, domeniu de importanță prioritară în producția agricolă.

Dezvoltarea economico-socială în cincinalul viitor este astfel concepută încît să se

Un cincinal se încheie, un cincinal începe

sprijine în tot mai mare măsură pe cercetarea științifică, pe introducerea cu rapiditate și fermitate în producție a rezultatelor acesteia, a noilor cuceriri ale științei și tehnicii moderne. Potrivit prevederilor Programului de cercetare științifică, dezvoltare tehnologică și introducere a progresului tehnic pe perioada 1986—1990, activitatea de cercetare urmează să asigure creșterea substanțială a nivelului tehnic și calitativ al produselor, îmbunătățirea structurii producției și valorificarea tot mai bună a resurselor economice, sporirea gradului de competitivitate a produselor românești. În 1990, circa 95% din produsele românești vor trebui să fie, din punct de vedere tehnic și calitativ, la nivelul celor existente pe plan mondial, iar cel puțin 2—5% să aibă asemenea parametri tehnici și calitativi încît să situeze România pe primul loc în lume. „Numai astfel — sub-

Un cincinal se încheie, un cincinal începe

Un cincinal se încheie, un cincinal începe

linia tovarăşul Nicolae Ceauşescu — ştiinţa şi tehnica românească vor putea să se afirme pe plan internaţional, să aibă un rol important în dezvoltarea progresistă, generală a patriei".

Întreaga dezvoltare economico-socială din noul cincinal se va desfăşura sub semnul unei cît mai înalte eficienţe a muncii sociale. În acest sens, se pune problema creşterii mai accentuate a productivităţii muncii, scăderii cheltuielilor de producţie, îndeosebi a celor materiale, a sporirii eficienţei economice generale a producţiei, a investiţiilor şi exportului. Se va acţiona cu toată fermitatea pentru aşezarea întregii activităţi economico-sociale pe principiul autoconducerii şi autogestiunii, societatea socialistă, după cum sublinia secretarul

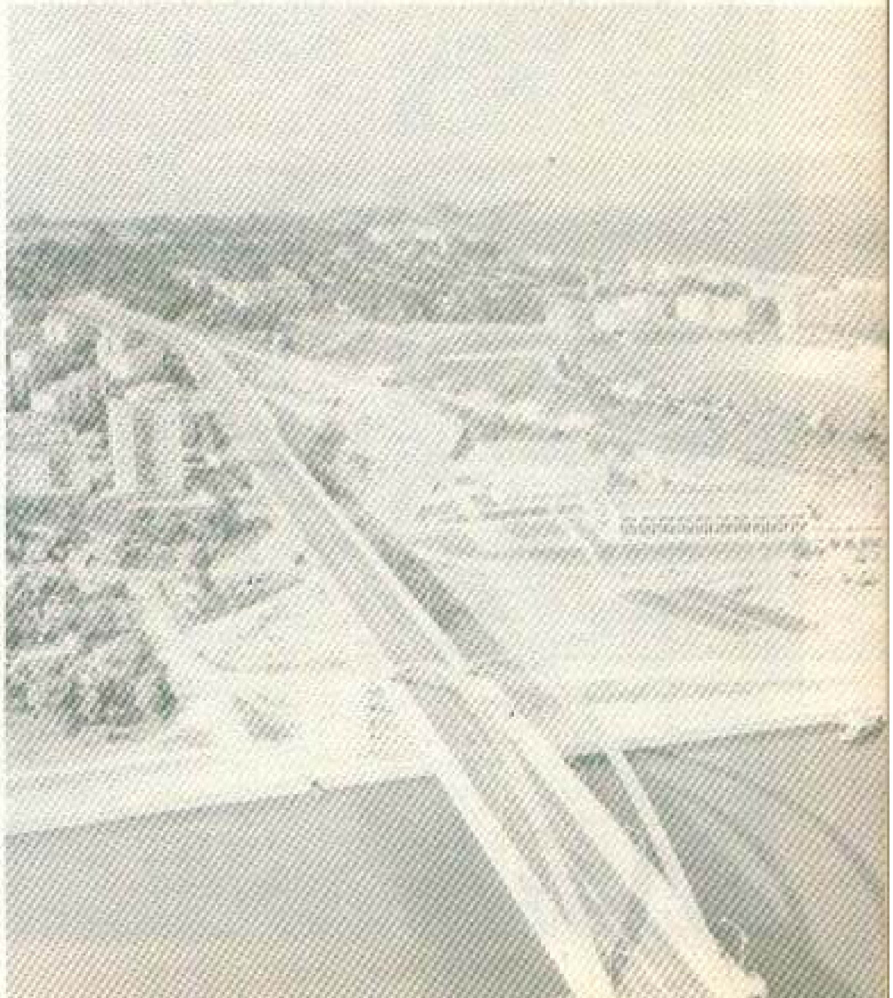

general al partidului, neputîndu-se dezvolta decît pe baza unei înalte eficiențe și rentabilități în toate domeniile.

Țelul suprem al politicii partidului nostru își află o nouă și strălucită oglindire în prevederile vizînd bunăstarea materială și spirituală a întregului popor. Potrivit prevederilor Programului-directivă de creștere a nivelului de trai și de ridicare continuă a calității vieții pe perioada 1986—1990, volumul produselor vîndute populației va crește cu circa 10%. Se va asigura stabilitatea prețurilor cu amănuntul și a tarifelor pentru servicii în limitele planificate. O dezvoltare puternică vor cunoaște prestările de servicii. Se va perfecționa, în continuare, asistența sani-

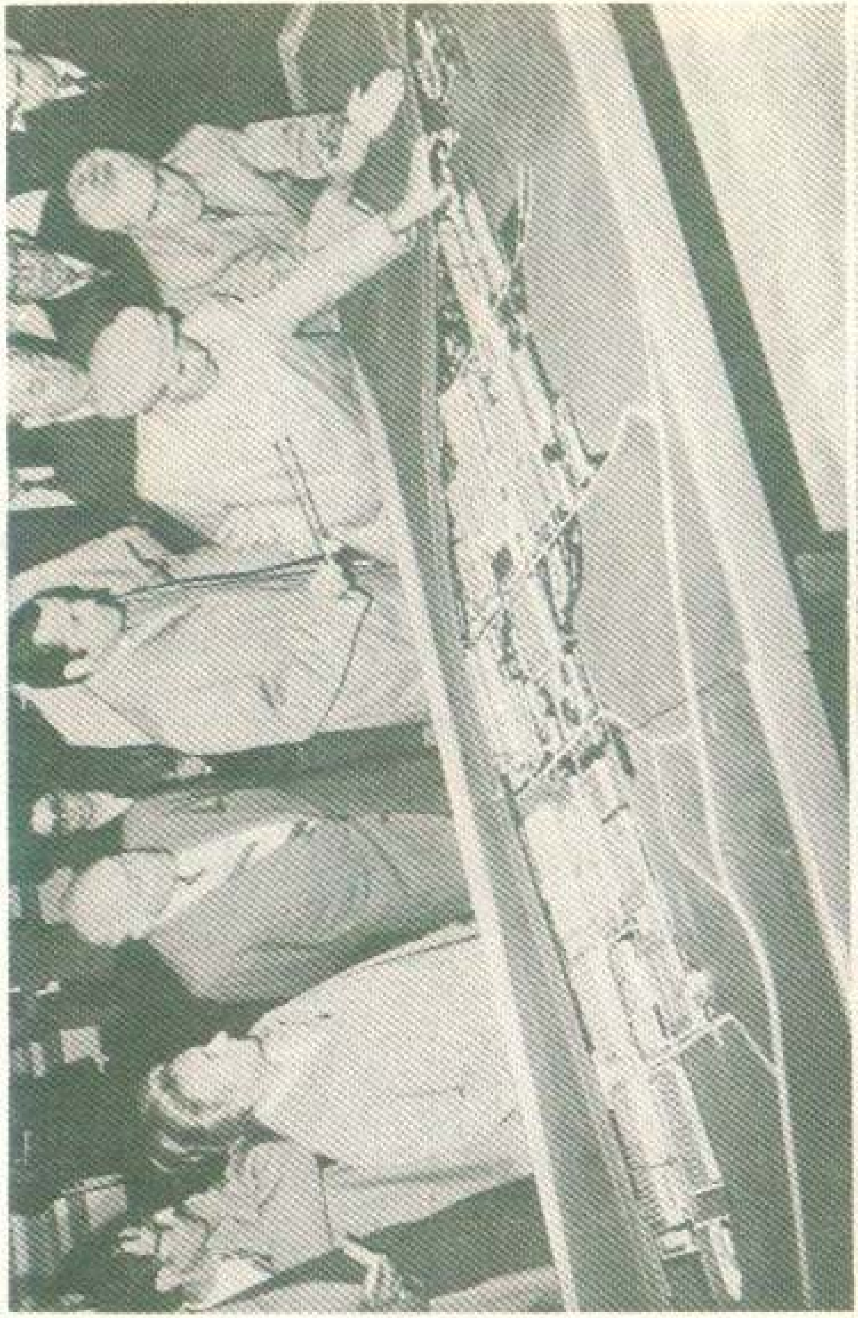

țară, punîndu-se un accent deosebit pe apărarea sănătății poporului, pe creșterea natalității, ca o cerință obiectivă a dezvoltării și menținerii tinereții națiunii noastre socialiste.

În urma transpunerii în viață a prevederilor noului cincinal, în 1990 România va intra — așa cum sublinia tovarășul Nicolae Ceaușescu — „într-o nouă etapă de dezvoltare economico-socială, va face un nou pas înainte pe drumul făuririi societății socialiste multilateral dezvoltate și înaintării patriei spre comunism. Întregul nostru popor va urca noi trepte de civilizație și progres, de bunăstare materială și spirituală".

Întreaga activitate a partidului nostru comunist, a secretarului său general, tovarășul Nicolae Ceaușescu, se distinge printr-o deosebită putere de previziune, printr-o preocupare neslăbită de a scruta viitorul mai apropiat sau mai îndepărtat, descifrînd cu claritate legitățile și tendințele dezvoltării societății românești, în contextul unei lumi în plină transformare. Aceste trăsături se vădesc, încă odată, cu pregnanță în orientările de perspectivă privind dezvoltarea economico-socială a patriei pînă în anul 2 000. La sfîrșitul acestui mileniu, România va deveni o țară industrial-agrară multilateral dezvoltată, care va asigura condiții de viață, conform cerințelor științifice, pentru dezvoltarea sănătoasă, fizică și intelectuală, a tuturor cetățenilor patriei. Pe baza dezvoltării puternice a forțelor de producție se vor perfecționa relațiile de producție și sociale, vor dispărea unele deosebiri esențiale dintre munca fizică și cea intelectuală, se vor apropia mult condițiile de muncă și de viață din diferite sectoare de activitate ale societății, accentuîndu-se procesul de ștergere a diferențelor de clasă și sociale, de omogenizare a societății socialiste românești, de formare a poporului unic muncitor al României socialiste.

Acum, cînd țara se află în pragul unui nou an de angajare într-o nouă bătălie de

Un cincinal se încheie, un cincinal începe

muncă și creație pentru îndeplinirea obiectivelor primului an al celui de al 8-lea plan cincinal, chemările adresate, cu înaltă responsabilitate față de destinele patriei, de secretarul general al partidului, în Cuvîntarea rostită la Plenara C.C. al P.C.R. din 13—14 noiembrie a.c., constituie un nou și puternic îndemn la valorificarea superioară a tuturor energiilor și capacităților noastre creatoare, pentru ca România de mîine să fie mai bogată, mai puternică, mai înfloritoare, spre binele tuturor oamenilor muncii, al fiecăruia dintre fiii patriei. Strîns unit în jurul partidului, al tovarășului Nicolae Ceaușescu, cel mai iubit fiu al națiunii noastre socialiste, poporul român, liber și demn, însuflețit de înalta răspundere față de prezentul și viitorul patriei, este hotărît să acționeze cu avînt și abnegație revoluționară, pentru înălțarea mereu mai sus, pe noi culmi de civilizație socialistă și comunistă, a României socialiste, așa cum este prefigurată luminoasa ei zi de mîine în programele adoptate de Congresul al XIII-lea al partidului pentru cincinalul în care intrăm și, în perspectivă, pînă la sfîrșitul actualului mileniu.

Dr. Al. BABE ■

TIB' 85

ASTĂZI LUMEA NE CUNOAŞTE

Capitala României găzduieşte în fiecare an la mijlocul lunii octombrie Tîrgul Internaţional Bucureşti, manifestare expoziţională ajunsă la cea de-a XI-a ediţie a sa. Cele zece ediţii anterioare ale tîrgului au prilejuit participarea a peste 10000 de firme străine, de pe toate continentele.

Eveniment de seamă al vieţii economice româneşti şi totodată de largă rezonanţă internaţională, TIB'85 s-a desfăşurat, ca de obicei, sub deviza generoasă „Comerţ, cooperare, dezvoltare, pace". Este şi aceasta o convingătoare ilustrare a politicii externe de pace a României socialiste, elaborată şi promovată cu consecvenţă de preşedintele Nicolae Ceauşescu, o expresie a voinţei de a extinde continuu relaţiile economice externe, de a întări legăturile de prietenie cu toate ţările lumii, indiferent de sistemul lor social şi politic, în interesul cauzei păcii, colaborării şi înţelegerii internaţionale.

La ediţia din 1985 a tîrgului au participat 683 de întreprinderi româneşti şi 463 de firme străine, acestea din urmă provenind din 35 de ţări, din care 26 de ţări cu participare oficială: Angola, Australia, Austria, Belgia, Bulgaria, Canada, Cehoslovacia, R.P.D. Coreeană, Cuba, Egipt, R.D. Germană, R.F. Germania, Grecia, India, Israel, Italia, Iugoslavia, Japonia Maroc, Norvegia, Pakistan, Polonia, S.U.A., Turcia, Ungaria, U.R.S.S. La acestea se mai adaugă participarea cu expoziţii a unor firme din Anglia, Argentina, Cipru, Liechtenstein, Elveţia, Franţa, Olanda, Spania şi Suedia. S-a putut spune deci că ediţia din 1985 a TIB a oferit un teren fertil de prospectare a noului, a inovaţiei tehnice realizate pe plan internaţional în numeroase ramuri şi domenii industriale şi nu numai industriale.

TIB'85 a constituit în primul rînd un prilej de a prezenta vizitatorilor şi participanţilor

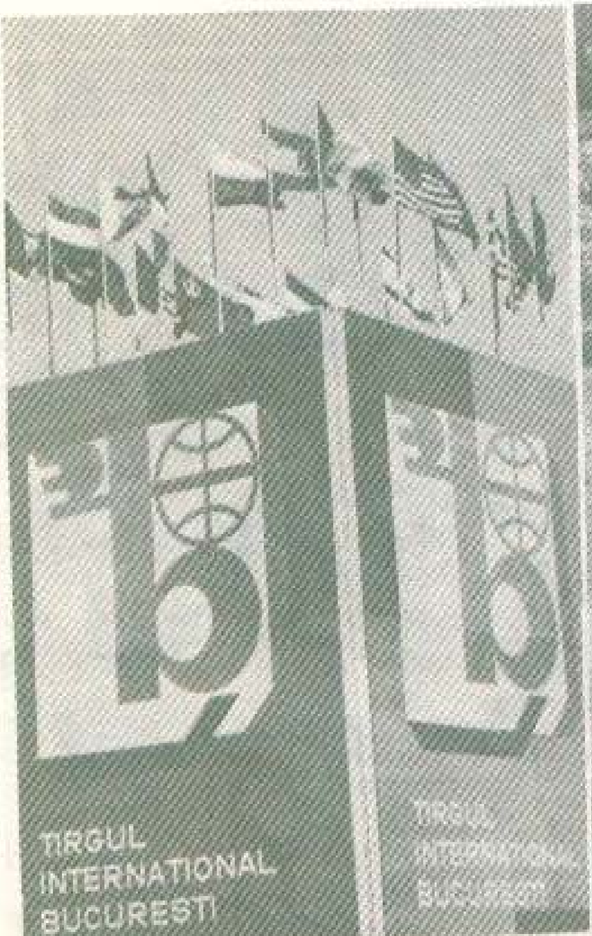

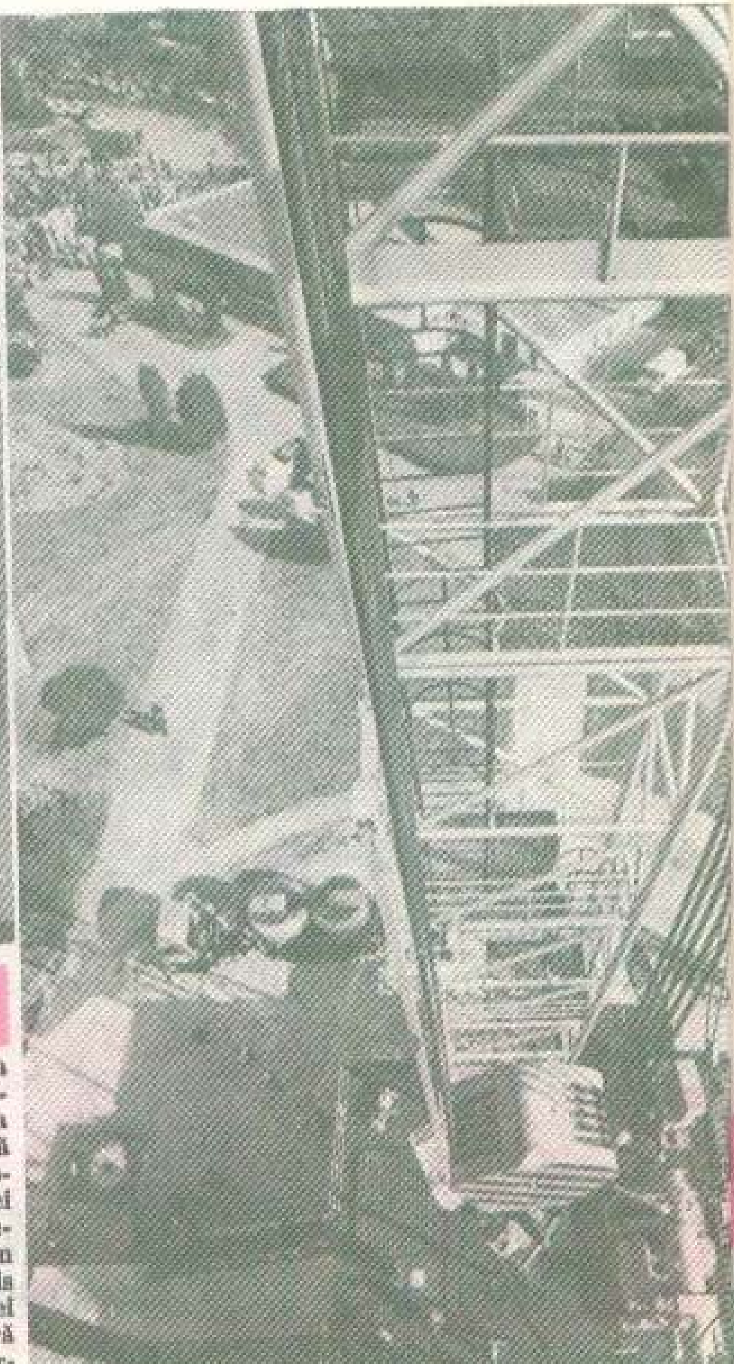

TIB' 85

importantele restructurări efectuate în oferta de export a țării noastre, rezultatele impresionantului efort de creștere și modernizare a României, prezent, de-a lungul ultimelor două decenii, în toate domeniile de activitate economică. Dezvoltarea dinamică a economiei românești, diversificarea puternică a structurii industriale, introducerea continuă în fabricație de tehnologii moderne au permis creșterea, an de an, a participării României la circuitul economic mondial. Țara noastră întreține în prezent relații economice, comerciale și de cooperare cu peste 150 de state, volumul comerțului exterior fiind în prezent de circa 40 de ori mai mare decît în 1950, din care peste un sfert se realizează pe calea acțiunilor de cooperare economică internațională.

TIB' 85

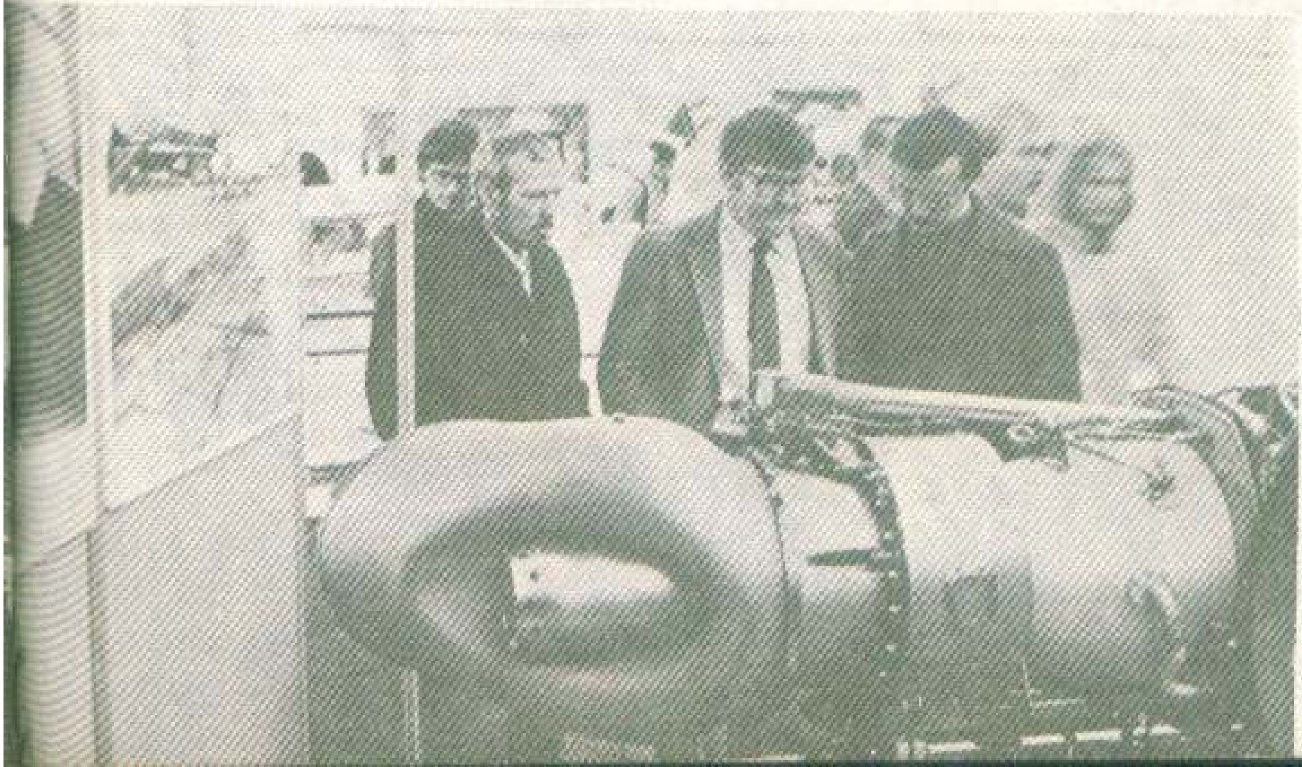

TIB' 85 Fotografii de VICTOR RĂDULESCU şi PAUL AGARICI

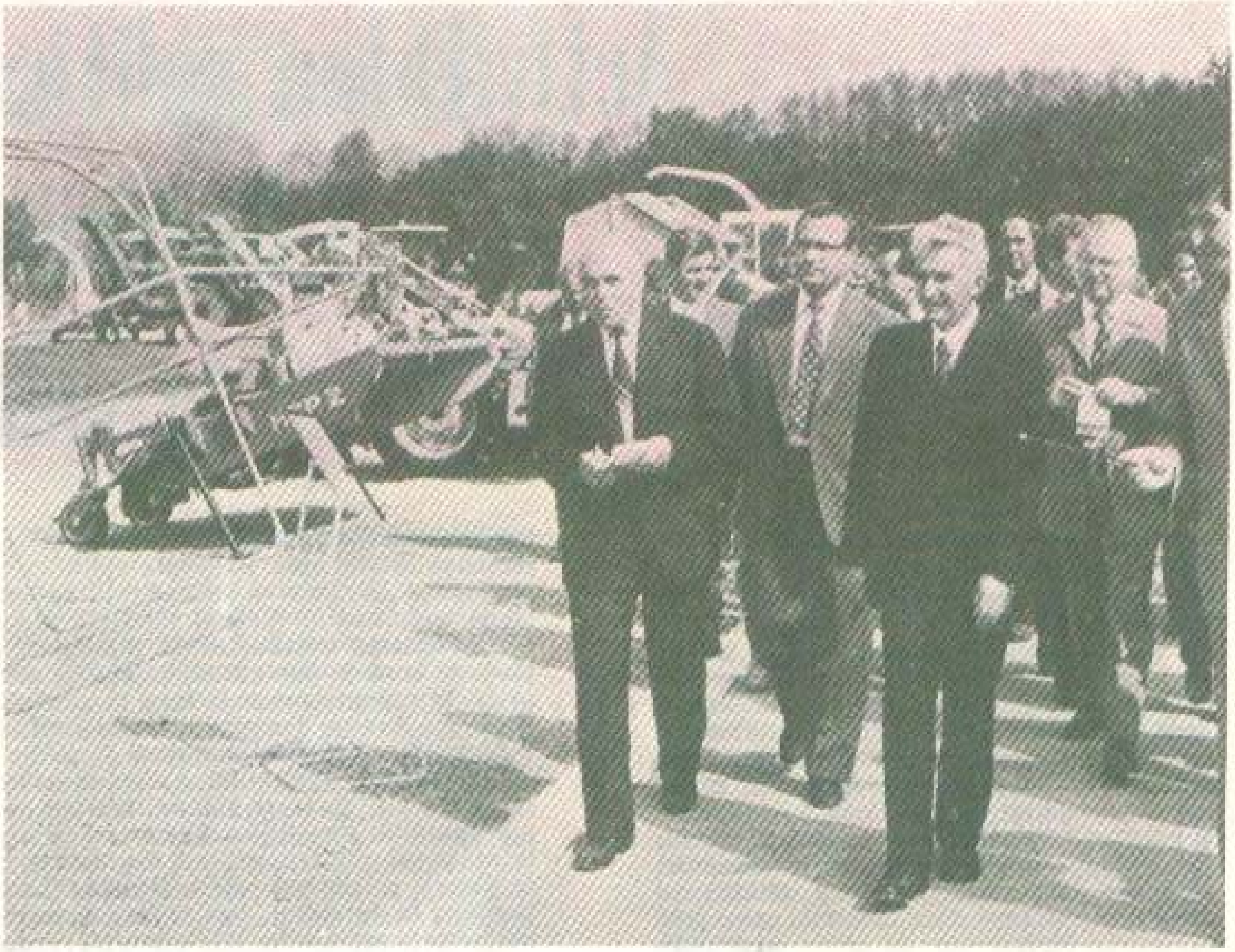

TIB' 85

În al doilea rînd, tîrgul a constituit un mijloc eficient de promovare a exportului, prin materialul publicitar tipărit, prin dialogul direct între reprezentanţii firmelor industriale şi comerciale, prin conferinţele, simpozioanele, şi demonstraţiile tehnice desfăşurate în cadrul său. Prezenţa în expoziţie a specialiştilor care au proiectat şi executat produsele expuse a făcut ca tîrgul de mostre să fie un moment de mare interes în ceea ce priveşte eficienţa prospectării pieţei româneşti, atît sub aspect tehnic, cît şi comercial.

În sfîrşit, cea de-a treia funcţie a tîrgului şi cea mai importantă a fost desigur cea comercială propriu-zisă. Potrivit uzanţelor din comerţul internaţional, tîrgurile constituie momentul principal al contractărilor pentru o bună parte din programul de export al ţării gazdă, ca şi de analiză comparativă a posibilităţilor de cumpărare. Din acest punct de vedere, specialiştii au opinat că, prin atractivitatea ofertei prezentate de participanţi, tîrgul a creat condiţii deosebit de favorabile pentru o activitate comercială intensă, pentru o competiţie constructivă, desfăşurată în litera şi spiritul devizei sub care s-a desfăşurat această manifestare expoziţională.

Împreună cu acţiunile de publicitate economică a produselor româneşti peste hotare, cu activitatea de informare şi documentare a specialiştilor români asupra realizărilor tehnico-industriale din lume, TIB reprezintă momentul de referinţă profesională al Intreprinderii de Tîrguri, Expoziţii şi Publicitate pentru Comerţ Exterior — mediatorul de multe ori anonim al unor prestigioase succese româneşti de cooperare economică internaţională.

OCTAVIAN ŞTIREANU ■

Activitatea politică a României în anul

La cumpăna dintre ani, popoarele, indiferent de continentul sau zona geografică în care se află, fac bilanțul drumului parcurs și-și trasează obiective de viitor.

Pentru harnicul și talentatul nostru popor, anul pe care îl încheiem are semnificații deosebite; este anul aniversării a două decenii de la Congresul al IX-lea al Partidului Comunist Român, eveniment ce marchează, așa cum a dovedit-o procesul revoluționar ce i-a urmat, începutul unei noi calități în teoria și practica revoluționară a partidului nostru, în opera istorică de edificare a României socialiste. Este, în același timp, ultimul an al celui de-al 7-lea plan cincinal, care, prin realizările înregistrate, în ciuda vicisitudinilor naturii și crizei economice mondiale, a creat premize solide pentru înfăptuirea măreților obiective trasate de Congresul al XIII-lea al partidului pentru perioada 1986–1990, pentru realizarea integrală a Programului de făurire a societății socialiste multilateral dezvoltate și înaintare a României spre comunism.

Acum, cînd facem bilanțul unui an, poporul nostru înregistrează, totodată, cu profundă mîndrie patriotică, că la realizările remarcabile pe care le-a obținut în dezvoltarea economico-socială a contribuit și politica externă a României, al cărei arhitect și promotor neobosit este, de peste două decenii, tovarășul Nicolae Ceaușescu, secretarul general al partidului, președintele țării, personalitate proeminentă a lumii contemporane. Și dacă ar fi să evidențiem prin ce s-a caracterizat activitatea internațională a României în 1985, atunci credem că nu greșim, menționînd, înainte de toate, continuitatea și consecvența acestei politici; continuitate și consecvență în ce privește obiectivul ei fundamental — asigurarea condițiilor externe — de pace, securitate și colaborare — favorabile edificării noii orînduiri; continuitate și consecvență în promovarea noilor principii de relații între state, de respect al independenței și suveranității naționale, de neamestec în treburile interne și avantaj reciproc, de renunțare la folosirea forței și la amenințarea cu forța, ca singura bază pe care se pot clădi trainic pacea și colaborarea internațională; continuitate și consecvență în ridicarea pe trepte calitativ superioare a prieteniei și solidarității cu toate țările socialiste, în primul rînd cu vecinii, în dezvoltarea colaborării și înțelegerii cu țările în curs de dezvoltare, cu statele neali-niate, în promovarea unei largi cooperări cu țările capitaliste dezvoltate, în spiritul coexistenței pașnice; continuitate și consecvență în promovarea dialogului politic la nivelul cel mai înalt, cu toate statele lumii, în scopul dezvoltării relațiilor bilaterale cu aceste state, al reluării politicii de destindere, de pace și colaborare internațională, al soluționării, în interesul popoarelor, a marilor probleme care confruntă omenirea; continuitate și consecvență în apărarea dreptului fundamental al omului, al popoarelor, la pace, la viață, la dezvoltare liberă, fără nici un amestec din afară, într-o lume mai bună și mai dreaptă, fără arme și războaie.

Semnificația unei asemenea politici externe este cu atît mai mare dacă se ține seama de faptul că ea este promovată în condițiile unei situații internaționale caracterizate printr-o încordare fără precedent în perioada de după cel de-al doilea război mondial. Cursa înarmărilor a continuat în ritmuri tot mai înalte; au sporit cheltuielile militare; s-au intensificat eforturile pentru crearea și producerea de noi tipuri și sisteme de arme, în primul rînd nucleare, cu capacitate de distrugere tot mai mare; se acționează pentru militarizarea Cosmosului. Continuarea amplasării de noi arme nucleare în Europa a dus la o accentuare și mai mare a pericolului războiului nuclear. În același timp, în diferite zone ale lumii au continuat să se mențină conflicte armate și focare de tensiune, care înveninează și mai mult atmosfera relațiilor dintre diferite state și grupări de state, afectează grav ansamblul relațiilor internaționale. De asemenea, pe ansamblu, situația economică din lume nu s-a îmbunătățit, adîncindu-se și mai mult decalajele dintre țările sărace și cele bogate, puternică sursă de suspiciune, de neîncredere și încordare.

Tocmai în condițiile unei asemenea situații internaționale — deosebit de complexe

internaţională socialiste 1985

şi chiar explozive —, România socialistă, sub impulsul hotărîtor al preşedintelui ei, a promovat o politică externă tot mai activă, de dialog intens şi de amplă colaborare cu toate statele lumii, fără deosebire de orînduire socială, pentru destindere şi pace.

Pe primul plan al acestei activităţi, ţara noastră a situat, şi în anul 1985, dezvoltarea relaţiilor de prietenie, colaborare şi solidaritate cu toate statele socialiste, de care ne leagă aceeaşi orînduire socială, aceeaşi ideologie a socialismului ştiinţific, aceleaşi ţeluri şi aspiraţii fundamentale, în lupta pentru edificarea socialismului şi comunismului, pentru pace şi securitate în lume. Partidul nostru, ţara noastră au pornit şi pornesc de la convingerea că întărirea colaborării şi solidarităţii dintre ţările socialiste, pe baza principiilor verificate de viaţă ale egalităţii în drepturi, respectului suveranităţii şi independenţei naţionale, neamestecului în treburile interne, avantajului reciproc, solidarităţii internaţionale şi întrajutorării tovărăşeşti, reprezintă un factor de primă importanţă pentru construirea cu succes a socialismului şi creşterea prestigiului său în lume, pentru progres social şi pace.

La fel ca în întreaga perioadă scursă de la Congresul al IX-lea al partidului, în asigurarea ridicării pe trepte mereu superioare a raporturilor României cu celelalte ţări socialiste, rolul hotărîtor l-au avut întîlnirile şi convorbirile la nivelul cel mai înalt. În acest an, conducătorul partidului şi statului nostru s-a întîlnit, de mai multe ori, pe teritoriul patriei sau pe teritoriul altor ţări, în cadrul unor vizite reciproce sau cu ocazia participării la diferite reuniuni multilaterale şi la alte evenimente, cu conducătorii de partid şi de stat ai Uniunii Sovietice, R.P. Bulgaria, R.D. Germane, R.P. Chineze, R.P.D. Coreene, R.S.F. Iugoslavia, R.S. Cehoslovace şi R.P. Polone. Secretarul general al partidului, preşedintele ţării a participat la întîlnirea care a avut loc la 26 aprilie 1985 în capitala Poloniei cu prilejul semnării Protocolului de prelungire a duratei de valabilitate a Tratatului de la Varşovia, care a devenit necesară ca urmare a situaţiei încordate din Europa şi din întreaga lume, a faptului că se menţine pericolul de război şi, totodată, continuă să existe pactul militar occidental N.A.T.O.

Toţi oamenii muncii din ţara noastră au întîmpinat cu satisfacţie rezultatele Consfătuirii de la Sofia, din luna octombrie a.c., a Comitetului Politic Consultativ al statelor participante la Tratatul de la Varşovia, au dat o înaltă apreciere modului în care tovarăşul Nicolae Ceauşescu, secretarul general al partidului, preşedintele republicii, a prezentat şi în cadrul acestei Consfătuiri, poziţiile României socialiste în problemele discutate, în deplină concordanţă cu hotărîrile Congresului al XIII-lea al partidului, cu interesele poporului român, ale cauzei generale a socialismului, păcii şi destinderii în Europa şi în întreaga lume. Declaraţia semnată cu acest prilej — „Pentru eliminarea pericolului nuclear şi pentru îmbunătăţirea radicală a situaţiei în Europa, în întreaga lume" — pune pregnant în evidenţă spiritul de răspundere manifestat de participanţi faţă de propriile popoare, faţă de destinele păcii, hotărîrea lor de a acţiona pentru înlăturarea primejdiei unui război nuclear devastator, pentru înfăptuirea dezarmării, întărirea securităţii şi dezvoltarea colaborării internaţionale. Subliniind importanţa deosebită pe care o au, în actualele împrejurări internaţionale, întărirea solidarităţii şi unităţii ţărilor socialiste, Consfătuirea a exprimat hotărîrea participanţilor de a extinde cooperarea economică şi tehnico-ştiinţifică, în spiritul hotărîrilor stabilite la Consfătuirea economică la nivel înalt a ţărilor membre ale Consiliului de Ajutor Economic Reciproc (C.A.E.R.). În acelaşi timp, ţările participante vor milita şi în viitor pentru dezvoltarea colaborării, pe multiple planuri, cu toate ţările socialiste, cu convingerea că aceasta corespunde intereselor fiecărei ţări, cauzei generale a socialismului.

În spiritul hotărîrilor Congreselor partidului, în anul 1985 s-au extins şi aprofundat, de asemenea, relaţiile de prietenie şi colaborare ale României cu ţările în curs de dezvoltare, cu statele nealiniate, ca orientare de bază a politicii externe a ţării noastre. Edi-

ficatoare sînt, în această privință, vizitele efectuate în țara noastră, la invitația tovarășului Nicolae Ceaușescu, de delegațiile la nivel înalt din Nicaragua, R.P. Congo, R.A. Egipt, Zimbabwe, Burkina Faso, Republica Indonezia, ca și vizita conducătorului statului nostru în Libia. Documentele semnate cu prilejul acestor vizite au extins baza juridică a raporturilor bilaterale în toate domeniile de interes reciproc — politic, economic, tehnic, științific și cultural. S-a amplificat, totodată, conlucrarea României cu această categorie de țări, atît în cadrul „Grupului celor 77", cît și al mișcării de nealiniere, în interesele generale ale păcii și destinderii, ale lichidării subdezvoltării și edificării unei noi ordini economice internaționale.

Pe baza principiilor coexistenței pașnice, România a promovat largi raporturi de colaborare cu țările capitaliste dezvoltate. Dialogul la nivelul cel mai înalt pe pămîntul României, cu conducătorii Greciei, Spaniei, Finlandei, Turciei, Maltei, ca și vizita întreprinsă de tovarășul Nicolae Ceaușescu, împreună cu tovarășa Elena Ceaușescu, în Canada, documentele semnate cu aceste prilejuri se înscriu ca momente de mare importanță atît în aprofundarea relațiilor bilaterale, cît și în amplificarea conlucrării pe plan internațional, pentru destindere și pace.

Anul 1985 va consemna, fără îndoială, activitatea neobosită, desfășurată de România socialistă, de președintele ei, tovarășul Nicolae Ceaușescu, în interesul soluționării problemelor fundamentale pe care le trăim — apărarea păcii, înlăturarea primejdiei unui nou război mondial, care, în condițiile actuale, s-ar transforma inevitabil într-un război nuclear, cu toate consecințele lui nefaste pentru toate popoarele, pentru umanitate în general. „Mai mult ca oricînd, sublinia tovarășul Nicolae Ceaușescu, este necesar să se facă totul pentru apărarea dreptului fundamental al oamenilor, al popoarelor la existență, la libertate și pace". Merită să fie menționat, în același sens, sublinierea repetată a președintelui Nicolae Ceaușescu, că, în prezent, este necesar ca pe deasupra oricăror considerente, a oricăror deosebiri, trebuie puse interesele păcii, ale înlăturării primejdiei nucleare, ale apărării vieții și civilizației întregii omeniri. În această problemă, după cum reținea atenția conducătorul partidului și statului nostru, simplele declarații nu sînt suficiente; este necesar să se treacă la fapte, la măsuri concrete în direcția dezarmării, în primul rînd a dezarmării nucleare.

În ceea ce o privește, România a prezentat, într-o formă completată, propunerile sale, în cadrul sesiunii din acest an a Adunării Generale a Organizației Națiunilor Unite, vizînd oprirea cursei înarmărilor, a oricăror acțiuni de producere și experimentare a armelor nucleare sau de militarizare a Cosmosului, la înlăturarea oricăror arme nucleare din Europa și din întreaga lume. Sesiunea a adoptat două importante rezoluții inițiate de România, la care s-au raliat în calitate de coautoare state din toate regiunile globului, privind reducerea bugetelor militare și consecințele economice și sociale profund dăunătoare ale cursei înarmărilor. De asemenea, la cea de-a III-a Conferință a statelor părți la Tratatul de neproliferare a armelor nucleare, care a avut loc la Geneva, în vara acestui an, țara noastră a inițiat un proiect de protocol adițional la tratat vizînd înghețarea tuturor armamentelor nucleare, ca prim pas spre convenirea unor măsuri de reducere a acestora, precum și două proiecte de rezoluții conținînd apelul insistent adresat statelor părți la Tratatul de neproliferare de a acționa și de a coopera pentru intensificarea negocierilor din cadrul diverselor foruri consacrate dezarmării, în scopul ajungerii, în cel mai scurt timp, la acorduri semnificative în problemele care fac obiectul negocierilor respective. În același scop, țara noastră a salutat inițiativele Uniunii Sovietice și măsurile propuse de tovarășul Mihail Gorbaciov, secretarul general al C.C. al P.C.U.S., privind instituirea unui moratoriu unilateral în domeniul amplasării armelor nucleare și încetarea oricăror experiențe cu astfel de arme, reducerea cu circa 50 la sută a armelor nucleare și oprirea acțiunilor de militarizare a Cosmosului, considerînd că realizarea acestor propuneri — atît de către Uniunea Sovietică, cît și de către Statele Unite ale Americii — ar constitui un mare pas înainte pe calea încrederii, a ajungerii la înțelegeri corespunzătoare care să ducă la eliminarea totală a armelor nucleare din Europa și din lume.

România a participat activ la conferința de la Geneva pentru dezarmare și la Conferința de la Stockholm pentru măsuri de încredere și securitate și pentru dezarmare în Europa. Încă de la început, țara noastră a salutat ideea organizării unei întîlniri între secretarul general al C.C. al P.C.U.S. și președintele S.U.A. în problemele păcii și dezarmării. În preajma întîlnirii sovieto-americane la nivel înalt de la Geneva, Marea Adunare Națională a adresat Apelul de a se face totul pentru ca această întîlnire să ducă la înțelegeri corespunzătoare intereselor și aspirațiilor popoarelor, politicii de pace, dezarmare și colaborare internațională. Partidul și statul nostru au apreciat că întîlnirea dintre secretarul general al C.C. al P.C.U.S. și președintele S.U.A. a reprezentat un moment important și un factor pozitiv în viața internațională, considerînd, în același timp, că se impune intensificarea eforturilor și a acțiunilor politico-diplomatice pentru a se asigura realizarea dezarmării nucleare, oprirea militarizării Cosmosului, apărarea păcii pe planeta noastră.

A se acționa cu toată fermitatea pentru a obține eliberarea continentului european și

a întregii lumi de primejdia nucleară, pentru salvgardarea păcii și a civilizației — aceasta este esența demersurilor și activității internaționale neobosite ale României socialiste, ale președintelui ei, tovarășul Nicolae Ceaușescu.

Cu aceeași putere a răzbătut, din tot ce a întreprins România anul acesta pe plan internațional, preocuparea neabătută pentru stingerea focarelor de conflict, indiferent de regiunea geografică — Orientul Mijlociu, zona Golfului, Cornul Africii, Asia de Sud-Est, America Centrală —, pentru reglementarea litigiilor dintre state numai și numai pe calea tratativelor, ca unica modalitate rațională, de natură a evita noi suferințe pentru popoare, distrugeri și vărsare de sînge. Avînd în vedere numeroasele conflicte existente, care sporesc agravarea situației internaționale, țara noastră a inițiat, la actuala sesiune a Adunării Generale a O.N.U., adoptarea unui Apel Solemn către toate statele aflate în conflicte militare pentru încetarea imediată a luptelor și trecerea la rezolvarea problemelor pe calea tratativelor, precum și a unui Angajament Solemn, din partea tuturor statelor, de a traduce în viață obligația de a nu recurge la forță și de a nu se amesteca, sub nici o formă, în treburile interne ale altor state, de a soluționa stările de conflict și încordare numai pe calea tratativelor, ca o contribuție importantă la politica de destindere, la îmbunătățirea relațiilor internaționale, la dezvoltarea încrederii, la dezarmare și pace. Tot pe baza unei propuneri românești, Adunarea Generală a O.N.U. a adoptat o rezoluție privind crearea unei comisii permanente de bune oficii, mediere și conciliere pentru reglementarea diferendelor și prevenirea conflictelor între state.

Cu pregnanță s-a desprins, în ansamblul politicii externe a României socialiste, abordarea într-un spirit nou, realist, a problemelor care privesc dezvoltarea economică mondială, stăruința pentru edificarea unei noi ordini economice internaționale. Actualizînd, într-o formă dezvoltată, în funcție de evoluția și cerințele situației, propunerile sale anterioare, România a cerut, în cadrul actualei sesiuni a Adunării Generale a O.N.U., organizarea de tratative reale între țările în curs de dezvoltare și țările dezvoltate, în cadrul cărora să se ajungă la înțelegeri corespunzătoare privind soluționarea globală a datoriei externe a țărilor în curs de dezvoltare. Țara noastră a susținut convocarea unei conferințe monetar-financiare internaționale, a cerut lichidarea practicilor protecționiste, discriminatorii din comerțul internațional, lărgirea accesului țărilor în curs de dezvoltare la cuceririle științei și tehnicii mondiale, stăvilirea practicii anacronice de racolare de cadre din țările în curs de dezvoltare de către statele dezvoltate.

Aceeași responsabilitate a caracterizat modul în care țara noastră, președintele Nicolae Ceaușescu au abordat celelalte probleme mari ale contemporaneității, de la imperativul dezvoltării de sine stătătoare a tuturor națiunilor, în lupta împotriva colonialismului și neocolonialismului, pînă la creșterea rolului și contribuției Organizației Națiunilor Unite la apărarea păcii și dezvoltarea cooperării internaționale.

În luna septembrie a.c., la sediul Națiunilor Unite din New York a avut loc Conferința Mondială a O.N.U. pentru Anul Internațional al Tineretului (A.I.T.), la baza căreia a stat inițiativa României privind proclamarea și marcarea în 1985 a Anului Internațional al Tineretului, sub generoasa deviză „Participare, Dezvoltare, Pace". Punct culminant al manifestărilor consacrate A.I.T., Conferința Mondială a O.N.U. pentru A.I.T., la care au luat parte reprezentanți ai 159 de state, a adoptat importante rezoluții privind programul viitor în domeniul tineretului, privind dreptul la muncă și la educație, combaterea șomajului în rîndurile tinerei generații, îmbunătățirea canalelor de comunicare între O.N.U. și organizațiile de tineret. Inițiativa țării noastre privind A.I.T. dobîndește continuitate și perspectivă la Națiunile Unite prin hotărîrea ca pe ordinea de zi a sesiunii din 1986 a Adunării Generale a O.N.U. să fie înscris punctul intitulat „Politici și programe privind tineretul — Participare — Dezvoltare — Pace".

Viața, realitățile validează plenar orientările fundamentale și acțiunile de politică externă românească, datorate spiritului creator și inițiativelor președintelui Nicolae Ceaușescu. Sînt acțiuni și inițiative care pornesc de la interesele fundamentale ale poporului român, răspunzînd, în același timp, aspirațiilor tuturor popoarelor spre o politică nouă, care să contribuie la o schimbare hotărîtă, a evoluției vieții internaționale, de la încordare și confruntare la destindere și dezarmare, la o politică de largă cooperare și înțelegere între state, la triumful rațiunii, la asigurarea păcii pe planeta noastră.

*
* *

A mai trecut un an. Pentru poporul nostru, a fost un an de muncă responsabilă, de bilanț și victorii. Pășind în noul an — 1986 —, poporul român nutrește convingerea că sub conducerea înțeleaptă a partidului, a secretarului său general, tovarășul Nicolae Ceaușescu, va obține noi victorii în activitatea de construcție pașnică, în realizarea istoricelor hotărîri ale Congresului al XIII-lea al partidului, iar patria sa, România socialistă, se va afirma tot mai puternic ca un factor activ, dinamic, constructiv în marea bătălie a popoarelor pentru pace, destindere, securitate și înțelegere între toate națiunile lumii, pentru o largă și rodnică colaborare internațională.

Dr. ION CIUBOTARU ■

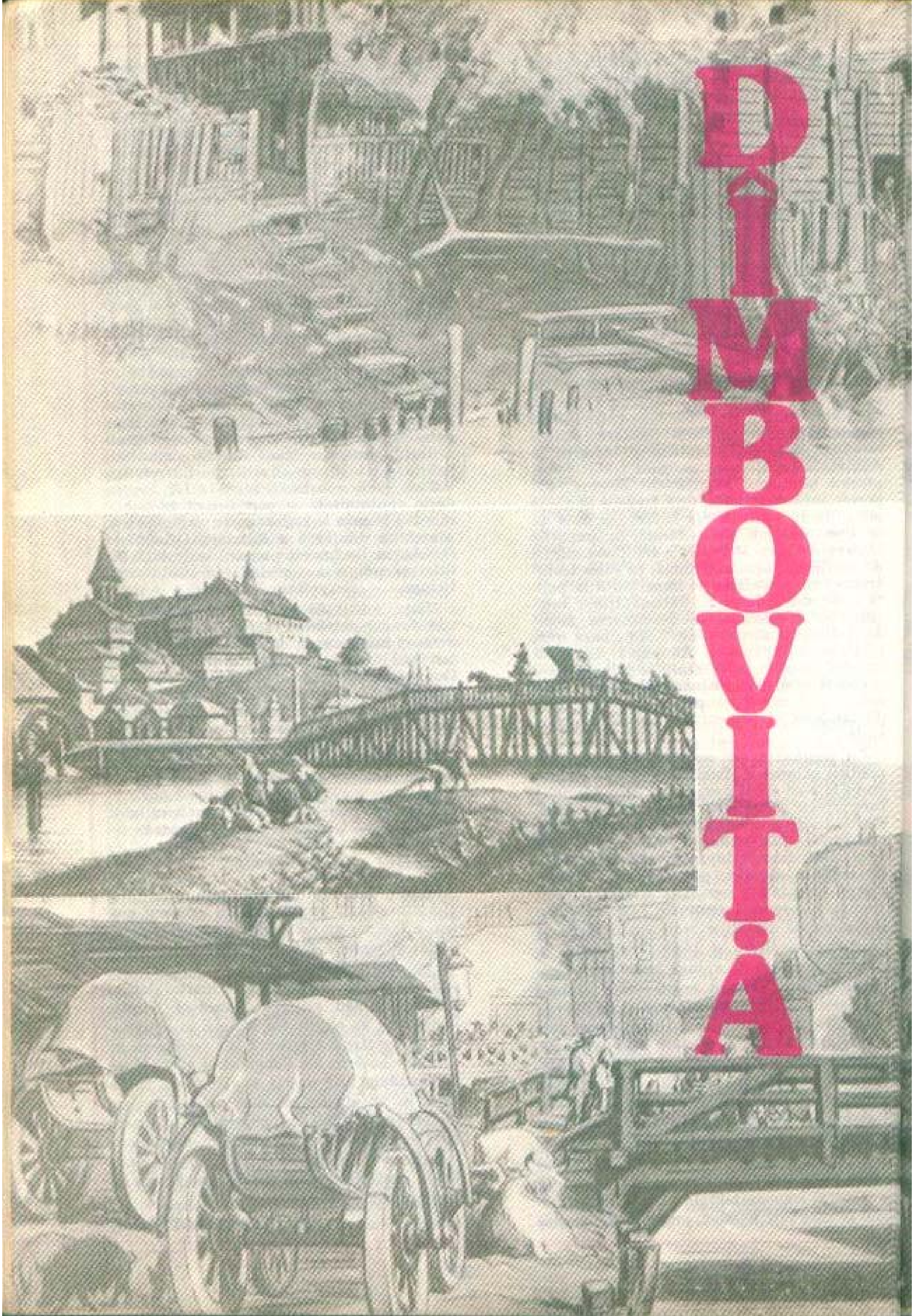
DÎMBOVITA

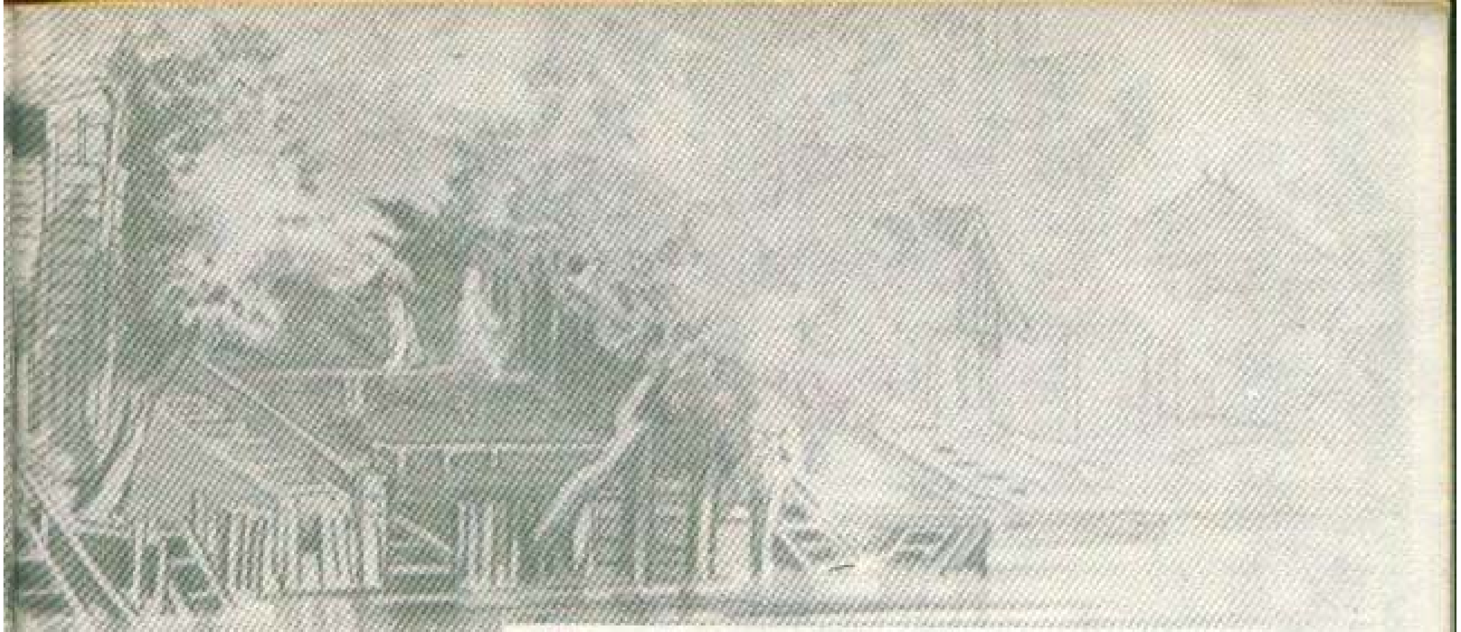

ieri

În volumul al II-lea al primului Larousse, editat în secolul trecut, la pagina 1398 se poate citi: „BUCUREȘTI, capitala provinciilor unite moldo-valahe și capitală a Valahiei, pe Dîmbovița..." Orice evocare a Bucureștiului — începînd cu acelea în care se discută ori se fantazează cu privire la adevărata lui întemeiere și sfîrșind cu menționarea sa în cele mai noi dicționare — nu poate face abstracție de Dîmbovița, nu poate despărți numele Capitalei noastre de acela al rîului care o străbate de la vest la est. Un vechi proverb — pe care ne face plăcere a-l aminti — spune: cine nu vede Bucureștiul și nu încalecă un cal alb, nu știe ce e frumos în lumea asta. Iar vederea Bucureștiului nu poate fi despărțită de aceea a Dîmboviței.

Rîul acesta s-a bucurat nu doar de statornica iubire a locuitorilor de pe malurile sale, ci a stîrnit deseori admirația multor călători străini, trecători prin preajma sa. Încă din timpul domniei lui Matei Basarab, în secolul al XVII-lea, Paul de Alepo numește Dîmbovița „faimoasă", iar la începutul veacului următor, în 1710, Del Chiaro, mult timp în preajma curții lui Constantin Brâncoveanu, spune că „apele Dîmboviței sînt ușurele și sănătoase". Într-o carte — „Voyage de Moscou a Vienne par Kiew,... Bucharest ..." — contele de Lagarde caracterizează Bucureștii astfel: „Această capitală a Valahiei este superioară ideii ce-mi formasem despre dînsa: Dîmbovița care o străbate, îi face — vara — poziția foarte pitorească", iar St. Bellanger, admira, la rîndu-i, fără rezerve, Dîmbovița: „Dîmbovița străbate Bucureștiul în toată lungimea lui, formînd prin gingașele sale încovoieri tot ce are mai plăcut acest oraș. Ea rostogolește în undele sale movilițe de nisip atît de fin și atît de strălucitor, încît, pe un soare frumos, ai zice că valurile sale poartă aur și argint." Dîmbovița, atît de legată de București, devine și rămîne (chiar și astăzi) un simbol al Capitalei. Pentru cei care n-o văzuseră niciodată, ea părea — din imaginate și din auzite — un veritabil fluviu, asemenea Senei pariziene, Tamisei londoneze, Tibrului roman, Dunării vieneze și budapestane sau Nevei leningrădene. Dovadă de netăgăduit, știrea fantezistă publicată în „Le Siecle", spunînd despre primirea de către domnitorul Alexandru

și mîine

DÎMBOVIȚA

ieri și mîine

În volumul al II-lea al primului Larousse, editat în secolul trecut, la pagina 1398 se poate citi: „BUCUREȘTI, capitala provinciilor unite moldo-valahe și capitală a Valahiei, pe Dîmbovița..." Orice evocare a Bucureștiului — începînd cu aceea în care se discută ori se fantazează cu privire la adevărata lui întemeiere și sfîrșind cu menționarea sa în cele mai noi dicționare — nu poate face abstracție de Dîmbovița, nu poate despărți numele Capitalei noastre de acela al rîului care o străbate de la vest la est. Un vechi proverb — pe care ne face plăcere a-l aminti — spune: cine nu vede Bucureștiul și nu încalecă un cal alb, nu știe ce e frumos în lumea asta. Iar vederea Bucureștiului nu poate fi despărțită de aceea a Dîmboviței.

Rîul acesta s-a bucurat nu doar de statornica iubire a locuitorilor de pe malurile sale, ci a stîrnit deseori admirația multor călători străini, trecători prin preajma sa. Încă din timpul domniei lui Matei Basarab, în secolul al XVII-lea, Paul de Alepo numește Dîmbovița „faimoasă", iar la începutul veacului următor, în 1710, Del Chiaro, mult timp în preajma curții lui Constantin Brâncoveanu, spune că „apele Dîmboviței sînt ușurele și sănătoase". Într-o carte — „Voyage de Moscou a Vienne par Kiew,... Bucharest ..." — contele de Lagarde caracterizează Bucureștii astfel: „Această capitală a Valahiei este superioară ideii ce-mi formasem despre dînsa: Dîmbovița care o străbate, îi face — vara — poziția foarte pitorească", iar St. Bellanger, admira, la rîndu-i, fără rezerve, Dîmbovița: „Dîmbovița străbate Bucureștiul în toată lungimea lui, formînd prin gingașele sale încovoieri tot ce are mai plăcut acest oraș. Ea rostogolește în undele sale movilițe de nisip atît de fin și atît de strălucitor, încît, pe un soare frumos, ai zice că valurile sale poartă aur și argint." Dîmbovița, atît de legată de București, devine și rămîne (chiar și astăzi) un simbol al Capitalei. Pentru cel care n-o văzuseră niciodată, ea părea — din imaginate și din auzite — un veritabil fluviu, asemenea Senei pariziene, Tamisei londoneze, Tibrului roman, Dunării vieneze și budapestane sau Nevei leningrădene. Dovadă de netăgăduit, știrea fantezistă publicată în „Le Siecle", spunînd despre primirea de către domnitorul Alexandru

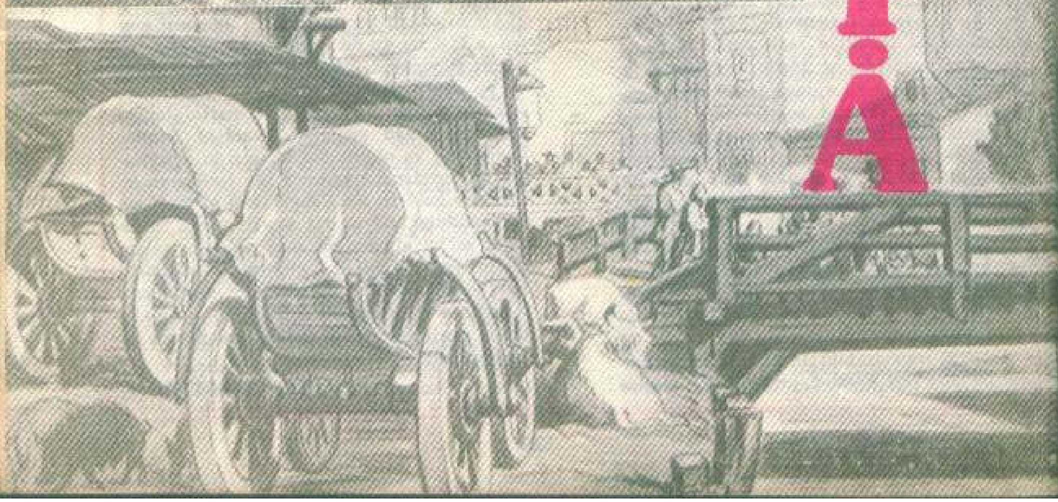

Dăruindu-se orașului pentru care va însemna istorie, dar și sănătate și frumusețe

Fotografii de ELENA GHERA și VICTOR RĂDULESCU

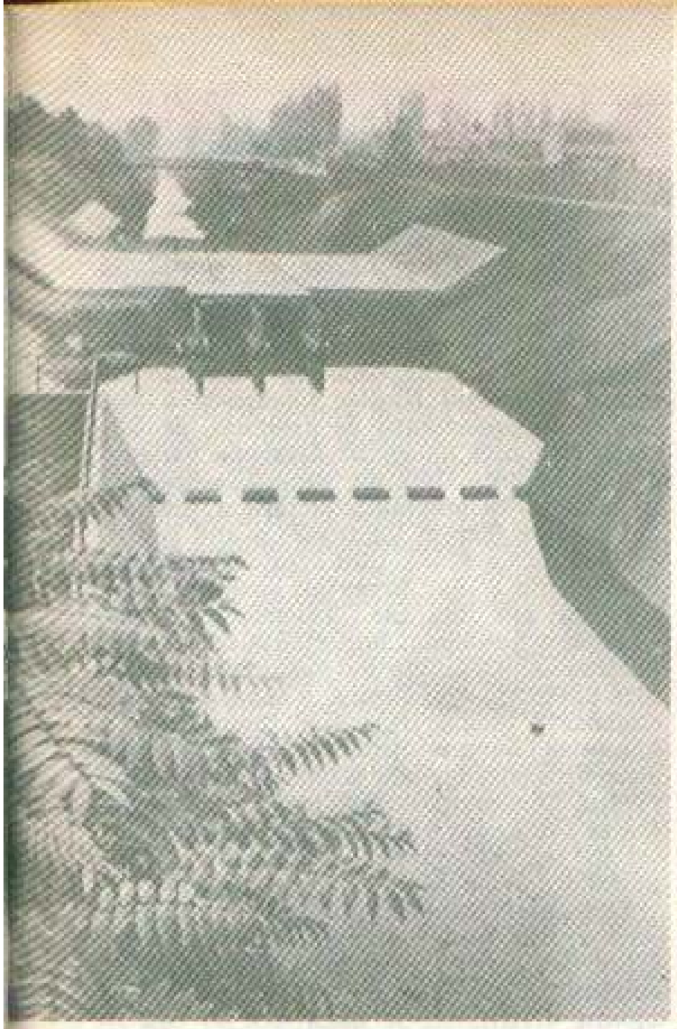

Cu ani în urmă, într-o stație subterană aproape finisată, un bărbat înalt și puternic, căreia metroul îi schimbase obișnuințele tocmai la vîrsta la care nu mai lupți cu ele, îmi spunea că în astfel de construcții, „definitive", numindu-le astfel fiindcă fac parte din geografie, importantă este decizia. Performanța tehnică îi urmează nu numai datorită unei logici firești, ci și pentru că decizia ține seama de posibilitatea performanței. Vede, adică, timpul exact al construcției. Și de fiecare dată, în edificările ultimelor două decenii, continua acel om, al cărui nume nici nu-l ascund, e vorba de generalul Petre Constantinescu, directorul general al întreprinderii care construiește metroul, timpul exact a fost „văzut" de președintele țării, tovarășul Nicolae Ceaușescu, care a mizat pe inteligența specialistului român, pe ambiția sa, pe dezvoltarea industriei, economiei. Metroul, Canalul Dunăre-Marea Neagră, marile combinate chimice, siderurgice, sistematizarea multora dintre orașele noastre, adevărate întemeieri, îmi confirmă vorbele...

Desigur, Dîmbovița se putea amenaja cu mulți ani înainte, dificultățile tehnice fiind altele decît la metrou sau canal. Dar timpul ei exact este acesta; al ei, al Bucureștiului.

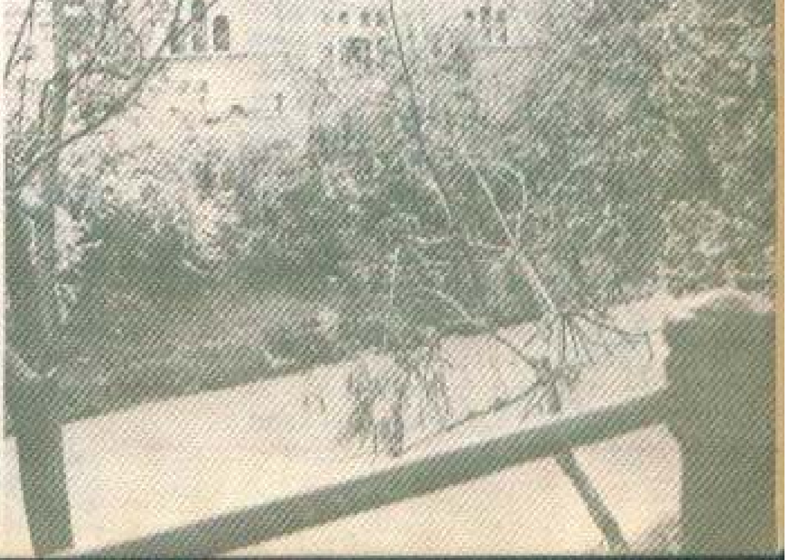

Dîmbovița – ieri și azi

Ioan Cuza a primului vas românesc sosit pe Dîmbovița, la București!

Înconjurată — ca orice lucru de seamă — de legende, Dîmbovița a însoțit cu fidelitate destinul Bucureștiului, respectîndu-i și marcîndu-i, după puteri, personalitatea, sprijinindu-i progresul. La vremea cînd marele oraș de azi abia începuse a se-nchega, Dîmbovița era liberă în mișcări, purtîndu-și apele tocmai spre actuala Cale a Rahovei și ocolind insule încărcate de verdeață prin zona Operei. Din Grozăvești pînă sub dealul Filaretului, lacurile se țineau — pe malul drept al rîului — lanț, în timp ce pe malul stîng prindea contur Cișmigiul. Urbea stringîndu-se în juru-i, Dîmbovița e plină de supușenie și de simț al realității, retrăgîndu-se treptat, dar dînd semne, cînd și cînd, de spirit independent, neliniștindu-și mărginașii. Destule au fost inundațiile pricinuite de ea și mult i-a pus această apă la treabă pe bucureșteni. Șerban Cantacuzino face, la 1685, cîteva îmbunătățiri mai de seamă cursului Dîmboviței, după care s-a ivit și ideea unui canal (care să unească Dîmbovița cu Ciorogîrla), la al cărui capăt să se facă niște stăvilare pentru regularizarea debitului rîului. Asta a dus la apariția unui gen de lucrători aparte, numiți șentari, pe care-i vom afla pînă hăt-tîrziu, prin secolul a XIX-lea. Organizarea îngrijirii propriu-zise a Dîmboviței datează din timpul lui Alexandru Ipsilante, care constituie o Epitropie obștească avînd, între altele, și această sarcină.

Orașul s-a strîns, spuneam, în jurul rîului. S-au clădit poduri, au apărut mori, hanuri, s-au constituit bresle — precum aceea a tabacilor — de meseriași pentru care Dîmbovița însemna însăși existența. Aprovizionarea cu apă a orașului tot de Dîmbovița depindea. În primul volum din „Istoria românilor", V.A. Urechia amintește de hotărîrea lui Ipsilate de a se aduce apă de la mai mare distanță, „spre a se adăpa obștea cu apă curată și limpede, mai ales în vremuri zlotoase, cînd gîrla Dîmboviței, trecătoare prin oraș, curge tulbure și cu multe necurățenii." Dar, odată cu progresul tehnicii, lucrurile au luat o altă turnură. În 1846 a fost adusă și instalată, în apropierea magazinului „Victoria" de azi, o mașină cu aburi

Dăruindu-se

Al unui București care își datorează înfățișarea de azi generoaselor proiecte adoptate de la Congresul al IX-lea al partidului încoace, personal tovarășului Nicolae Ceaușescu. Ca și la construcția metroului, cine uită acel început eroic, cînd ceea ce se proiecta noaptea se construia începînd cu zorile?, tovarășul Nicolae Ceaușescu a fost alături de proiectanți, de arhitecți, de toți specialiștii care au gîndit diversele variante de amenajare. Unii au propus acoperirea rîului. Replica președintelui țării a orientat lucrurile pe făgașul lor firesc: o apă pentru un oraș este o șansă. Sînt capitale care neavînd un rîu și l-au inventat, construind canale cu apă limpede. Tovarășul Nicolae Ceaușescu a subliniat importanța Dîmboviței pentru Capitală, pledînd pentru o soluție care păstrează apa curată, o soluție care încununează gîndul frumos al înaintașilor și dragostea bucureșteanului pentru tradiție. Este o soluție în care simți că rîul este al nostru. Dîmbovița a fost frumoasă sute de ani în urmă, dar atunci Bucureștiul nu era cel de azi. Apoi a fost pitorească, stîrnind nostalgii. Frumoasă va fi în viitor.

Directorul primei întreprinderi de amenajare a Dîmboviței, inginerul Costin Georgescu, om care a intrat în meserie cu exact douăzeci de ani în urmă, are la activ cîteva baraje, dintre care le amintește pe cele de la Tîrlung și Ighiș, precum și formarea unor întreprinderi mai mici decît aceea pe care o conduce acum. Șansa de a-și lega numele de rîul pe care este așezată capitala seamănă cu trenul pe care n-ai voie să-l pierzi. Poate fi singurul. „Un combinat, mărturisea, îl construiești azi și aștepți să producă imediat. Aici bătaia este mai lungă, frumusețea și sănătatea capitalei înseamnă viitor și ele țin și de munca noastră. La Lacul Morii, unde s-a deschis cel mai tînăr șantier național al tineretului, continuînd paginile de superb romantism revoluționar de la Lotru, Porțile de Fier, Canalul Dunăre-Marea Neagră etc, lucrările au debutat spectaculos. Rîul a fost deviat, barajul de pămînt fiind terminat pe aproape jumătate din lungimea perimetrului".

La indicația secretarului general al partidului, pe Lacul Morii va fi înălțată o insuliță, așa cum este aceea din Herăstrău, și existența ei va spori farmecul locului. Diriginte al șantierului este inginerul Adrian Teodorescu venit aici după terminarea canalului Dunăre-Marea Neagră. „De fapt, zice, lu-

orașului

crurile au început pe Transfăgărășan. Pentru ceea ce făcusem acolo am primit Ordinul Muncii clasa a III-a. Sint bucureștean sadea, cam a cincea generație, de fel din Tei, dar, după cinsprezece ani, tot pe șantiere, trebuie să reînvăț Bucureștiul."

Amenajarea unui rîu este o chestiune complexă. Un rîu frumos pentru un oraș frumos, dar orașul a luat-o mult înaintea rîului. Deocamdată. Amenajarea Dîmboviței se încadrează în amplul proces de sistematizare și urbanizare a Bucureștiului. Apa „dulce", așa cum a visat-o bucureșteanul dintotdeauna, va traversa orașul pe 10 kilometri, de la Ciurel la Vitan. Maluri amenajate peisagistic, cascade cu căderi de un metru și jumătate în cele cinci noduri hidrotehnice, debarcadere, plimbări cu barca între micile căderi de apă, pescuit, în fine, construcții noi, moderne de-o parte și de alta a apei.

Și pentru că vorbeam de performanțe tehnice, iată, nici amenajarea unui rîu existent nu este lipsită de dificultăți, în condițiile în care constructorul va lucra „la vedere", pe ploi, pe ger, pe praf și noroi în condițiile în care circulația pe maluri nu va fi afectată. Soluția prevede devieri locale, mutînd rîul, devieri prin incinte de palplanșe metalice sau conducte. Nu vor fi deranjate traseele trenului electric subteran, tunelele sale fiind bine protejate, atît la Piața Unirii cît și la întîlnirea cu Șoseaua Mihai Bravu, Dîmbovița trecînd pe deasupra metroului. Oglinda de apă curată, va trece chiar și prin fața actualului Tribunal Mare, adică de la Operetă pînă la întîlnirea Splaiului cu Calea Rahovei, actualul planșeu înlăturîndu-se, fiind, totodată, rezolvată, civilizat, canalizarea prin canale colectoare dimensionate pe măsura cantităților de ape uzate, canale aflate sub albia rîului. Lacul Morii constituind și un solid sistem de apărare împotriva inundațiilor, debitul rîului va fi suficient atît pentru asigurarea oglinzii apei cît și pentru asigurarea celei potabile.

Iată că după o sută de ani, socotind lucrările de amenajare de la 1880, după planurile arhitectului Grigore Cerkez, primele de acest fel din aventura rîului pe traseul Capitalei, Dîmbovița renaște, dăruindu-se orașului pentru care nu poate însemna doar istorie ci și sănătate și frumusețe.

RĂZVAN BĂRBULESCU ■

Dîmbovița — ieri și azi

pentru filtrarea apei din Dîmbovița, asta neînsemnînd că problema aprovizionării cu apă a Capitalei ar fi fost rezolvată, iar rolul sacagiilor — luat de cișmele (lucru care nu se întîmpla pe atunci nici la Paris ori la Londra). Greutățile aprovizionării cu apă creșteau pe măsura creșterii populației. Verile fierbinți scădeau nivelul apei și pîrjoleau orașul. La 20 august 1848, I.C. Brătianu — numit șef al Poliției Capitalei — dispune lipirea pe străzi a unui afiș demn de-a fi reprodus: „Fiindcă uscăciunea este foarte mare și o scînteie este destul ca să dea foc Bucureștiului, de aceea toți cetățenii sînt rugați a nu mai fuma pe uliță." Alteori, Dîmbovița se înfuria, revărsîndu-se și producînd mari stricăciuni. În „Trompeta Carpaților" din 19 februarie 1870, articolul semnat „un mahalagiu" spune în această direcție: „Vedem cum apele se umflă rău, precum Oltul care a trecut de mal și s-a vărsat pre o întindere de două poște; precum Galații sînt amenințați prin umflarea Dunării." Și pentru a se curăța și săpa matca Dîmboviței există preocupări vechi, începînd chiar de la Vodă Caragea, care solicita priceperea tuturor lăcătușilor din țară în vederea realizării unei „mihanii" (mașină). „Iar cine din meșterii lăcătuși va fi avînd cu pricepere în astfel de mandea (treabă), să se arate pînă la trei zile la curtea gospod (domnească) ca să dea pliroforie (informație) spre mai departe punere la cale" — aflăm de la V.A. Urechia.

Dîmbovița — suflet al Capitalei, bucurînd ori mai amărînd pe acela ce-l deținea, ca orice suflet — a alintat dintotdeauna pămîntul Bucureștiului, orașul însuși fiind gîndit și regîndit în funcție de apa care-l traversa. Multe proiecte ambițioase s-au născut, multe utopii s-au vînturat, multe lucruri bune s-au întreprins, multă literatură și gazetărie s-au scris pe această temă — a prieteniei, mai mult sau mai puțin loiale, după toane ori împrejurări, dintre oraș și rîul său. Adevărul e unul singur, de nimeni vreodată contestat: farmecul Bucureștiului ține, în mare măsură, de Dîmbovița.

DAN MUCENIC ■

ei va spori farmecul locului. Diriginte al şantierului este inginerul Adrian Teodorescu venit aici după terminarea canalului Dunăre-Marea Neagră. „De fapt, zice, lu-

istorie ci şi sănătate şi frumuseţe.

RĂZVAN BĂRBULESCU ■

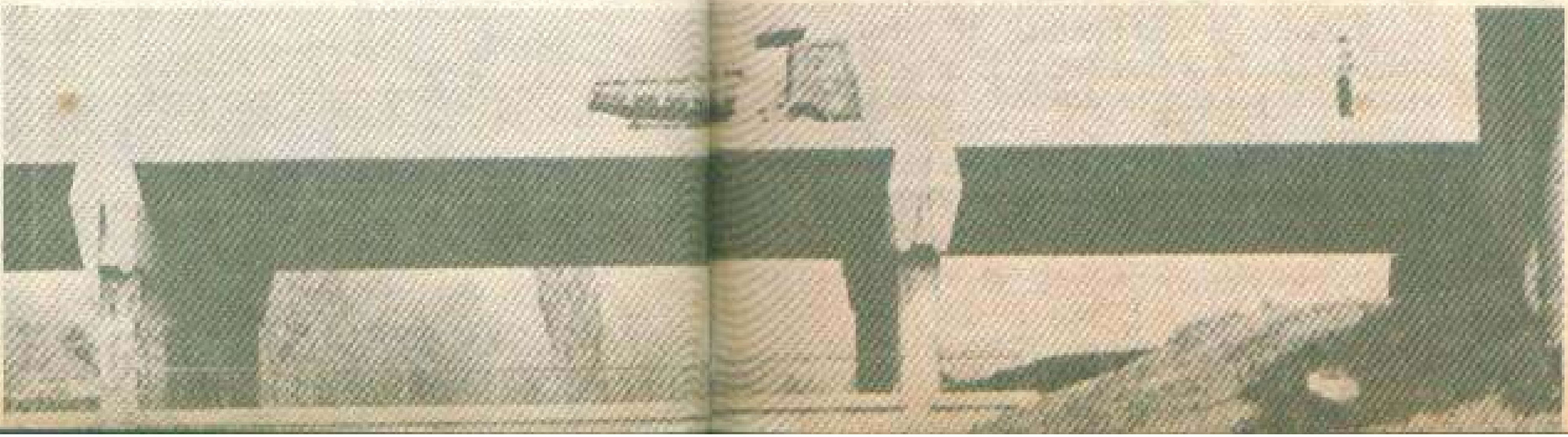

Niște țărani și casele lor de sănătate

• Pentru țăranii cooperatori și pensionarii CAP au fost puse la dispoziție, de către U.N.C.A.P., 11 complexe balneoclimaterice: Amara, Bala, Buziaș, Covasna, Geoagiu, Lacu Sărat, Nicolina-Iași, Olănești, Sărata Monteoru, 1 Mai, Buziașa-Sălaj • Se află în construcție încă două complexe noi — cel de la Moneasa, județul Arad, și Pucioasa — Dîmbovița. În lucru — alte trei extinderi: Covasna, 1 Mai, Olănești • În acest an au efectuat tratament balnear în aceste unități aproape 30.000 de țărani • Complexele sanatoriale UNCAP funcționează tot timpul anului, sînt dotate cu mijloace fixe și instalații moderne, astfel că toate serviciile privind tratamentul, cazarea și masa se asigură în aceeași incintă.

Cîți dintre noi, copii fiind, născuți și crescuți la țară, n-am trăit momentele febrile ale plecării, însoțiți de bunici, spre cîte un izvor tămăduitor, despre care se dusese vestea în nu știu cîte sate din jur că, de se scaldă în el, pînă și neoamenii, adică ologii, ajung de se țin pe picioarele lor. Și plecam, înghesuiți în cîte o căruță, vreo 7 — 8 inși, mai toți, cu excepția noastră, a copiilor, care trăiam sentimentul înfăptuirii unei minunate aventuri, oameni în toată firea, care-și legau toate speranțele de acele ape, izvoare, izbucuri, lacuri sau nămoluri despre care auziseră atîtea. Și mergeam uneori cîte o zi și o noapte, cu scurt popas în vreo poiană, vreme în care, fie că aveam parte de nesfîrșite tăceri, fie de povestiri despre miraculoase întîmplări cu oamenii care ajunseseră mai înaintea noastră în acele tămăduitoare locuri. Acum, privind în urma timpului, îmi dau seama cu cîtă greutate se porneau ai mei la un astfel de drum. Lăsau acasă nevoi multe, trebuiau să-și care cu ei merinde de drum, nu știau unde vor adăposti atîtea suflete peste nopțile șederii noastre acolo, noi, cei doi-trei copii, nepuși la numărătoare în căruță, dîndu-le, de fapt, cea mai mare bătaie de cap. Și tot acum, la ceasul aducerilor aminte, îmi dau seama că țăranii noștri, cu înțelepciunea lor înnăscută, au folosit din timpuri imemorabile aceste ape, izvoare, lacuri și nămoluri — uriașă bogăție naturală a țării — în scopuri tămăduitoare. Ba, dacă nu mă înșel, în drumurile mele de reporter, am întîlnit și în zilele noastre țărani care încă își mai tratează unele boli prin astfel de mijloace. Numai că azi, astfel de situații sînt rare. Din 1975 încoace, mai bine spus, între '75 — '78, s-au înființat, numai pentru ei, lucrătorii ogoarelor, 11 complexe balneoclimaterice moderne, unde pe tot parcursul anului țăranii noștri vin cu bilete la tratament și odihnă. Este și acesta unul din însemnele epocii pe care o trăim — Epoca Nicolae Ceaușescu — însemne care nu se pot traduce decît într-un singur fel: grija permanentă a partidului și statului nostru pentru refacerea și menținerea sănătății țăranilor cooperatori, a țăranilor pensionari!

Să-i ascultăm deci pe ei, țăranii, surprinși într-un moment în care sînt rupți (într-un fel spus!) de munca de zi cu zi a CAP-ului, de unde au fost trimiși: țăranii la băi!

Locul de popas — Geoagiu-Băi. Cîteva date despre complexul balnear al UNCAP-ului, pe care le-am aflat „ca la carte" de la doi din interlocutorii noștri — un oltean din Poiana Mare și un teleormănean din Mîrzănești, despre care vom vorbi la vremea potrivită. Complexul are o capacitate de 250 locuri (în vreme ce cantina, foarte frumoasă, are doar 152, deci se merge la masă în două serii), cazarea se face în camere cu două locuri, cu duș. Activitățile cultural-educative se desfășoară și ele în incinta unității. Deci dacă nu vrei, nu-i bai să ieși din complex pentru că și baza de tratament se află tot aci. Numai că ei, mai ales bărbații (cînd se întîmplă să aibă și nevestele cu ei, pleacă împreună), o pornesc în drumeții, excursii — organizate de BTT-ul și OJT-ul stațiunii, care nu uită niciodată să-i invite să participe și, deobicei, ei nu refuză. Ni se precizează că băile sînt situate dincolo de rîul Mureș,

în județul Hunedoara, într-o zonă de dealuri și coline bine împădurite, în preajma munților Apuseni, stațiunea fiind așezată într-un fel de vale (de depresiune — zice olteanul, amuzîndu-se!), fiind bine ferită de vînturi. Pînă-n prînz, adică pînă la orele 12, sînt ocupați cu procedurile. Au pentru tratament, deci în cadrul clădirii lor cu 7 etaje, instalații pentru băi calde cu apă minerală în căzi și la bazin, amenajări pentru tratamentul cu nămol, raze și toate cele (kinetoterapie și electroterapie — adaugă olteanul).

Faptul că am găsit la toate etajele, inclusiv la cantină și sălile de tratament — cîte o condică de sugestii și reclamații, puse la îndemîna oricui, ni s-a părut un lucru bun din partea organizatorilor acestui complex. Oamenii puteau să-și declare nemulțumirea în scris dacă nu le convenea ceva în acest mecanism care le asigura viața lor de tratament și odihnă. Numai că, spre stupefacția noastră, aceste registre tip au devenit, încă de la înființare, un fel de mică arhivă a mulțumirilor înscrise de cei veniți, pentru omenia cu care au fost primiți și tratați, pentru că, odată ajunși aici, de multe ori împinși de boală, s-au simțit ca la ei acasă, ca și cînd întregul personal ar fi fost adus de prin părțile lor, oameni buni și cumsecade. Sînt emoționante greoaiele exprimări pe hîrtie, după cum și cei de la UNCAP primesc asemenea scrisori pe care le păstrează într-o arhivă sentimentală — dar cine poate acuza un țăran că nu se exprimă gramatical și cu cuvinte alese dintr-un dicționar de neologisme?! Unii lasă în urma lor chiar versuri de mulțumire.

Femeile dețin majoritatea printre pacienții din stațiune. Așa că ni s-a părut firesc să dăm, la întîmplare, peste o cameră cu femei. Nefiresc ni s-a părut că am găsit acolo 6 țărănci, în loc de două, cum știam că aveam a le găsi în camere. Toate coseau. Ne-a atras sporovăiala, ca un șopot de izvor, care răzbătea din acea cameră de la etajul 3. Se terminase masa de seară. Se anunțase prin microfon un film bun. Ne așteptam deci să găsim camerele goale. Ne explică, în puține vorbe că pentru ele, cel mai frumos mod de a-și petrece timpul liber, aici, la stațiune, după proceduri, după masă, este această dragoste pe care o moștenesc din bătrîni.

— Adică, brodînd, cosînd?!

— De ce vă mirați? Aici la noi — și nu numai la noi — se întîmplă un fel de șezătoare. Vin oltencele, teleormănencele, cu modelele lor, noi, cele de pe lîngă Cluj, le ieșim în cale. Schimbăm modele, după cum, povestim, noi de pe la noi, ele de prin locurile lor, că doară nu ni-i legată gura. Și timpul trece frumos și odihnitor. Ne mai potolim dorul de acasă.

— Să însemne acest lucru că stați cu inima îndoită aici, la tratament?!

— De nu ne plăcea, nu veneam, doară nu-i obligatoriu! Dimpotrivă! Trebuie să ai zile muncă bine așezate ca să ai obrazu' să ceri bilet la băi. Dacă stai și coconești peste an, nu ai parte, și drept este. Dar doru-i, dor. Ce știi matale despre ele?! Ce știi să ai porci, juninci, vaci, păsări, de la care nu mai ai nici un semn de viață!?...

— Mie mi-a dat telefon bărbatul acum o zi. O dată să mă întrebe cum îmi este, o dată să-mi spună ce-i pe acasă. Apoi, foarte bine, i-am zis. Cum să-i zici rău, dacă-i bine?! Lume cumsecade pe aici ce se poartă ca și cînd ar fi ai noștri, de acolo, din sat. Da și el, fecioru meu știe asta! Cînd am venit, în urmă cu 4 ani la Geoagiu, după ce fusesem prin atîtea spitale, venisem în botă, și-am plecat pe picioarele mele. Nu-i lucru puțin să nu poți merge, om întreg la minte! De atunci tot fără botă sînt, dar am venit în fiecare an aici!

Savata Copaci se numește pensionara CAP, căutată de fecior. Ea a fost cea care a spart gheața din CAP-ul lor, „Dumbrava" din satul Făniceni, județul Cluj. În al doilea an a venit cu Floarea Berche. Acum, s-au mai alăturat două femei — Valeria Dinea și Maria Dinea. Sînt deci 4 din același sat, de la același CAP. Stau la aceeași masă, după cum stau cîte două în camere alăturate. N-au trebuit să bată la uși pentru treaba aceasta. Au spus ce aveau de spus la recepție și lucrurile s-au aranjat de la sine. Nu merg la filme, „ce-ar zice bărbații lor?", preferă șezătorile atît de dragi sufletului. Lasă cîte ceva și aci, în draga lor stațiune. Dar merg acasă cu lucrul nu făcut de mîntuială, ci izvorît din frumos, precum e viața lor.

În ce-i privește pe bărbați, nici vorbă de plictiseală! Pleacă în excursii, se plimbă prin stațiune „ca belferii", joacă table, cărți, nu scapă un meci de la televizor... Dumitru Carșin din Poiana Mare de Dolj (olteanul cu adăugirile la prezentarea stațiunii) încerca să-și convingă auditoriul — 4 bărbați (deci au și ei șezătorile lor!), că Poiana Mare este cea mai mare comună din țară. „Spune-ți-mi voi mie unde ați mai auzit de o comună care să aibă 3 spitaluri și 3 C.A.P.-uri ca acelea de la noi? Știți că noi avem milionari în comună? Nu de ăia născuți, ci făcuți prin munca lor? Păi să ne vedeți doar grădinile noastre și taceți ca peștele!"

— Grădini frumoase avem și noi, cei din Mîrzănești de Teleorman și sere, precum spui mata, dar chiar milionari ca în filme nu cred să avem — îl întrerupe Puiu Petre din Mîrzănești.

— La mine sînt. Ce vrei să spui? Că noi prin munca noastră nu putem deveni milionari?

Discuția s-a întrerupt brusc. Urma să se transmită un meci. Nu puteau să-l piardă aici, în stațiune, cum nu pot acolo, acasă, să nu răspundă chemării de ajutor a pămîntului. A pămîntului lor!

GEORGETA ȘTEFĂNESCU ■

S-A NĂSCUT UN MUZEU

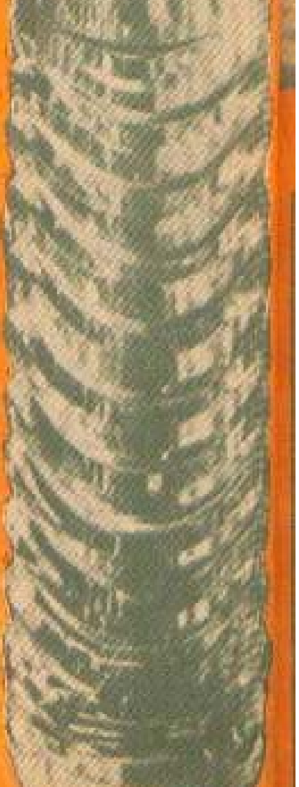

În clipa de față, dată fiind promptitudinea cu care presa a consemnat evenimentul, despre Muzeul Ceramicii și Sticlei, inaugurat în ajunul zilei de 23 August, deci în prag de sărbătoare, se știu o sumedenie de lucruri, fiecare avînd, firește, importanța și semnificația sa. Adăugind acestor amănunte și o vizită la fața locului, iubitorul de artă, îndrăgostitul de frumos, specialiștii, criticii de artă și, nu în ultimul rînd, artiștii plastici au avut prilejul să constate că, într-adevăr, Bucureștiul s-a îmbogățit în planul muzeistic și artistic cu un nou și extrem de valoros lăcaș de cultură și suflet.

Se știe, avea să ne declare dr. Alexandru Cebuc, directorul Muzeului de Artă al R.S.R., că Muzeul Ceramicii și Sticlei este traducerea în fapt a unui vis pe care ni l-a încredințat tovarășa Elena Ceaușescu, un vis care a pornit de la colecțiile aflate în secțiile de specialitate ale muzeului nostru. Dar, în clipa în care, acum aproximativ cinci ani, am prezentat prima propunere privind tematica viitorului muzeu al cărui sediu deteriorat în urma seismului din 1977 se transformase într-un veritabil șantier de reconstrucție, tovarășa Elena Ceaușescu, analizînd temeinic acea schiță de proiect, dacă o putem numi astfel, ne-a indicat, nu numai teoretic, ci cu soluții extrem de concrete, căile prin care acest viitor muzeu urma să ilustreze evoluția și continuitatea, stilistică și artistică, a prelucrării ceramicii și sticlei pe plan național, din cele mai vechi timpuri și pînă astăzi, pe întreg teritoriul patriei. Colectivul nostru a pătruns imediat nu numai latura profund patriotică și cu importante semnificații istorice, ci și caracterul original, absolut nou, pe plan mondial, al acestei idei muzeistice. Alcătuindu-se într-un spațiu ce urma să adăpostească cele mai frumoase, cele mai de seamă piese născute de străvechiul și mereu proaspătul meșteșug al prelucrării ceramicii și sticlei, muzeul avea să se transforme, totodată, într-o emoționantă pagină de istorie a patriei noastre. Ca să împlinim, ca să ducem la bun sfîrșit această generoasă idee, întreg colectivul nostru s-a pregătit să bată drumurile țării în lung și-n lat, să dialogheze cu absolut toți muzeografii, istoricii, arheologii... Și astfel, la capătul a sute și sute de drumuri, marile frumuseți artistice, inclusiv istorice, ale ceramicii și sticlei din toată țara (mai puțin Gînditorul de la Hamangia și Venus de la Vidra, două excepționale piese pe care eu continui să le văd tot aici, în vitrinele muzeului nostru, chiar dacă, din diverse motive n-au ajuns încă la noi), au luat drumul Bucureștiului, spre acest muzeu unic în lume. Apoi, un lucru pe care neapărat țin să-l relev, să-l aduc la cunoștința cititorului, este și acela că, de-a lungul celor cinci ani de căutări, de strădanii, am beneficiat de sprijinul forurilor de partid și de stat a factorilor culturali care a contat enorm în depășirea unor inerente momente de incertitudine. În ceea ce privește colectivul lărgit al muzeului nostru, căruia i s-a încredințat traducerea în fapt a ideilor privind înființarea noului muzeu, acesta l-a avut drept coordonatori pe Eugenia Antonescu, șefa secției de artă decorativă, Maria Matache, șefa secției de artă străină, acestora adăugîndu-li-se Marda Avram, Stela Rusu și Constanța Balcea, specialiste în arta ceramicii, a porțelanului și-a sticlei. Firește, mai toate obiectele, mă refer la cele preluate din diverse colecții sau muzee județene și

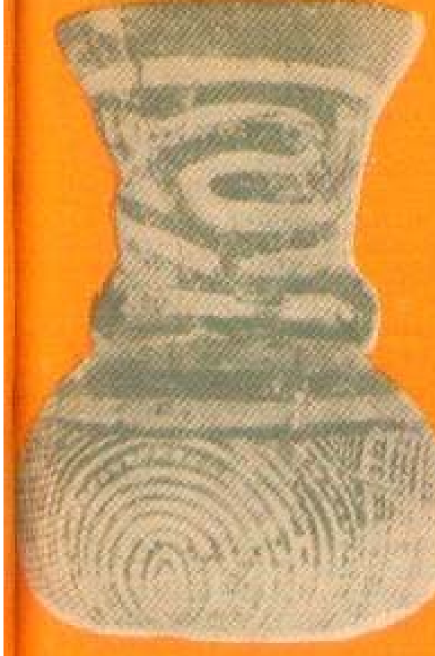

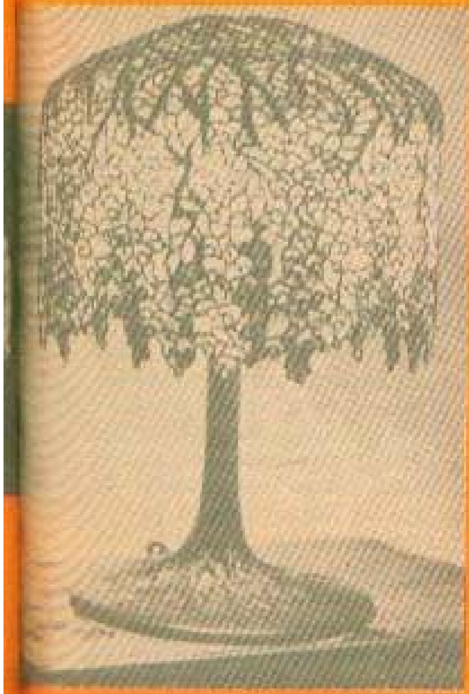

nu la cele provenite din fondul de bază al Muzeului de Artă al R.S.R., își au, fiecare în parte, istoria lor, mai mult sau mai puțin captivantă și cred că, pînă la urmă, dacă nu pentru marele public, atunci măcar pentru uzul nostru, al muzeografilor, vom alcătui un fel de raport sentimental prin care să trecem în revistă, cît mai real și mai amănunțit cu putință, traseul (dezbateri, demersuri, intervenții telefonice, schimburi de adrese, întîmplări propriu-zise etc.) celor mai de seamă obiecte ajunse în sălile acestui nou muzeu ce s-a născut, repet, dintr-o fericită îmbinare între gînd și inimă, între dragoste de frumos și de adevăr istoric".

N-ar lipsi dintr-un astfel de raport sentimental, după cum ni s-a relatat, o anume întîmplare, petrecută în gara din Botoșani și continuată în Gara de Nord: ambalat cu deosebită grijă, după toate regulile artei, ca să zicem așa, un uriaș vas de provizii aparținînd culturii Cucuteni urma să fie urcat dintr-un taximetru în acceleratul de București. Cum spuneam, vasul este, realmente, uriaș, cam 1,50 metri înălțime și cu un diametru cam de 50 de centimetri, dimensiuni la care se-adaugă, firește, cele ale ambalajului. Doi oameni au ajutat la urcarea coletului în taximetru, apoi în accelerat și la coborîre, în București, supraveghindu-l, fără să le-o fi cerut nimeni, atît în tren, cît și în transportul din tren spre un nou taxi, pînă ce a ajuns cu bine la Muzeul de Artă al R.S.R., doi oameni care pînă în acea clipă nu s-au cunoscut, doi oameni, un ofițer de securitate și un preot. Aidoma lor, în zeci și sute de cazuri, oameni de cele mai diverse categorii sociale și profesionale s-au pregetat, urmînd îndemnul propriilor lor simțiri și gîndiri, să dea o mînă de ajutor, deși, repetăm, fuseseră luate toate măsurile de siguranță pentru protejarea fragilelor obiecte de-a lungul unor călătorii nu întotdeauna scurte, nu întotdeauna ușoare. Între alte și alte pagini ale aceluiași presupus raport sentimental nu vor putea lipsi, credem, descrierea sentimentelor contradictorii cu care s-au confruntat muzeografii acelor instituții județene de unde au fost preluate o serie de piese de o excepțională valoare. În inima lor, în conștiința lor, se purta o extraordinară luptă. Pe de-o parte, acele piese făceau parte nu numai din viața însăși a muzeului județean, ci din chiar propria lor viață. Se stabiliseră, între ei și acele piese, așa cum este și firesc în viața unui cercetător, a unui muzeograf, o sumedenie de afinități. Aproape că nu se puteau despărți cu nici un chip de-acele obiecte. Pe de altă parte însă — pătrunși de semnificația și importanța viitorului muzeu care neapărat trebuia să aibă între exponatele sale și acele inestimabile valori — au înțeles, totuși, că locul marilor piese, atît de strîns legate de viața și sufletul lor, este chiar la București în noul muzeu. N-a fost o luptă, cum s-ar crede, de circumstanță. Am fi în măsură să dăm suficiente nume de oameni ce au trăit aceste extreme sentimente, dar, dintr-o anume pudoare, nu neapărat jurnalistică, nu o vom face. Vom nota în schimb ideea că, dacă s-ar alcătui un muzeu mondial al ceramicii și al sticlei, organizatorii lui ar trebui neapărat să țină seamă de piesele aflate în primul muzeu de acest gen din lume și să selecteze, potrivit principiului valorii estetice și istorice, aproximativ 10 la sută din piesele muzeului românesc. Între acestea, dacă ar fi să dăm doar cîteva exemple, urmărind spusele unor specialiști ce s-au declarat, de la bun început, extrem de restrictivi, s-ar înscrie un altar în miniatură (de uz familial, probabil, din secolul IV, î.e.n.) deci, piesă ce atestă un interesant cult al femeii reprezentînd rodnicia pămîntului, fapt ce confirmă calitatea de agricultori a băștinașilor. Din aceeași categorie fac parte, de altfel, numeroase piese aparținînd culturii Cucuteni, punct de referință în cultura mondială a ceramicii, de-o valoare inestimabilă și inegalabilă, fascinante prin decorația labirintică a desenului, prin misterul conținut în volutele mereu imprecise, aidoma destinului, ale liniilor de demarcație între cîmpurile cromatice, extrem de austere. Se adaugă acestor piese, cărora un spațiu expozițional mult mai generos decît al nostru, limitat obiectiv, le-ar fi acordat, fără nici un fel de discuție, cîte o sală întreagă, tocmai pentru a le spațializa și pentru a le sublinia importanța, Lupul dacic de la Cirlomănești,

datat în secolele III–II î.e.n., de o expresivitate plastică egală celor mai rafinate reprezentări primitiviste din zilele noastre. Sau, contemporană altarului, Hora de la Berești, tot din cultura Cucuteni, descoperită în județul Galați, la rîndul ei semn al practicilor agricole desfășurate pe aceste meleaguri din cele mai străvechi timpuri. Și tot astfel, din aproape în aproape, nemaisocotind vechimea pierdută în negura veacurilor a unor centre ceramice precum cele de la Oboga, Horezu, Marginea, sau nemaisocotind tiparul de sticlă turnată de la Alba Iulia, de dinainte de epoca romană, ori piesele de sticlă sau ceramică greacă și romană, descoperite în varii săpături arheologice din tot teritoriul țării noastre, muzeul alcătuiește, în întregul său, o impresionantă pagină de istorie și de suflet scrisă de cea mai sensibilă parte a ființei noastre din cele mai îndepărtate și pînă în cele mai recente zile ale ființării noastre pe acest pămînt. Iată, luați cu vorba, constatăm că am uitat să aducem în discuție piesa de-o impresionantă monumentalitate numită Fructiera dacică, sau Fructiera lui Burebista, descoperită recent în săpăturile efectuate la Grădiștea Muncelului, la Sarmizegetusa Regia, și nu putem să nu remarcăm dialogul, peste atîtea și atîtea veacuri, cu un alt exponat, de-o inestimabilă valoare artistică, Paharul bitronconic de la Curțile Domnești ale lui Ștefan cel Mare, de lîngă Bacău. Și despre cîte alte, și alte piese n-am mai putea vorbi! Ne-ar trebui nu doar un cîntec încăpător, cum spunea poetul, precum foșnirea mătăsoasă a mărilor de sare, ci și un spațiu tipografic imens pentru a transcrie, fie și pe scurt, povestea în parte a fiecăruia din obiectele amintite și descrise mai sus. Ne-ar trebui, totodată, și-un spațiu, la fel de întins, pentru a consemna numele a zeci și zeci de oameni, cercetători, specialiști, muzeografi, restauratori, laboranți, arhitecți, ingineri, electricieni, mecanici, dulgheri etc., al căror gînd și suflet s-au zidit, mai mult sau mai puțin anonim, la temelia acestui lăcaș ce exprimă atît de exact, de profund și, în același timp, înălțător, o pagină de aur din istoria poporului nostru.

VICTOR NIȚĂ ■

Cele cinci ediții finalizate pînă acum ale Festivalului national „Cîntarea României" au probat cu limpezime fertilitatea inițiativei președintelui țării — de a oferi un cadru larg, stimulativ, întregii noastre activități cultural-artistice și tehnico-științifice. Această afirmație își află argumentarea atît în numărul impresionant — de nivelul milioanelor — al participanților, cît și în calitatea — mereu în creștere — a rezultatelor din domeniul creației și interpretării. S-a ajuns, fapt cu totul impresionant, ca pe scena marelui Festival să se întîlnească și să concureze alături reprezentanți ai tuturor generațiilor, oameni de la orașe și sate, avînd cele mai diverse profesii și preocupări. Și, tot ca un lucru ce se cuvine spus de la început — grație Festivalului, noțiunea de „amator" și-a căpătat un plus de noblețe, ea desemnînd pe iubitorul și creatorul de artă și cultură aflat în continuă și loială competiție atît cu el însuși (în primul rînd), cît și cu alți amatori, ba chiar și cu profesioniștii, multe din produsele amatorilor constituindu-se în dovezi ale valorii incontestabile a autorilor. Observația de mai sus mă duce cu gîndul la o fericită intuiție a lui Tudor Vianu, formulată într-un articol intitulat „Teatrul de amatori": „Lumea îi numește *amatori*, dar mie mi se pare că sînt adevărați artiști și că tocmai lipsa de profesionalizare a artei vădește că acei care o practică, cu grele sacrificii de timp și osteneală, puterea unei înclinații capabile să dea rezultate uimitoare."

De la satele risipite pe coame de dealuri și pînă la marile centre de tradiție culturală, avînd instituții artistice de nivel național — toate localitățile țării participă în permanență la acțiunile din cadrul diferitelor etape ale Festivalului, laureații fiind desemnați în urma unei riguroase și deloc simple munci de selecție. Continuitatea și cota valorică înaltă reprezintă, de fapt, cele mai însemnate atribute ale amplei manifestări, alături de varietatea genurilor artistice abordate și, mai ales, de caracterul profund patriotic, revoluționar, angajat, al creațiilor oferite publicului.

Pe lîngă aceste trăsături generale, fiecare din edițiile de pînă acum a avut propriile sale caracteristici, ultima dintre ele — a V-a — de curînd încheiată, avînd drept notă aparte un interes crescut pentru păstrarea și, dacă putem spune așa, reîntinerirea unor străvechi obiceiuri populare, precum și o creștere sensibilă a numărului și calității interpretative a corurilor. Apoi, fapt ce îndreptățește toate frumoasele speranțe pentru edițiile care vor urma, s-a remarcat în mod deosebit participarea elevilor, spectacolele lor reprezentative, la nivelul județelor, fiind, fără vreo exagerare, veritabile serbări ale tinereții, impunînd nu doar prin ingeniozitate, ci și prin valoarea reală a numerelor incluse în program. Cele spuse despre elevi pot fi probate convingător și de rezultatele finale ale concursului de creație literară

Festivalul Național „Cîntarea României"

„Puterea unei înclinații capabile să dea rezultate uimitoare"

„Tinere condeie", care — deși dominat categoric de către bucureșteni — a demonstrat înfiriparea unor adevărate școli de poezie (în Maramureș, unde această realitate prinsese a se contura mai demult) sau de proză (în județul Brașov).

Festivalul a mai confirmat, prin premiile acordate, constituirea, în multe locuri din țară, a unor nuclee artistice de ridicată competitivitate, recunoscute ca atare și de cei mai pretențioși dintre specialiști, deținătoare, deja, ale unor însemnate distincții internaționale (cum ar fi cineamatorii din județul Caraș-Severin) sau devenite prezențe de prestigiu pe orice scenă profesionistă (cazul teatrelor populare din Drobeta Turnu-Severin sau Slatina).

Există, așadar, o foarte strînsă competiție a valorilor pe care Festivalul național „Cîntarea României" le-a impus atenției publice, le-a consacrat. Presa și radio-televiziunea au consacrat și consacră spații ample manifestărilor înscrise sub genericul Festivalului, manifestări locale sau județene, concursuri de creație și interpretare interjudețene, ceea ce înseamnă, mai simplu spus, că Festivalul își desfășoară activitatea permanent, ignorînd festivismul sau prețioasele denumiri care ar putea fi atribuite, de pildă, unei seri de poezie care nu este altceva (ce altceva mai mult ar putea fi?) decît o seară de poezie.

Am vrut, inițial, să consacru un capitol special întrecerii rezervate, în cadrul Festivalului, artiștilor profesioniști. Mi-am dat seama, însă, că această discriminare n-ar fi — înainte de orice — în spiritul „Cîntării României", și asta deoarece una dintre cele mai însemnate contribuții pe care Festivalul și-a adus-o la ridicarea ștachetei valorice a actelor artistice pe care le conține este chiar sprijinul acordat de profesioniști amatorilor, implicarea directă a acestora în activitatea unor echipe de amatori (în special în domeniul teatrului și al coregrafiei), contribuția lor la succesul formațiilor pe care le-au îndrumat.

Cu toate acestea, întrecerea profesioniștilor conține cel puțin o notă aparte: Festivalul a instituit o emulativă stare de competiție în rîndul lor, ambiția, frumoasa lor rivalitate avînd, ca primă consecință, săli de spectacol ori galerii de artă plastică pline. Apoi, publicul larg cunoscînd mai exact valoarea echipelor profesioniste, pe care a avut prilejul să le urmărească și să le aprecieze cu diverse prilejuri, poate valida opțiunile juriilor; un singur exemplu — corul „Madrigal", distins, la fiecare ediție, cu marele premiu. Asemenea lui, multe alte colective prestigioase și-au adăugat colecțiilor de trofee și premii la Festivalul național, premii considerate, pe bună dreptate, cele mai valoroase, încununînd o victorie de prestigiu în întrecerea cu celelalte colective de același profil din țară.

Conceput pentru a elimina rutina care prinsese a se insinua mai ales în privința confruntărilor dintre amatori, pentru a cuprinde în cadrul său toate valorile autentice ale artei noastre — Festivalul național „Cîntarea României" reprezintă suprema probă a modului responsabil în care este privită — întreaga mișcare cultural-artistică. A VI-a ediție a și început, urmînd a se desfășura, pe parcursul a doi ani, sub semnul omagierii unor însemnate aniversări — 65 de ani de la crearea Partidului Comunist Român și patru decenii de la proclamarea Republicii.

În istoria culturii noastre — generozitatea acestui timp de astăzi va fi susținută, fără posibilitatea de tăgadă, de existența și starea de performanță ale Festivalului național, de marile realizări pe care le va lăsa în urmă, ca pildă de deschidere către lume a sufletului românesc.

D.M. ALEXANDRU ■

FRONTUL

„Frontul Democrației și Unității Socialiste constituie expresia celei mai largi democrații, a reprezentării tuturor categoriilor sociale, indiferent de convingere. Aici sînt uniți, într-o simbioză puternică, și comuniști și necomuniști, oameni cu diferite concepții filozofice, dar cu o singură convingere: aceea de a servi poporul, de a servi patria, socialismul și comunismul!"

• Frontul Democrației și Unității Socialiste este expresia organizatorică a unității politice a poporului în jurul partidului comunist. Frontul Democrației și Unității Socialiste, cel mai cuprinzător organism politic al țării, reunește Partidul Comunist Român, Organizația Democrației și Unității Socialiste, organizațiile sindicale, organizațiile de tineret și copii, organizațiile de femei, Comitetul Național „Oamenii de știință și pacea", consiliile oamenilor muncii de naționalitate maghiară și germană, uniunile cooperatiste, Consiliul național al inginerilor și tehnicienilor, uniunile societăților științifice medicale și ale cadrelor didactice, uniunile de creație, Consiliul ziariștilor, Comitetul foștilor luptători și veteranilor de război împotriva fascismului, Comitetul pentru apărarea păcii, Consiliul Național al Societății de Cruce Roșie etc. • Peste 200.000 de oameni ai muncii, români, maghiari, germani și de alte naționalități activează în echipe cetățenești de control. În sfera domeniilor de activitate supuse controlului oamenilor muncii sînt cuprinse în jur de 150.000 unități economice și sociale, printre care cele comerciale, prestatoare de servicii, de ocrotire a sănătății, cămine de copii și de bătrîni, creșe și grădinițe, cantine, transport în comun, stațiuni balneare, baze sportive • Organizația Democrației și Unității Socialiste reunește aproximativ 4 milioane de membri: muncitori, țărani, intelectuali, gospodine, pensionari, bărbați și femei care nu sînt membri ai Partidului Comunist Român • Tribuna democrației este cea mai amplă formă de participare cetățenească la soluționarea problemelor țării •

Semne de iubire și frumos

În urmă cu două decenii, 22 din județele României realizau o producție de pînă la 5 miliarde lei și un singur județ avea o producție de peste 20 miliarde lei. Azi, nici un județ nu are o producție mai mică de 5 miliarde lei, iar peste 20 de județe realizează o producție de peste 20 miliarde lei. O concepție unică în istoria României a dat roade, țara angajîndu-se ferm pe calea, progresului și etalînd în lume

DEMOCRAȚIEI ȘI UNITĂȚII SOCIALISTE

valori de care se ține seama. Un popor s-a descoperit pe sine, într-un răstimp scurt, realizînd un imens salt peste ani. Luciditatea și deosebitul simț al realității, competența și curajul președintelui țării, tovarășul Nicolae Ceaușescu, bărbatul de al cărui destin este legat destinul nou al țării, au stat la temelia celei mai fertile din epocile României, Epoca Nicolae Ceaușescu. Cu aceste atribute, cu aceste cuceriri istorice, unitatea de voință și acțiune a tuturor oamenilor muncii din această țară se instituie în cel mai cuprinzător demers de valorificare a avantajelor socialismului. Frumusețea așezărilor noastre, multe dintre ele trezite dintr-un somn nedrept, sînt rodul acestei unități de cuget și faptă în jurul partidului, al secretarului său general. Înflorirea localităților României, un generic ajuns loc comun, nu se referă numai la noile cartiere din orașele țării, numai la centrul civic al comunelor și municipiilor, numai la liniile arhitecturii moderne întîlnite în toate așezările rurale și urbane, ci și la acele mici întemeieri de suflet (să pui o floare scria cineva înseamnă să întemeiezi), la un parc, la o casă frumoasă, la o gospodărie de om vrednic, la toate acele semne de dragoste pentru strada, orașul și țara ta. Un primar nu poate fi imaginat niciodată singur, ci doar ajutat de ideile și inițiativele cetățenilor, de participarea lor efectivă, spunea unul dintre cei mai tineri primari din țară, Florentin Oancea, de la Vălenii de Munte. Vălenii de Munte dincolo de istorie, și ce istorie, are și un prezent pe măsură. Gospodării multe și bogate, oameni harnici, stăruitori spre bine. Din cei 13 000 locuitori ai orașului, 4 000 sînt membri ai ODUS. Ei activează în 56 de organizații din care 5 sînt de cartier. 2 800 de gospodării și 25 de circumscripții electorale Iată un potențial și o organizare care a schimbat fața orașului, care l-a racordat la viitor. În Văleni se construiește cu ajutorul oamenilor, care-și gîndesc viața lor și a localității cu un deosebit respect pentru cei 600 de ani atestați documentar, cu gîndul bun pentru secolul următor. Aceleași pilde de frumos și hărnicie și la Timișoara, Rîmnicu Vîlcea sau Satu Mare, la Covasna, Iași sau Galați (ce altceva este patriotismul!). Un Galați, ca să ne oprim undeva, de la an la an mai înfloritor prin grija gospodarilor săi. Aici, în municipiul de pe malul Dunării, valoarea lucrărilor de muncă patriotică pe locuitor depășește 1500 lei și dincolo de cifră, falezele și plajele bătrînului fluviu, noile cartiere de locuințe Dunărea, Mazepa II, Țiglina I și parcurile CFR și Liliacului se bucură de semnătura unor constructori și edili pricepuți dar și de a cetățenilor, tineri și vîrstnici, comuniști, utecişti și membri ODUS, acea semnătură care va vorbi peste vremuri de rîvna de azi a gălățenilor. Și ce altceva decît rod al pasiunii, al iubirii de frumos sînt și aceste extraordinare fîntîni ale Severinului, născute din adevărate competiții între asociațiile de locatari, între Organizațiile Democrației și Unității Socialiste ale altui oraș de la Dunăre, fapt care a dat celui mai mare oraș al Mehedințiului numele de Oraș al fîntînilor. Și, în sfîrșit, repetîndu-ne, ce altceva decît dragoste pentru București, pentru un București care se primenește sub ochii noștri, prin dorința noastră de mai bine, prin munca și priceperea locuitorilor săi, ce altceva, zic, sînt aceste întreceri între cetățenii din sectorul 1, în primul rînd membri ai ODUS, pentru cea mai frumoasă stradă, pentru cel mai frumos balcon, decît bucurie de a întemeia. Pentru că, repet, a pune o floare, a înălța o casă frumoasă, a gîndi un cartier au aceeași valoare în fața viitorului.

Două experiențe

La Timișoara, 40 000 de familii sînt cultivatoare de legume. Cifra te uimește, întrucît primul lucru la care te gîndești cînd pomenești de orașul de pe Bega nu e cîtuși de puțin leguma. De șapte ani, 24 de asociații ale cultivatorilor de legume se îngrijesc de 40 000 de grădini, ce se întind pe 1 000 de hectare, dînd viață unei formidabile idei. Faptul ține și nu prea de agricultură, de marea agricultură, dar el răspunde unui gînd fertil, aplică în practică o hotărîre de partid de mare importanță: cultivarea fiecărei palme de pămînt. Rezultat al tenacității unui om de știință, teoretician și practician de excepție, l-am numit pe conferențiar doctor Zaharia Suciu, asociațiile cultivatorilor de legume, funcționînd potrivit unei organizări ireproșabile, s-au bucurat și se bucură de atenția deosebită a organelor locale, beneficiind din plin de inițiativele ODUS, mulți, foarte mulți cultivatori fiind ei înșiși membri ai organizației. Astfel, o adevărată industrie legumicolă îmbogățește nu numai mesele timișorenilor cultivatori dar și piețele municipiului, preocuparea respectivelor familii fiind departe de a te trimite cu gîndul la un hobby, ci, dimpotrivă, la, ceea ce de fapt și este, o inițiativă de anvergură, de mare răspundere, unul dintre acele răspunsuri concrete la un gînd menit să valorifice bogăția pămîntului.

La cîteva sute de kilometri de Timișoara, mai precis la Bascov, nu departe de Pitești, o experiență personală depășește perimetrul unei simple curți, pentru a împlini un deziderat de importanță națională la scara unei gospodării: crescutul animalelor.

Constantin Spătaru, membru al Organizației Democrației și Unității Socialiste a avut curajul să întoarcă spatele orașului, unui oraș de talia Piteștiului, pentru a redeveni țăran. N-a făcut-o umilit, n-a fost copleșit de regrete. Lucid, ambițios n-a suportat mediocritatea într-un mare oraș, potrivit vorbei decît ceva, ceva la oraș, mai bine în sat fruntaș, și iată-l acum, după cîțiva ani de trudă, un foarte bun crescător de animale. Are azi 50 de tăurași pe care-i va livra în curînd cîștigînd 100 000 lei. Și-a făcut grajd pentru vite, a consultat medici veterinari și specialiști în zootehnie, și-a lucrat singur o moară de rîșnit știuleții și o tocătoare de coceni, care a rupt inima tîrgului, și multe, multe altele ce țin de un profesionalism adevărat. O casă cu trei nivele și un ARO îi încununează munca, iar cei doi copii, o nevastă harnică și niște părinți uimiți să-și descopere băiatul la bătrînețe îi bucură sufletul. Țăranii bogați fac satele bogate. Și satele bogate fac țara bogată. Bogăția izvorîtă din hărnicie și pricepere, din ambiție și dragoste de locurile natale este una dintre căile de prosperitate ale țării. Așa putem înțelege înțelepciunea cuvintelor secretarului general al partidului: „Să nu existe nici un fel de teamă că unii țărani s-ar putea îmbogăți prea mult. Prin munca lui, oricine poate să cîștige — și, ca să mă exprim așa — și poate să se îmbogățească".

Două experiențe, numai două dintre atîtea și atîtea înregistrate cotidian, două experiențe cu urmări benefice pentru întreaga obște, inițiative de oameni pricepuți, membri ai ODUS, care au înțeles că împlinirea fiecăruia fac bunăstarea tuturor, două experiențe dintr-un domeniu — care constituie o prioritate economică națională: agricultura.

O instituție a democrației noastre

Controlul oamenilor muncii

„Trebuie să pornim întotdeauna de la faptul că tot ceea ce facem, construcția socialistă o realizăm cu oamenii și pentru oameni. Socialismul nu poate fi decît opera unită a tuturor oamenilor muncii, fără deosebire de naționalitate, a întregului popor! Aici, în România, trebuie să înfăptuim visul de aur, realizarea celei mai drepte societăți pe care a cunoscut-o vreodată omenirea — societatea comunistă!"

Consecință directă a sistemului democrației noastre socialiste, un chip al democrației autentice, controlul oamenilor muncii se definește ca o formă de largă participare cetățenească la înfăptuirea hotărîrilor de partid și de stat, la apărarea avuției sociale, la mai buna gospodărire a valorilor încredințate de societate, la întărirea spiritului de ordine și disciplină, vital oricărei activități.

Experiența dobîndită în acest domeniu, care angrenează, în prezent, peste 200 000 oameni ai muncii, o uriașă forță menită să îndrepte lucrurile pe făgașul lor normal într-un sector sau altul, oameni ai muncii care alcătuiesc nu mai puțin de 48 000 de echipe de control, a fost reliefată și cu prilejul consfătuirilor care s-au desfășurat la sfîrșitul acestui an în toate comunele, orașele și municipiile țării. Menționăm dezbaterile consfătuirilor dedicate activității controlului oamenilor muncii, ca un moment deosebit în cronica democrației acestor ultime două decenii prin analiza exigentă a modului în care s-a acționat pentru înfăptuirea indicațiilor și orientărilor secretarului general al partidului, președintele Frontului Democrației și Unității Socialiste, tovarășul Nicolae Ceaușescu, privind perfecționarea și creșterea contribuției controlului oamenilor muncii la îndeplinirea hotărîrilor Congresului al XIII-lea al partidului.

Dintr-o foarte bogată agendă de lucru a anului care se încheie, vă oferim cîteva secvențe care pot sugera o imagine a activității zecilor de mii de muncitori, maiștri, ingineri, tehnicieni, medici, juriști, profesori, oameni ai muncii aleși din rîndurile comuniștilor sau uteciștilor, ai membrilor O.D.U.S., cu toții contribuind la reușita unei instituții cu adevărat democrate, veritabil factor de educație civică, care asigură participarea nemijlocită a celor ce muncesc la conducerea construcției noastre economice și social culturale.

În Capitală funcționează 2859 echipe de control al oamenilor muncii care cuprind 15 000 de membri repartizați pe unități comerciale, prestatoare de servicii, piețe, așezăminte de cultură, unități sanitare, cantine, cămine etc. În 1985 s-au efectuat aproape 40 000 controale soldate cu aproximativ 5 000 propuneri, din care s-au rezolvat peste 4 000.

Reținem din colecția revistei cîteva din faptele de muncă ale echipelor de control, desigur foarte puține, dar, ni se pare nouă, definitorii pentru sectorul în care s-au manifestat. La Mangalia, marele șantier naval a reușit, prin măsuri eficiente de organizare, dar și prin rîvna deosebită a comisiei de control a oamenilor muncii, condusă de economistul Gheorghe Țuțuianu, „să se transforme din colectiv cu probleme în veritabil performer". „Noi îi mărturisea reporterului șeful comisiei, am înțeles controlul ca pe o modalitate eficientă de a suda colectivul, de a dovedi că ne preocupă — ca proprietari, producători și beneficiari — tot ce se întîmplă în unitatea noastră. Ne-am îndreptat atenția spre multe aspecte ținînd de munca și viața tovarășilor noștri, dar ce fel de control al oamenilor muncii eram dacă nu ne puneam și problema numărul 1 a întreprinderii — producția?".

În județul Brăila, acționează permanent peste 900 de echipe de control. Și-au îndreptat atenția asupra bunei serviri în comerț, asupra repartizării cît mai judicioase a fondului de marfă, au controlat cu atenție desfășurarea transportului de călători și de mărfuri, primii beneficiari ai acțiunii fiind oamenii muncii din marile platforme industriale, s-au preocupat de economisirea combustibililor. Desigur, sînt doar cîteva sectoare de activitate, în care s-a făcut simțită fermitatea echipelor de control, trecerea noastră în revistă reținîndu-le pe cele mai importante, esențial este însă, așa cum menționa Mitrița Crăciun, membră a comisiei județene de coordonare și îndrumare a activității de control a oamenilor muncii — Brăila, că echipele își fac datoria în virtutea adevărului „că de modul în care știm să ne gospodărim, depinde, în bună măsură, bunăstarea noastră".

Grupaj realizat de RĂZVAN BĂRBULESCU ■

Gir al calității

„MADE IN ROMANIA“

„Să știi unde ești, să descoperi ce trebuie acolo, să încerci tot ce poți încerca în vederea acelei nevoi, — zicea unul dintre marii noștri istorici — sînt cele trei rădăcini ale înțelepciunii.“ Privind o clipă peste umăr, la ceea ce a fost, la ceea ce am trăit cu toții, la acești ultimi douăzeci de ani din istoria țării, la ceea ce voința și puterea unei națiuni a înfăptuit, poți, oare, să spui că generația care a împlinit rosturile pe care le avem astăzi n-a dat dovadă de înțelepciune?

„Lumea te va prețui întotdeauna ceva mai puțin decît arăți că te prețuiești pe tine“ zicea, iarăși, gînditorul.

Un popor care și-a propus drept țel o înaltă civilizație materială și spirituală, care a avut puterea nu doar de a îndrăzni, ci și de a înfăptui, un popor care, prin verticală trudă a demonstrat clipă de clipă că-și respectă trecutul, prezentul și viitorul, nu poate căpăta decît stima celor pe care-i privește în ochi. Nicicînd n-a fost numele României atît de cunoscut și apreciat ca-n epoca pe care o străbatem. Căci, o epocă trăim, o epocă pe care, tot ceea ce a creionat-o i-a dat un nume pe care îl rostim astăzi cu dreaptă mîndrie: „Epoca Nicolae Ceaușescu“. Dinamica nouă imprimată trăirii noastre de cînd în fruntea țării se află cel ales să ne conducă destinele, cuvîntul României purtat pe meridianele lumii de întîiul ei fiu, cuvînt de bine și de pace, ne-au dat prieteni pretutindeni, cum niciodată n-am avut. Principialitatea și spiritul novator imprimat de Congresul al IX-lea al partidului nostru politicii externe românești nu puteau duce decît înspre o amplă deschidere internațională. Dacă în 1965 țara noastră avea relații diplomatice cu 67 de țări, în 1975 numărul se ridicase la 118, pentru ca în prezext să ajungă la 141. În total, România are astăzi relații diplomatice și economice cu 155 de state, de pe toate continentele, iar cifra este mai mult decît grăitoare. Trăim o epocă a interdependențelor mereu crescînde între economiile naționale de pe întreg globul pămîntesc. Participarea la diviziunea internațională a muncii, la schimbul mondial de valori constituie pentru fiecare popor o necesitate vitală, în lumea de astăzi, cu creșteri fără precedent în istoria sa, a gradului de complexitate a producției, care nu ne mai permit să stăm izolați pe bucățica noastră de planetă, cu o știință și o tehnică ce-și spun cuvîntul din ce în ce mai hotărît, în orice felie de viață.

În cei douăzeci de ani ai împlinirilor țara și-a rostuit cu grijă marile treburi, iar schimburile sale economice cu țările lumii — cu toate țările socialiste, cu statele în curs de dezvoltare, cu țările capitaliste dezvoltate — au fost mereu intensificate.

După cea mai simplă logică, nu poți vinde pe piață un lucru ce n-are căutare și nu poți

Gir al calității

fi luat în seamă pînă ce nu arăți ceea ce ești în stare să faci. Nu poți fi considerat un partener de nădejde în lumea mondială a comerțului, dacă nu arăți acestei lumi că ai o bază materială modernă, o economie complexă, un potențial industrial înalt. În toți acești ani s-a ajuns la izbînzi impresionante, potențialul de energie și de creație dat la iveală a fost uriaș. S-a muncit cu nădejde pentru a se ajunge la o industrie puternică și înfloritoare, cercetarea științifică și-a spus din ce în ce mai ferm cuvîntul, astfel încît, nu o dată nivelul tehnic și calitativ al produselor născute din inteligență și hărnicie românească ne-au situat pe primul loc în lume. Aurul a fost, nu o dată, al României, la tîrgurile și expozițiile internaționale. Dacă ne întoarcem cu gîndul numai la anii acestui cincinal, avem să ne amintim de medaliile decernate în 1981 la Leipzig pentru minisistemul de calcul M-118, sau la Plovdiv, pentru autotractorul ROMAN 19 256 DFS și freza de danturat FD-250 Anul 1982 a mai adus două medalii de aur la tîrgurile deja amintite, ca și anii 1983 și 1984, la care s-au mai adăugat distincțiile de la Brno, primite în 1982 și 1983. Unul dintre recentele succese îl constituie cel obținut de filmul radiografic GAMAGRAF, produs de Azomureș — Medalia de aur la Tîrgul internațional Leipzig 1985. Sistemul optic de transmisie a datelor FELLAS 2500, instalația de niturare, aparatul numărător discriminator de vagoane — și exemplele ar putea continua, au arătat nivelul tehnic înalt la care au ajuns produsele românești, competitive astăzi pe oricare piață a lumii. În mod firesc, creșterile pe plan național au dus la o participare, an de an mai activă, a României la circuitul mondial de valori. Dacă în 1965 țara noastră întreținea relații economice și tehnico-științifice cu 98 de state, în acest an numărul lor depășește 150, pe toate continentele Terrei. Datele sînt semnificative în ceea ce privește drumul străbătut pentru ca exportul să constituie o prestigioasă carte de vizită a economiei românești. Numai că, deosebirile între 1965 și 1985 nu sînt, de fel, doar de ordin cifric. Nu poți omite, nici la cea mai simplă, evaluare, ponderea mare a mărfurilor cu un înalt grad de prelucrare și de valorificare a materiei prime. În prezent, din totalul exporturilor românești, mașinile, utilajele și mijloacele de transport, împreună cu produsele industriei chimice și mărfurile industriale de larg consum dețin o pondere de aproximativ 65 la sută. În 1983 se exporta 79 la sută din producția industriei de utilaj petrolier și de foraj, 75 la sută din producția de tractoare și peste 65 la sută din cea de autoturisme de teren. O serie de fabrici și instalații au fost predate „la cheie" unor beneficiari externi, la ei acasă. Fabricile de ciment de la Kohat (Pakistan) și Schakn-Said (Siria), rafinăria Banias (Siria), centrale telefonice în Grecia și Algeria, instalații în domeniul exploatărilor petroliere în Irak și Libia, linii electrice în Irak și Iran demonstrează că România a depășit de mult faza tradițională de comerț. Sînt numai cîteva dintre datele puse la dispoziție în documentarea noastră de Mihai Croitoru, director adjunct în Ministerul Comerțului Exterior și Cooperării Economice Internaționale. Exemplele ar putea continua pe zeci și zeci de pagini și nu putem să nu ne mai oprim măcar la încă vreo cîteva, cu conștiința că mereu vor fi prea puține și cu sentimentul că alegerea ar putea părea părtinitoare, ținînd seama de faptul că, indiferent de domeniul de activitate, s-au făcut foarte multe în acești

Gir al calității

ultimi ani. Iată, de pildă, întreprinderea „Industrial Export-Import", legată de industria românească de utilaj greu, ființează din 1953. În 1959 a avut loc livrarea primei rafinării complete. Începînd din cincinalul 1966–1970 exportul întreprinderii s-a extins în peste 30 de țări din Europa, Asia, Africa și America Latină. Problema numărul unu care i-a preocupat pe cei de la întreprinderea de comerț exterior mai sus amintită a fost diversificarea exportului, așa încît, nu este de mirare că au ajuns să comercializeze studii preliminare de fezabilitate, studii economice, analize complete ale materiilor prime existente în laboratoare și stații pilot, tehnologii cu studii inginerești de bază și de detalii, dar și asistență tehnică, școlarizare pentru punerea în funcțiune a unor obiective — aur cenușiu românesc, de cea mai înaltă calitate.

Avem o puternică industrie chimică și petrochimică, dovadă — căutarea pe care o au pe piața mondială produsele românești. Un rol de mare însemnătate în acest domeniu revine cercetării științifice și ingineriei tehnologice. Aflată sub îndrumarea de înaltă competență a tovarășei academician doctor inginer Elena Ceaușescu, savant de renume mondial, cercetarea științifică și ingineria tehnologică au fost orientate spre progresul tehnic și științific. S-a urmărit permanent valorificarea superioară a resurselor noastre naturale, crearea unor produse materiale noi, obținute prin tehnologii proprii, de ultimă oră, perfecționarea permanentă a celor existente, pentru că numai așa putem fi mereu competitivi. Noile sortimente de cauciuc sintetic, fire și fibre chimice, mase plastice, materiale fotosensibile, îngrășăminte, vopsele pe bază de rășini sintetice epoxipoliamidice destinate industriei aeronautice, lacuri pentru reactoare nucleare, medicamente cu mari efecte terapeutice sînt comparabile cu cele realizate de firme cu tradiție în lume, presupunînd un înalt grad de prelucrare și o la fel de înaltă calitate, atingînd performanțele mondiale. Produsele industriei chimice și petrochimice românești sînt livrate astăzi, prin intermediul a 1200 de firme străine partenere, în peste 110 țări de pe toate continentele.

Mai tînăra industrie de echipamente de calcul electronic arată și ea multă îndrăzneală. Lipsa de tradiție nu constituie de loc un handicap, sigură de capacitatea ei, stă alături de parteneri vechi în domeniu, care știu să aprecieze la justa lor valoare creațiile românești: calculatoarele de capacitate medie, micro și minicalculatoarele, mașinile de facturat și contabilizat.

Industria românească de elemente, echipamente, instalații și sisteme de conducere automată a proceselor tehnologice este, la rîndu-i capabilă să răspundă oricăror exigențe venite de la partenerii externi. Institutul de cercetări științifice și inginerie tehnologică pentru automatizări — I.P.A. este o firmă serioasă pentru întreaga lume, prezentă cu proiecte de instalații complexe și echipamente ale tehnicii de vîrf în țări ca Iugoslavia, R.D. Germană, Cehoslovacia, Bulgaria, R.P. Chineză, Egipt, Siria, Irak, Iran, Sri Lanka, U.R.S.S., Polonia, R.P.D. Coreană, Vietnam, Iordania, Albania, Turcia, Sudan, Filipine, Franța, Columbia, etc.

Situată printre primele 10 țări din lume în ierarhia producătorilor de mașini unelte, România a probat, nu o dată, prin tipurile prezentate, forța de creativitate a cercetării științifice românești, ca și potențialul de producție al celor opt întreprinderi de profil. Gama largă de modele, contexturile și bogata paletă coloristică ale articolelor produse de industria ușoară românească au dus la solicitarea lor în 83 de țări. Articolele de sticlărie, porțelan, faianță, cristal care se produc în multe mii de sortimente, sînt exportate în 42 de țări ale lumii. Întreprinderile producătoare și firmele de comerț exterior pentru industria ușoară din România întrețin relații comerciale și de cooperare cu 1500 de firme din 87 de țări.

Exemplele, am mai spus-o, sînt prin forța lucrurilor, sărace față de amploarea pe care a luat-o comerțul nostru exterior. Să mai adăugăm la zadarnica încercare de bilanț, faptul că volumul comerțului nostru exterior a crescut față de 1950 de circa 40 de ori, din care peste un sfert se realizează pe calea acțiunilor de cooperare economică internațională. Ființează astăzi peste 470 de acțiuni de cooperare economică, între care 5 societăți mixte de producție în țara noastră, 27 de societăți mixte de producție în străinătate, 225 de obiective economice complexe construite peste hotare și mai mult de 110 acțiuni de cooperare și specializare în producție cu țările socialiste. Din cele circa 250 de acorduri și convenții încheiate cu țările socialiste se impun, prin însemnătate, programele de cooperare pe termen lung. Prin eforturi comune, au fost deja construite o serie de obiective importante, cu marcă de simbol a conlucrării prietenești: complexele hidroenergetice de la Porțile de Fier I și Porțile de Fier II, Uzina de mașini și utilaje grele de la Giurgiu—Ruse, Complexul Stînca—Costești de pe Prut. S-au încheiat înțelegerile privind realizarea hidrocentralelor Turnu-Măgurele — Nicopole și Călărași — Silistra. Deasemenea, sînt în curs de realizare cu diverse țări socialiste (care dețin ponderea în comerțul exterior al României) peste 120 de acțiuni de cooperare și specializare în ramuri importante ale economiei. Sute de institute de cercetări și laboratoare din țara noastră și din alte țări colaborează strîns pentru soluționarea unor probleme științifice și tehnice — pași făcuți împreună pe calea progresului.

180 de obiective economice ridicate în Irak, Pakistan, Siria, Egipt, Iordania, Malayezia, purtînd semnătura constructorilor români, asistența tehnică acordată în peste 60 de țări în curs de dezvoltare, demonstrează cît se poate de elocvent una din trăsăturile devenită fundamentală în politica noastră externă după Congresul al IX-lea al parti-

dului: extinderea conlucrării și cooperării cu statele în curs de dezvoltare, cu țările mișcării de nealiniere, care au astăzi o pondere de 25 la sută în comerțul nostru exterior. Totodată, România promovează consecvent schimburi cu toate statele capitaliste dezvoltate.

Privind în urmă la ce s-a realizat, înțelegem ușor mutațiile care s-au petrecut în structura schimburilor noastre externe și, dacă au fost multe din punct de vedere cantitativ, au fost și mai multe, din punct de vedere calitativ. De altfel, numai printr-un export în care ponderea să fie deținută de mărfurile cu un înalt grad de prelucrare și printr-un import preponderent orientat către satisfacerea necesarului de materii prime s-a putut ajunge ca astăzi România să fie una dintre puținele țări debitoare care a reușit, prin efort propriu, să reducă în mod simțitor datoria externă.

Drumul său nu se oprește aici. Pornind de la realitățile pe care le-a înfăptuit poporul nostru, în Directivele Congresului al XIII-lea al partidului se prevede pentru cincinalul în care vom păși peste puțin timp, o creștere a schimburilor economice internaționale ale României cu 41—45 la sută. Activitatea de comerț exterior urmează să înregistreze în continuare un ritm ridicat de creștere, urmînd ca și în această perioadă dinamica exportului să fie superioară celei a comerțului exterior pe ansamblu, ca o necesitate vitală a înfăptuirii unui deziderat major — lichidarea datoriei externe încă din primii ani ai cincinalului și realizarea unei balanțe de plăți active. Realizările de pînă acum ne fac să privim viitorul cu încrederea celui stăpîn pe forțele sale. Românii și-au demonstrat în fața lumii vocația lor de constructori, au arătat că sînt capabili să contribuie cu seriozitate la zestrea de valori a contemporaneității. Produse de înalt nivel tehnic, competitive, asigură un suport trainic discuțiilor cu parteneri de peste hotare. „Fabricat în România" înseamnă un gir al calității. Pretutindeni, stima și respectul pentru ceea ce înfăptuiesc mintea și mîna românului au fost cîștigate. Dovadă în plus a prestigiului de care se bucură astăzi țara noastră este larga participare a firmelor străine la cea de-a 11-a ediție a Tîrgului Internațional București. Desfășurată între 19 și 27 octombrie 1985, importanta manifestare economică internațională a purtat deviza după care se călăuzește România: „Comerț, cooperare, dezvoltare, pace". Faptul că la T.I.B. '85 au fost prezente peste 400 de firme de renume din 35 de țări, că 26 de țări au expus în pavilioane naționale, arată limpede locul pe care manifestarea îl ocupă în complexul mecanism al comerțului mondial, ca și dorința participanților de peste hotare de a amplifica relațiile economice cu țara noastră, interesul de a cunoaște direct și cît mai repede noile realizări ale României, principalul expozant al tîrgului. În zilele acelea, zile de intensă activitate comercială, au fost date publicității numeroase opinii și impresii

Gir al calității

ale oaspeților de peste hotare. În rîndurile care urmează, am spicuit cîteva dintre ele.

Vladimir Labzin, directorul pavilionului Uniunii Sovietice:

„Relațiile tradiționale de prietenie rodnică dintre Uniunea Sovietică și România găsesc ilustrarea în continua dezvoltare a schimburilor comerciale și colaborării economice și tehnico-științifice dintre țările noastre. În actualul cincinal schimbul de mărfuri între Uniunea Sovietică și România s-a dublat comparativ cu cincinalul precedent (1976—1980). Întîlnirile dintre conducătorii partidelor și statelor noastre, conlucrarea dintre P.C.U.S. și P.C.R. exercită o uriașă înrîurire asupra lărgirii colaborării economice bilaterale reciproc avantajoase și egale în drepturi, asupra întăririi continue a relațiilor de prietenie sovieto-române."

Ro Ceang Ghi, directorul pavilionului Republicii Populare Democrate Coreene:

„Pavilionul românesc demonstrează puternica dezvoltare a economiei naționale și o primă apreciere este că exponatele românești sînt de o calitate superioară. Ne bucurăm foarte mult că economia națională a poporului frate român se dezvoltă într-un ritm foarte rapid, că cei 20 de ani care au trecut de la Congresul al IX-lea al Partidului Comunist Român au adus România pe drumul unui progres vizibil. Sectorul care m-a impresionat cel mai mult este cel al construcțiilor de mașini și al electronicii. Aș dori să spun că prezența multor firme străine la T.I.B. '85 demonstrează prestigiul de care se bucură România care a cîștigat mulți parteneri în relațiile comerciale internaționale."

Draga Jarman, directorul pavilionului Iugoslaviei:

„România figurează printre principalii parteneri economici ai Iugoslaviei. Colaborăm cu foarte bune rezultate în producție în industria metalurgică, industria chimică și industria ușoară și căutăm ca aceste schimburi să se desfășoare pe baza unor contracte de lungă durată, să diversificăm cooperarea și specializarea în producție."

Bruno Landolfi, reprezentantul firmei „Montedison", Italia:

„Domeniile principale în care avem de mulți ani colaborări cu industria chimică și petrochimică românească sînt reprezentate de medicamente, mase plastice, catalizatori, adică sectoare care asigură o valorificare superioară a materiilor prime. Importăm din România o diversitate de produse chimice. Prezența oamenilor de afaceri ai firmei noastre la T.I.B. '85 este menită să determine o majorare a volumului schimburilor economice și o echilibrare a acestora."

Mohseh A. Helal, directorul pavilionului Republicii Arabe Egipt:

„România este unul din principalii parteneri economici ai Egiptului și considerăm prietenia dintre țările noastre ca bunul cel mai de preț. În Egipt s-au construit cu sprijinul României o serie de obiective industriale, întreprinderi românești au participat la

realizarea unor importante programe de dezvoltare a economiei egiptene. Sîntem interesaţi să stabilim noi domenii ale cooperării. Aceasta vizează extracţia şi prelucrarea petrolului, construcţiile de autovehicule, industria chimică — ramuri în care România are o bogată experienţă."

Paul D. Scholfield, reprezentant al firmei „Canadian General Electric".

„Derulăm în prezent o cooperare foarte interesantă cu întreprinderi româneşti din industria constructoare de maşini în domeniul fabricării de echipamente necesare centralei atomoelectrice de la Cernavodă. Pentru noi este extrem de util contactul direct cu specialiştii români. În standurile ţării gazdă m-a impresionat diversitatea de produse prezentate, care demonstrează progresele industriei ţării dumneavoastră. Am aflat deasemenea că există programe bine definite pentru următorii ani în privinţa atingerii unor performanţe de cel mai înalt nivel ale produselor româneşti, ceea ce demonstrează că România priveşte cu realism şi acţionează perseverent pentru o pătrundere mai activă, mai competitivă la circuitul economic mondial."

Pentru a se ajunge astăzi la asemenea aprecieri din partea celor care ne sînt parteneri în activitatea comercială, a fost nevoie de multă muncă, dar şi de oameni pe măsură. Deschiderea României spre lume a devenit realitate şi pentru că s-au petrecut schimbări în modul lor de a privi lumea şi viaţa, transformări pe măsura peisajului nou al ţării. S-a ajuns la credinţa că tot ce se întîmplă ne priveşte personal, pe fiecare locuitor de la poale de Carpaţi şi nu de puţine ori am întîlnit, în drumurile reportericeşti oameni care mi-au spus: „Lucrez pentru export". Intonaţia glasului era aceeaşi cu care ar fi rostit cuvintele: „Fac treaba asta pentru gospodăria mea, pentru copiii şi pentru bărbatul meu." Despre conştientizarea oamenilor îmi vorbea, nu de mult, inginerul Ion Banu, directorul Întreprinderii „Steaua electrică" din Fieni, judeţul Dîmboviţa, producătoare a mărcii de becuri „Selum", binecunoscută şi mult căutată în lume. „Oamenii trebuie să ştie bine ce înseamnă să lucrezi pentru export. E vorba de firma noastră, de obrazul nostru. Într-o competiţie internaţională calitatea

Gir al calităţii

este factorul esenţial. El te ridică, sau te coboară".

Pentru oamenii de la „Uzinexport — Import" calitatea presupune, după declaraţia directorului Mihai Captariu, un foarte ridicat grad de tehnicitate înglobat în produse cu limitări foarte severe la consumurile de materii prime, energie şi timp.

Nicolae Stica, directorul Întreprinderii „Industrial Export-Import" are în vedere, înainte de orice, „trei elemente ale alfabetului comercial: calitatea, respectarea termenelor, cunoaşterea tendinţelor şi exigenţelor pieţei."

Calitate, diversitate, operativitate, înaltă competitivitate — sînt cîteva trăsături esenţiale ale unei industrii moderne, sînt atributele industriei româneşti de astăzi care, faţă în faţă cu lumea a dovedit că este un partener de nădejde în schimbul internaţional de valori. De aici, drumul ei merge mai departe, într-o permanentă evoluţie în care ştiinţa şi tehnologia vor fi, ca şi pînă acum, motoarele menite să asigure dinamismul şi forţa. Ştim că tot ce s-a înfăptuit a depins de priceperea şi hărnicia acestui popor sub conducerea secretarului general al partidului. Tot priceperea şi hărnicia vor duce la realizarea a ceea ce ne-am propus pentru cincinalul în care păşim: înfăptuirea unor salturi cantitative, dar mai ales calitative în industria naţională, creşterea nivelului de complexitate şi competitivitate a produselor exportate, astfel ca, pînă la sfîrşitul lui 1990 aproximativ 95 la sută din producţia industrială să fie formată din produse cu nivel tehnic mondial ridicat, iar 2—5 la sută să se situeze peste acest nivel. Produsele care vor purta marca „Made in Romania" vor fi utilaje şi instalaţii complexe, produse chimice, bunuri industriale de larg consum, realizate după tehnologii originale, de ultimă oră, înmagazinînd o mare cantitate de inteligenţă tehnică românească. Aşa cum arăta tovarăşul Nicolae Ceauşescu „sînt necesare măsuri hotărîte pentru realizarea în cele mai bune condiţii la nivel calitativ corespunzător, a producţiei de export, valorificînd superior materiile prime şi munca poporului nostru, făcînd totul, în acelaşi timp, ca schimburile şi cooperarea internaţională să constituie un factor important în dezvoltarea prieteniei şi colaborării cu alte ţări, în realizarea unei politici de pace între toate popoarele lumii."

În drumul nostru viitor vom fi conduşi de aceleaşi principii care ne-au călăuzit paşii şi pînă acum: „schimburi comerciale şi cooperare cu toate ţările socialiste, cu ţările în curs de dezvoltare, cu ţările capitaliste dezvoltate; respectarea independenţei naţionale, egalitate în drepturi, neamestec în treburile interne, avantaj reciproc. Prin comerţ şi cooperare vom deschide noi drumuri spre prietenie, colaborare, dezvoltare, pace. Sînt drumurile pe care merge astăzi România, sînt drumurile pe care va păşi mereu.

LIANA MOLNAR ■

PARTICIPARE, DEZVOLTARE, PACE

UN AN PENTRU VIITOR

1985 se va înscrie, fără îndoială, în istoria acestui ultim sfert de veac și de mileniu ca un moment cu multiple semnificații pentru întreaga umanitate. Dincolo de evenimentele curente care i-au marcat existența, în anul recent încheiat omenirea a aniversat adevărate „puncte de răscruce" ale contemporaneității: împlinirea a patru decenii de la crearea Organizației Națiunilor Unite, 10 ani de la desfășurarea Conferinței pentru securitate și cooperare în Europa de la Helsinki și semnarea Actului final, un deceniu de la adoptarea de către Adunarea Generală a O.N.U. a primului document în materie de tineret, cunoscut sub denumirea de „Declarația privind promovarea în rîndurile tineretului a idealurilor de pace, respect reciproc și înțelegere între popoare"... Și, mai ales, în 1985, întreaga comunitate interstatală a celebrat Anul Internațional al Tineretului, sub generoasa deviză „Participare, Dezvoltare, Pace", proclamat de Națiunile Unite printr-o rezoluție din decembrie 1979, în urma unei inițiative de prestigiu a României socialiste.

Acum, cînd ultimele zile ale Anului Internațional al Tineretului se înscriu în calendarul istoriei, lăsînd, temporal, loc liber unei noi acțiuni internaționale de anvergură, ce se va desfășura tot sub generoasele auspicii ale Națiunilor Unite, Anul Internațional al Păcii, o întrebare se impune prin chiar forța lucrurilor: Ce a însemnat pentru umanitate și, mai ales, pentru cei aproape 1 miliard de tineri ai săi această manifestare care, calendaristic, se încheie la 31 decembrie 1985? Care sînt consecințele sale pentru munca și viața tinerelor generații ale planetei și, mai ales, ce va urma după aceea?

Sînt întrebări ale căror răspunsuri, mai mult sau mai puțin complete, se pot desprinde, fără îndoială, înțelegînd mai întîi rosturile și resorturile fundamentale ale unei asemenea manifestări internaționale.

1. *Elemente pentru un bilanț*

Se afirmă, pe bună dreptate, că prin scopurile și obiectivele sale, prin modul cum a fost pregătit și s-a desfășurat, la toate nivelurile, A.I.T., se înscrie ca un eveniment distinct în rîndul altor acțiuni de acest gen desfășurate sub egida organizației mondiale. Și aceasta, în primul rînd pentru că, așa cum se sublinia inspirat în Editorialul numărului din iunie 1985, al Curierului UNESCO, consacrat tinerei generații, : „Tineretul este primul capitol al unei cărți care nu se termină niciodată... Într-o lume plină de incertitudini, tinerii, care reprezintă astăzi 45% din populația mondială, sînt primele victime ale sărăciei, foamei, șomajului și violenței..."

Privită din perspectiva momentului de bilanț, întreaga activitate de pregătire și marcare propriu-zisă a evenimentului a scos în evidență două realități fundamentale, ce pot fi considerate ca două efecte certe, pozitive ale Anului Internațional al Tineretului: pe de o parte, că A.I.T. a permis trecerea, în cadrul activității organizației mondiale consacrate tineretului, de la simple rezoluții declarative la acțiuni concrete și eficiente, de la recomandări și considerații generale, la veritabile programe și strategii pe termen mediu și lung iar, pe de altă parte, a determinat o preocupare sporită din partea guvernelor și celorlalți factori de decizie față de problemele ce confruntă tinerii planetei și soluționarea lor adecvată, în context local și național.

Asemenea dimensiuni primordiale s-au reflectat, la nivel internațional, mai ales prin elaborarea și adoptarea, în noiembrie 1981, de către Adunarea Generală a O.N.U., a Programului concret de măsuri și activități ce urmează a fi întreprinse înaintea și în timpul Anului Internațional al Tineretului, în activitatea desfășurată de-a lungul celor patru reuniuni ale sale de către Comitetul Consultativ al O.N.U. pentru A.I.T., organism interguvernamental, alcătuit din delegații a 24 de state, a cărui președenție a fost încredințată reprezentantului României, tovarășul Nicu Ceaușescu, prim-secretar al Comitetului Central al U.T.C., președintele Comitetului Național Român pentru A.I.T., precum și în aceea a Secretariatului Executiv al O.N.U. pentru marcarea evenimentului.

La eşalon regional trebuie remarcată, în primul rînd, organizarea, în cursul anului 1983, a 5 reuniuni pentru Africa (La Addis-Abeba, 20–24 iunie), pentru Asia şi Pacific (la Bankok, 26–30 iulie), pentru Europa (La Costineşti, 5–9 septembrie), pentru America Latină (la San Jose, 3–7 octombrie) şi pentru Asia de Vest (la Bagdad, 9–13 octombrie), care, în raport cu condiţiile concrete de muncă şi viaţă ale tinerilor din zonă au formulat substanţiale planuri regionale.

În acelaşi timp, numeroase acţiuni cu largă participare internaţională, în cadrul cărora au fost adoptate importante măsuri şi programe vizînd condiţia materială şi spirituală a generaţiilor tinere actuale, s-au desfăşurat în contextul A.I.T., cum au fost: Conferinţa Mondială a O.N.U. pentru A.I.T., Congresul mondial UNESCO privind tineretul, Conferinţa internaţională privind tineretul şi dreptul (Juventus et lex), Seminarul internaţional privind tineretul şi idea unităţii umane, cea de-a XII-a ediţie a Festivalului mondial al tineretului şi studenţilor, Reuniunea regională a tineretului din Asia şi Pacific, Jocurile mondiale universitare de vară etc.

Aşa cum se arăta în Declaraţia comună a Conferinţei mondiale a Comitetelor naţionale pentru Anul Internaţional al Tineretului (Bucureşti, 3-6 septembrie 1985): „... în funcţie de situaţia concretă, este util să fie menţinute comitetele naţionale şi alte mecanisme şi măsuri de coordonare corespunzătoare, adaptate la nivel naţional pentru Anul Internaţional al Tineretului..." participanţii luînd notă cu satisfacţie: „... de intenţiile comitetelor naţionale din numeroase ţări de a asigura acţiuni corespunzătoare de punere în aplicare, inclusiv, de finanţare şi integrare adecvată, a rezultatelor Anului Internaţional al Tineretului în activităţile şi politicile de viitor, în vederea continuării şi promovării obiectivelor Anului — Participare, Dezvoltare, Pace".

Sînt date care configurează un bilanţ bogat şi cuprinzător, ce ilustrează, cu puterea de convingere a faptelor, oportunitatea şi ampla rezonanţă internaţională a iniţiativei româneşti de a proclama şi marca un asemenea eveniment, faptul că A.I.T. a reuşit să concentreze atenţia statelor şi a comunităţii internaţionale în ansamblul său asupra problemelor cu care se confruntă şi înfruntă tinerii anilor '80. Ele constituie, deopotrivă, garanţiile şi speranţele unei acţiuni viitoare susţinute şi cu rezultate reale şi eficiente, pe măsura aşteptărilor tinerei generaţii de pretutindeni.

2. *România socialistă — promotor consecvent al nobilelor idealuri ale A.I.T.*

Iniţiatoare şi promotoare consecventă a procesului de abordare în cadrul sistemului Naţiunilor Unite a problematicii tineretului de pretutindeni, autoarea propunerii privind proclamarea anului 1985 drept An Internaţional al Tineretului sub deviza „Participare, Dezvoltare, Pace". România socialistă a militat activ, atît la nivel naţional, cît şi regional şi internaţional, pentru pregătirea şi marcarea corespunzătoare a manifestării pentru transformarea sa într-un eveniment cu o înaltă eficienţă politică, racordat la marile comandamente ale momentului istoric actual.

În acest scop, ţara noastră a avansat un cuprinzător set de propuneri realiste şi constructive privind celebrarea Anului Internaţional al Tineretului cum au fost: convocarea, sub egida O.N.U., a unei Conferinţe Mondiale guvernamentale pe problemele tineretului (ce s-a concretizat în convocarea şi desfăşurarea, în a doua jumătate a lunii noiembrie 1985, în cadrul celei de-a 40-a sesiuni a Adunării Generale a Naţiunilor Unite, a Conferinţei Mondiale a O.N.U. pentru Anul Internaţional al Tineretului), elaborarea şi adoptarea unei Declaraţii privind drepturile şi responsabilităţile tineretului, ca instrument internaţional unitar şi atotcuprinzător, stabilirea unui organism de legătură între O.N.U. şi mişcarea de tineret, înfiinţarea unui Centru internaţional de cercetare şi documentare asupra tinerei generaţii folosind, ca măsură tranzitorie infrastructurile deja existente prin funcţionarea, în diferite ţări, a unor centre naţionale, lansarea unui Deceniu al tineretului (1985–1995) sau a altor iniţiative similare, în scopul asigurării continuităţii preocupărilor şi programelor în materie de tineret, al elaborării unor strategii pe termen lung în acest domeniu.

În plan intern, hotărîrea forumului mondial al statelor de a marca, în chiar anul aniversării a patru decenii de existenţă, Anul Internaţional al Tineretului, a constituit un generos prilej de stimulare a potenţialului creator, de creştere a aportului tinerei generaţii, alături de întregul nostru popor, la înflorirea multilaterală a patriei.

Creat în septembrie 1981, ca unul dintre primele organisme de acest gen din lume, Comitetul Naţional Român pentru Anul Internaţional al Tineretului (CNR–AIT) — organism interdepartamental larg reprezentativ alcătuit din 107 membri, reprezentanţi ai organizaţiilor de tineret, studenţi şi copii, ai unor ministere şi instituţii centrale cu atribuţii în materie de tineret, organizaţii de masă şi obşteşti ş.a.

Într-o asemenea perspectivă, Planul naţional de măsuri şi acţiuni privind Anul Internaţional al Tineretului şi-a fixat, cu titlu de prioritate, obiective legate în primul rînd de participarea tineretului la procesul dezvoltării multilaterale — social-economice, cultural-ştiinţifice — a patriei. Astfel, în 1985, s-au asigurat condiţii pentru o implicare sporită a tinerilor în îndeplinirea prevederilor planurilor economice, asigurarea bazei de materii prime, a independenţei energetice a ţării, în modernizarea şi dezvoltarea agriculturii, în introducerea în economie a celor mai noi cuceriri ale ştiinţei şi tehnicii. A crescut contribuţia tine-

rilor la realizarea unor investiții în industrie, agricultură, construcția de locuințe, etc. Au fost organizate peste 210 șantiere naționale, județene și locale ale tineretului în care s-au realizat lucrări în valoare totală de peste 3 miliarde lei, iar valoarea lucrărilor executate prin muncă patriotică s-a ridicat în 1985 la peste 19 miliarde lei, cu 15% mai mult decît în anul precedent.

O atenție deosebită a fost acordată garantării și promovării dreptului și capacității tineretului de participare la procesul decizional, la toate nivelurile și în cele mai diverse domenii ale vieții societății noastre. Ca urmare a măsurilor întreprinse în direcția autoconducerii și autogestiunii economico-financiare, rolul și ponderea tineretului în procesul de luare a deciziilor a crescut considerabil, reflectînd aportul lor real la realizarea valorilor materiale și spirituale ale societății românești, comunitatea de interese și aspirații ale tuturor tinerilor țării, ale întregului popor.

O importantă direcție de acțiune a reprezentat-o creșterea contribuției tinerelor generații, pe plan național și internațional, alături de toate forțele iubitoare de pace, la eliminarea pericolului unui război nuclear, pentru asigurarea unui climat de destindere și securitate pe planeta noastră.

Astfel, în pregătirea și marcarea Anului Internațional al Tineretului, sub genericul „Tineretul României dorește pacea" s-au desfășurat numeroase acțiuni în rîndul și cu participarea tinerilor din întreaga țară care au dat expresie voinței acestora de a se implica plenar, împreună cu întregul popor, în făurirea unui viitor de pace, securitate, înțelegere și cooperare între națiuni, lipsit pentru totdeauna de spectrul amenințător al conflagrațiilor nucleare.

S-au întreprins, de asemenea, numeroase acțiuni cu caracter politico-ideologic, cultural-artistic, sportiv și turistic, în cadrul generos oferit de manifestările cu o anvergură națională, „Cîntarea României" și „Daciada".

Ca o contribuție efectivă la impulsionarea pregătirilor pentru Anul Internațional al Tineretului, în România au fost organizate în ultimii ani un ansamblu de acțiuni internaționale precum: Masa rotundă a UNESCO „Tineretul anilor '80" (1982), Seminarul internațional ATSRNU-ISMU cu tema „Tineretul și studenții — solidaritatea pentru pace, dreptate socială, o nouă ordine economică internațională" (1983), Reuniunea regională pentru Europa consacrată A.I.T. (1983), iar în 1984 o serie de acțiuni printre care: Seminarul „Tineretul și dezvoltarea", Reuniunea de experți pe problemele cercetării științifice a tineretului, Conferința europeană a Crucii Roșii de tineret, întîlnirea tineretului și studenților din Balcani și altele.

Totodată, se cuvine a fi menționate numeroasele manifestări cu participarea regională și internațională înscrise nemijlocit în cadrul marcării A.I.T., care au avut loc în țara noastră, în 1985, precum: Secțiunea specială dedicată Anului Internațional al Tineretului, a Reuniunii de primăvară a Federației Internaționale a Organizațiilor de Turism pentru Tineret (FIYTO), Simpozionul internațional cu tema „Contribuția turismului la apropierea dintre tineri, la înțelegere și colaborare între popoare", dedicat A.I.T., Seminarul internațional cu tema „Arhitectura, modalitate de exprimare a tineretului în favoarea păcii și civilizației, Seminarul balcanic al tinerilor parlamentari, Tabăra internațională a Crucii Roșii de Tineret, Festivalul internațional „Copiii lumii doresc pacea" etc.

În rîndul acestor ample manifestări, o semnificație deosebită a prezentat-o desfășurarea, la București, în perioada 3—6 septembrie 1985, a Conferinței mondiale a comitetelor naționale pentru A.I.T., cu tema „Tineretul anului 2 000 — Participare, Dezvoltare, Pace", care a oferit un perimetru favorabil dezbaterii prealabile, la nivelul structurilor naționale, a Liniilor directoare pentru programe de viitor în domeniul tineretului, examinate și adoptate de Conferința Mondială a Națiunilor Unite pentru Anul Internațional al Tineretului.

Reuniunea a permis realizarea unui util schimb de experiență cu privire la rezultatele obținute în înfăptuirea programelor de marcare a A.I.T., la nivel național, regional și internațional, identificării și prezentării unor importante căi, mijloace și măsuri privind creșterea rolului tineretului în promovarea participării, dezvoltării și păcii în lume prin perspectiva prevederilor liniilor directoare pentru programe viitoare în domeniul tineretului și urmărirea punerii lor în aplicare.

Declarația comună adoptată de Conferință, relevă necesitatea amplificării preocupărilor în cadrul O.N.U., instituțiilor și organismelor din sistemul său, a tuturor statelor și factorilor de decizie, la toate nivelurile, față de problematica specifică tinerei generații, contribuția acesteia la înfăptuirea idealurilor de pace, respect reciproc și înțelegere între popoare.

Comitetul Național Român pentru Anul Internațional al Tineretului s-a implicat activ în extinderea schimbului de informații și experiență la nivelul comitetelor de coordonare existente, aducîndu-și o contribuție activă la o serie de acțiuni premergătoare, precum cele 4 reuniuni ale Comitetului Consultativ al O.N.U. pentru A.I.T., sesiunile

Adunării Generale a ONU, diferite alte reuniuni organizate sub egida unor instituții specializate din sistemul Națiunilor Unite.

Aceloraşi importante obiective li s-au circumscris şi o serie de competiții sportive internaționale de tineret cum au fost: Crosul balcanic, Campionatele internaționale de atletism ale României, Turneul de calificare pentru Campionatele europene de baschet la junioare, Campionatele internaționale de judo ale României, Trofeul „Carpați", la handbal, Turul României cu motocicleta MOBRA, Raliul internațional „Dunărea-Dacia" la automobilism etc.

Sînt rezultate care conferă noi dimensiuni „exemplului românesc" în materie de tineret.

3. *Un an pentru viitor*

Indiscutabil, una dintre dimensiunile fundamentale ale Anului Internațional al Tineretului, ce îi conferă un profil distinct în raport cu alte acțiuni de acest gen inițiate de Națiunile Unite, o constituie autentica sa vocație prospectivă, fiind un an care se adresează direct şi prin argumente concrete viitorului, generațiilor care, nu peste mult timp, vor fi chemate să conducă destinele fiecărui popor, ale umanității în ansamblul său.

Depăşind stricta sa semnificație calendaristică, Anul Internațional al Tineretului, prin programele şi obiectivele sale, nu reprezintă un eveniment efemer, definitiv încheiat la 31 decembrie 1985, ci își pune viguroase amprente asupra condiției materiale şi spirituale a tinerilor lumii în perspectiva anului 2000. Astfel, printr-o necesară coincidență, în planul acțiunii practice, în 1986, Anul Internațional al Tineretului va fi urmat de Anul Internațional al Păcii, perimetru optim sporirii eforturilor tinerei generații, alături de popoarele şi națiunile cărora îi aparține, în vederea îndeplinirii cerințelor unui termen fundamental al devizei emblematice sub care se desfăşoară Anul Internațional al Tineretului, pacea.

Dar marea deschidere spre viitor a acestui eveniment major al vieții internaționale contemporane îşi găseşte expresia, în primul rînd, prin „Liniile directoare pentru programe de viitor în domeniul tineretului şi urmărirea punerii lor în aplicare", document-platformă care asigură continuitatea şi permanentizarea preocupărilor comunității internaționale față de acutele probleme care confruntă tineretul de pretutindeni, în acest sfîrşit de veac şi de mileniu, adoptate de Conferința Mondială a Națiunilor Unite pentru Anul Internațional al Tineretului.

„Liniile directoare" aşa cum au fost concepute şi aprobate de reprezentanții celor 159 țări membre al O.N.U., reprezintă un cuprinzător cadru conceptual şi de acțiune, care recomandă măsuri, orientări şi direcții de activitate ce pot fi întreprinse de state, de sistemul Națiunilor Unite, de organizațiile de tineret (naționale şi internaționale) în funcție de particularitățile lor în ceea ce priveşte preocupările în domeniul tineretului. În acest sens, numeroase prevederi vizează consacrarea şi garantarea de către factorii competenței la nivel local, național, regional şi internațional, a drepturilor specifice tinerei generații — dreptul la instruire şi învățătură, la muncă, participarea la dezvoltare, dreptul la cultură şi petrecerea timpului liber etc. —, şi, nu în cele din urmă, dreptul de a fi pregătit pentru pace şi înțelegere între popoare, pentru făurirea unei noi ordini mondiale, bazată pe justiție şi echitate.

După cum e şi firesc, locul prioritar revine preocupărilor existente pe plan național, capitole substanțiale din „Liniile directoare" fiind consacrate unor domenii cum sînt: legislația, instrucția şi încadrarea în munca productivă, sănătatea, populația, cultura, sportul, turismul, timpul liber, precum şi unor recomandări referitoare la anumite categorii speciale de tineri: tineretul urban, tineretul rural, tinerele fete şi femei, studenții, tinerii migranți, tinerii delincvenți, etc.

Privite prin prisma rolului lor fundamental de a oferi statelor şi Organizației Națiunilor Unite o strategie generală de acțiune la nivel internațional în perspectiva anilor 2000, „Liniile directoare" cuprind, totodată, o serie de prevederi privind asigurarea continuității funcționării comitetelor naționale şi a celorlalte structuri organizatorice create în vederea pregătirii şi marcării Anului Internațional al Tineretului, a activității Națiunilor Unite şi instituțiilor sale specializate în direcția dezvoltării cooperării interstatale în domeniul tineretului. În acelaşi sens, importante dispoziții recomandă elaborarea şi adoptarea, de către organismele din sistemul Organizației Națiunilor Unite, potrivit competențelor lor, a unor instrumente internaționale în materie de tineret, precum şi stabilirea, prin intermediul organizației mondiale, a unor legături sistematice de colaborare în domeniul cercetării şi documentării ştiințifice asupra problematicii tinerei generații.

După 31 decembrie 1985 istoricul Națiunilor Unite va înscrie, în mod necesar, în hronicul existenței organizației mondiale o nouă acțiune consacrată unei probleme complexe a contemporaneității. De astă dată nu va putea însă să fixeze, fără îndoială, marile semnificații ale evenimentului în plenitudinea lor; şi aceasta pentru că oricîtă putere de previziune vom avea nu vom putea surprinde toate fațele viitorului. Căci, Anul Internațional al Tineretului, în ciuda faptului că l-am marcat în 1985 va rămîne permanent un an pentru viitor.

MIRCEA DUȚU ■

Noile surse de energie. Ce se poate spera?

În istoria energeticii mondiale s-a deschis și prinde contur, încet dar sigur, lent dar tot mai insistent un nou capitol: cel al noilor surse de energie. Inaugurarea acestui capitol este legată de faptul istoric concret al crizei petrolului, izbucnită spre mijlocul deceniului trecut. Și într-adevăr, tensiunile apărute la sfîrșitul anului 1973 pe piața produselor petroliere au dat un nou impuls tuturor acțiunilor angajate anterior pentru dezvoltarea altor forme de energie decît cele bazate pe petrol. Doi factori au determinat această schimbare: mai întîi, riscul unei penurii de energie, întrucît criza din anii '73—'74 nu s-a putut produce decît din cauza limitelor fizice atinse în acea perioadă la producția de petrol, fapt ce a permis o basculare a raportului de forțe în favoarea țărilor exportatoare de acest produs. Astăzi, acest risc de penurie continuă să influențeze și chiar să împiedice perspectivele dezvoltării economice pentru anii viitori a majorității țărilor. Al doilea factor al schimbării l-a constituit creșterea vertiginoasă a prețului petrolului, fiecare țară favorizînd excesul la consumul de petrol brut și abandonînd sau neglijînd pînă în această epocă cercetările altor forme de energie după cum a perceput importanța acelui risc asumat la care ne-am referit mai sus.

Din perspectiva oferită de răstimpul scurs al acestui deceniu, criza mondială a petrolului din anii '73—'74 apare mai degrabă ocazia decît cauza orientării spre cercetarea unor noi forme de energie. Acumularea potențialului problematic în domeniul energiei se producea oricum și, mai curînd sau mai tîrziu, ea ar fi căpătat formele explicate și termenii concreți pe care-i are astăzi. S-ar putea chiar spune că singura „vină" a crizei petrolului este de a fi impus prea brutal un adevăr latent la formularea explicită a căruia oricum s-ar fi ajuns, chiar dacă nu se știe exact cînd și cu ce preț. În această perspectivă, „gestul" declanșării crizei are conotații nu numai subiectiv-politice, dar și obiectiv-științifice. Fiind un act de sorginte politică, criza petrolului își păstrează și chiar întărește acest caracter prin natura consecințelor sale, în sensul că orientarea spre cercetarea unor noi surse de energie, impusă de această criză, nu poate fi decît apanajul unor decizii eminamente politice. Însă procesul luării acestora, respectiv — desfășurarea practică a cercetărilor de noi surse energetice antrenează mutații la fel de importante pe cel puțin două planuri.

Deci o primă mutație se referă la serioasa implicare a științei în soluționarea problemei energetice; prin această mutație, știința (re)vine de la domeniul — vreme de secole escaladant, proliferant — al utilizării energiei la cel logic și tehnologic anterior, — al producerii ei.

O a doua mutație angajează planul educațional prin care este necesară realizarea unei schimbări a comportamentului individual și colectiv, susceptibilă să genereze o altă manieră de viață și de consum și să „deschidă poarta" spre ceea ce s-ar numi o societate „cu profil energetic scăzut", despre care se afirmă că ar fi singura soluție radicală în fața actualei crize energetice. Această mutație presupune, în particular, o nouă atitudine — realistă, lucidă și permeabilă — față de noile surse de energie și, în general, un cu totul alt comportament de consumator, eliminarea superficialității și risipei, utilizarea mai rațională a ansamblului formelor de energie.

Țara noastră are meritul de a fi inițiat consistente acțiuni pe toate cele trei planuri care susțin o strategie realistă în domeniul noilor surse de energie — politic, științific și educațional. La finele anului 1972, cînd secretarul general al partidului, tovarășul Nicolae Ceaușescu, a trasat Consiliului Național pentru Știință și Tehnologie sarcina de a organiza cercetări în domeniul surselor neconvenționale, criza energetică era încă latentă, iar în 1974, cînd se aproba, la cel mai înalt nivel primul program de gospodărire rațională și dezvoltare a noi surse de energie la scară națională, această criză abia declanșată încă părea să aibă un caracter politic conjunctural. În deceniul care a urmat, o serie de soluții cercetate și obținute prin eforturi izolate au intrat în aplicații curente, luîndu-le locul pe planșeta proiectanților noi generații de echipamente pentru cele mai diverse utilizări ale surselor noi de energie, care constituiau de acum obiectul unor cercetări sistematice, programate și coerent articulate în planuri de actualitate și perspectivă, concepute și elaborate în descendența directă a exigențelor formulate în documentele de partid.

Problema asigurării resurselor energetice primare necesare țării noastre pînă la sfîrșitul mileniului s-a dezbătut la Congresul al XII-lea al partidului, pe această bază adoptîndu-se „Programul-directivă de cercetare și dezvoltare în domeniul energiei pe perioada 1981—1990 și orientările principale pînă în anul 2000". Abordarea globală a energeticii într-o concepție sistematică așa cum o face acest program-directivă a condus la concluzia posibilității asigurării independenței energetice a țării în contextul crizei mondiale a energiei, cu condiția creșterii consumului total de energie numai în măsura identificării a noi surse de energie convenționale și neconvenționale, a folosirii integrale a potențialului hidroenergetic și a aplicării măsurilor tehnologice pentru recuperarea maximă a resurselor energetice secundare.

Grupajul de față își propune să realizeze o imagine de sinteză și cît mai obiectivă a stadiului actual pe care-l înregistrează activitatea în diferitele domenii care compun ceea ce numim noile surse de energie.

O strategie pe termen lung

Deceniul 1981—1990 acoperă *prima etapă de introducere efectivă* în circuitul economic a surselor noi de energie: energia solară, energia vîntului, energia geotermală, biogazul și biomasa etc. Stadiul actual marchează încheierea a două principale operațiuni: *o primă evaluare* a potențialului energetic economic amenajabil (condiții naturale, rezerve geologice și soluții tehnico-economice); *realizarea generației I de echipamente, utilaje și proiecte tip*, cu utilizare imediată în domenii bine precizate. • Concluziile specialiștilor susțin că, în această perioadă, formele de energie utilă ce pot fi asigurate la consumatori în condiții de competitivitate cu energia livrată din centralele pe cărbune sînt următoarele: *căldură directă de potențial scăzut* (sub 100°C), provenind de la apele geotermale și energia solară; *căldură directă de potențial termic mediu* (100°—250° C), provenind de la biogaz, valorificarea energetică a deșeurilor menajere și energie solară; *energie mecanică și/sau electrică* — pentru locuri izolate — provenită de la energia geotermală, a vîntului, microhidrocentrale și energia solară • În perioada 1981—1985, energia obținută din noile surse este echivalenta cu peste *370 000 tcc*, din care peste *80%* din energie geotermală, 9% din energie solară, *10%* din biogaz și restul din alte forme de energie. • Principalii *utilizatori* ai surselor noi de energie sînt Ministerul Agriculturii și Industriei Alimentare și consiliile populare, care dețin împreună cca 50 la sută din capacitățile instalate și producția realizată pe baza surselor noi de energie • Potențialul energetic amenajabil al *biogazului* este estimat la *600 000 tcc/an*. În perioada 1981—1985 s-a realizat o medie anuală de peste *12000 tcc*, obținute, în principal, prin patru tehnologii de producere a biogazului în sistem industrial și prin altele două, adecvate gospodăriilor individuale și micilor colectivități. • Pentru aceeași perioadă, se prelimină realizarea unui număr de cca *300 microhidrocentrale* cu o putere totală de 80 *MW* • Dezvoltarea urbanistică și industrială a municipiilor și orașelor, în condițiile din ce în ce mai acute ale crizei energetice, a impus luarea unor măsuri de salubrizare a localităților prin valorificarea reziduurilor menajere și protecția mediului înconjurător. Astfel a fost brevetată o instalație românească de *valorificare energetică a reziduurilor menajere*, prin care se obține o energie termică (sub formă de apă caldă), fier balotat și zgură și cenușă. În perioada 1981—1985 au fost realizate și puse în funcțiune *4* astfel de instalații la Iași (1982), Constanța (1983) și București (Pantelimon și Militari, ambele în 1984). Aportul energetic total al acestor instalații este pînă acum de *8000 tcc*.

Ochii se întorc spre soare

Prezentată de unii ca soluție definitivă la problemele puse de creșterea consumului de energie la orizontul secolului XXI, denunțată de alții ca o dulce iluzie a unei omeniri aflate în pragul decepției, energia solară constituie astăzi un cîmp de cercetare foarte promițător, încununat deja cu cîteva realizări concrete. „Literatura" despre acest subiect este extrem de abundentă și variată, reușind să redea în bună parte marea diversitate a acțiunilor întreprinse în toate direcțiile și în numeroase țări pentru captarea energiei solare.

Producția vegetală sub toate formele rămîne cea mai naturală și cea mai veche dintre utilizările date de om energiei solare. Însăși folosirea acesteia sub formă de energie termică concentrată datează din antichitate, manualele de istorie menționînd cum, cu trei secole î.e.n., Arhimede a pus la punct oglinzi concave pentru incendierea unei flote romane. Mai aproape de timpurile noastre, Lavoisier, în sec. XVIII, utiliza căldura concentrată prin lentile pentru turnarea metalelor. În sec. XIX apare mașina frigorifică pe bază de absorbție, funcționînd cu amoniac și utilizînd energia solară, precum și distilatorul solar de apă sărată cu care se obținea peste 20 de metri cubi de apă dulce pe zi. La începutul secolului XX, un brevet de încălzitor solar de apă a fost omologat în California. Douăzeci de ani mai tîrziu, numărul acestor tipuri de încălzitoare era deloc neglijabil, dar apariția gazului natural la prețuri foarte mici pune sfîrșit dezvoltării lor, pe care o reactualizăm abia acum, în vederea unei utilizări generalizate, în prag de secol XXI.

Înainte de a se transforma în utopie, varianta optimistă se întemeiază pe cîteva argumente obiective, științifice, care nu pot fi neglijate. Astfel, s-a calculat că prin transformarea energiei luminoase în energie termică sau electrică, la nivelul solului, în jurul paralelei de 45°, se pot capta anual pe fiecare 1 m^2 de suprafață, 500—700 mii kcal, ceea ce este echivalent cu energia obținută de la 75—100 kg cărbune de calitate superioară sau de la 200—250 kg lignit sau de la 50—80 mc gaze naturale sau de la 45—70 kg petrol. Tot calculele „optimiste" susțin că întregul necesar de energie primară al omenirii este echivalent cu energia ce se poate capta de la soare de pe o suprafață de 1 mil. km^2, în condițiile de randament actual (pentru comparație, suprafața totală pentru agricultură este de 13 mil. km^2). Și nu în ultimul rînd,

menite să alimenteze același optimism sînt proiectele utilizării energiei solare la nivelul anului 2000 în unele țări dezvoltate: S.U.A. 10% din energia primară; Japonia, mai mult de 10%; R.F.G. 9,5%; Franța 10%, Italia 7% etc.

Între aceste două atitudini posibile, strategia adoptată de țara noastră a fost una realistă, menită să „capteze" elementele constructive, raționale din ambele orientări amintite mai sus. Potențialul energetic solar amenajabil în țara noastră (și repartizat în 5 zone climatice) este de *7 milioane tep* (tone echivalente petrol). Pentru realizarea instalațiilor solare s-au omologat și introdus în fabricație toate echipamentele specifice și s-au elaborat și aprobat 22 de proiecte tip, cu următoarele aplicații: uscarea produselor ceramice și a materialelor de construcții; uscarea nisipului de turnătorie; prepararea apei calde pentru industria textilă, pentru unele procese industriale și pentru încălzirea clădirilor industriale. În agricultură și industria alimentară, aplicațiile acestor instalații solare sînt la uscarea cerealelor și semințelor, uscarea legumelor și fructelor, uscarea caseinei și a pastelor făinoase, prepararea apei calde pentru fabricile de lapte și brînzeturi, pentru fermele de vaci cu lapte, pentru abatoare și fabricile de conserve.

În perioada 1980–1984 au fost realizate 1446 de obiective agrozootehnice, industriale și de turism și 20761 de apartamente cu instalații solare de preparare a apei calde și a aerului cald, cu o suprafață totală de captare de 408390 metri pătrați, care au realizat o economie de 43580 tcc (pentru comparație, un volum de 1000 mc de gaz metan este echivalent cu 1,18 tcc, iar 1 tonă cărbune cu 0,285 tcc). Pentru anul 1985 s-a prevăzut realizarea unei suprafețe de captare de 421000 metri pătrați, cu un aport energetic de 35790 tcc.

Dincotro va bate vîntul

Cu toate că este una dintre cele mai vechi forme de energie pe care omul a știut să le exploateze, utilizarea vîntului este citată astăzi printre sursele noi de energie. Umflînd pînzele navigatorilor încă din cele mai vechi timpuri, acționînd aripile morilor din secolul trecut, vîntul este și acum destul de mult utilizat de amatorii de sporturi nautice sau de navigație cu pînze. Totodată, el își conservă vocația de producător de electricitate, vocație care a fost testată de cîteva decenii încoace, cu șanse diverse de reușită.

Pentru țara noastră, potențialul energetic amenajabil al vîntului este estimat la 2–3 *milioane tcc/* an, calculat pentru zonele cu o durată medie anuală de peste 2500 de ore și o viteză de peste 6 m/s.

Pînă în prezent au fost omologate și introduse în fabricație (de către I.M.A.I.A. București) echipamente specifice pentru turbinele de vînt de mică putere, în gama 0,2 kW–50 kW și s-au elaborat proiectele tip pentru sistemele de pompare a apei pentru agricultură cu turbine de vînt de 1 kW, și 5 kW, ca și pentru producerea de energie electrică, cu turbine de vînt de 6 kW și 20 kW.

Din categoria turbinelor de vînt de mică putere au fost produse pînă în prezent cca 200 turbine de 1 kW și 12 turbine de 10 kW instalate la C.A.P.-uri pentru pomparea apei din pînzele freatice de mică și medie adîncime și 15 turbine de 6 kW și 20 turbine de 20 kW pentru producerea de energie electrică în locuri izolate.

Pentru domeniul echipamentelor de medie și mare putere (100–1000 kW), în Ministerul Energiei Electrice s-au elaborat studii privind turbinele racordabile la sistemul energetic național, inclusiv studii de centrale electrice eoliene. În ultimii trei ani, Institutul Politehnic Timișoara a efectuat cercetări pentru realizarea unor turbine de 150 și 300 kW, în colaborare cu CCSITEH Timișoara și ICM Bocșa.

De asemenea, din anul 1984, sub coordonarea ICEMENERG, se desfășoară cercetările pentru realizarea grupului pilot experimental de 1000 kW, destinat Deltei Dunării.

Generozitatea pămîntului

Dintre noile surse de energie folosite în țara noastră, energia geotermală, sau apa geotermală cum i se mai spune, deține în prezent două importante particularități: este cea mai ieftină (la preț unitar pe gigacalorie) și are cea mai mare pondere (după tonele de combustibil convențional echivalate prin producția de pînă acum). Începuturile sondării sistematice pentru această apă geotermală datează din 1976, răstimp în care s-au finalizat și pus în exploatare experimentală un număr de 85 de sonde, localizate în Cîmpia de vest a țării (92%), zona colinară din Oltenia (3%) și Cîmpia Română (5%). Producția de energie geotermală înregistrată a crescut de la 22 mii tcc în 1978 la peste 80 mii tcc în 1984, totalul pe acest interval de șapte ani echivalînd cu o economie de combustibil de peste 290 mii tcc. În 1985 s-a prevăzut o producție de energie geotermală de cca 100 mii tcc, adică o treime din cît s-a obținut în precedenții ani.

Se înțelege că statutul activității în acest domeniu trebuia așezat pe bazele ferme ale contribuției sale planificate la balanța energetică a țării, lucru ce s-a și petrecut, astfel încît faza de cercetare și experimentare e pe sfîrșite, urmînd a fi înlocuită cu faza de producție efectivă, cu toate responsabilitățile ce decurg de aici.

În prezent, energia geotermală este utilizată în 8 unități industriale – în procese tehnologice, în industria laptelui, fabricarea

mobilei, topitoriile de in și cînepă. De asemenea, este utilizată la încălzirea a 5 obiective economice.

În agricultură, energia geotermală este utilizată la încălzirea a 47 ha sere (în județele Arad, Bihor și Timiș), încălzirea a 6 obiective agro-industriale și zootehnice și la uscarea de cereale.

Tot cu apă geotermală se încălzesc 2000 de apartamente, 2 spitale, un institut de învățămînt superior (cel din Oradea) și 4 complexe turistice. Ca apă caldă menajeră, apa geotermală a fost introdusă în cca 11000 apartamente.

Dacă toate aceste aplicații reprezintă o primă treaptă elementară de utilizare a energiei geotermale, mai există și o alta, calitativ superioară, care constă în transformarea acestei forme de energie naturală în energie electrică. Este vorba de centrala electrică geotermală, cu o putere instalată de 2×265 kVA, realizată la Oradea de prof. univ. Teodor Magiar. Importanța realizării acestei centrale este multiplă: din punct de vedere științific, ne situează în rîndul puținelor țări din lume care dau apei geotermale o asemenea utilizare superioară, cu mențiunea că în țările care mai produc energie electrică din apă geotermală (S.U.A., Japonia, Islanda, Italia, China), temperatura zăcămintelor respective e mult mai ridicată decît la noi în țară; din punct de vedere economic, e inutil să mai precizăm importanța obținerii pe această cale a curentului electric (dintr-o sursă ieftină, tot timpul anului și cu posibilități de modulare în alte forme de energie); iar din punct de vedere politic, centrala de la Oradea ar putea constitui un argument pentru trecerea sistematică la generalizarea și în alte locuri din țară a acestui procedeu, întrucît pe același principiu se poate obține curent electric din căldura subproduselor industriale, a gazelor de ardere și a apelor reziduale ce rezultă în urma unor procese tehnologice.

Biogazul

O experiență care poate grăbi independența noastră energetică

La baza vieții, poate deduce oricine, stă energia! Ea ne este tot atît de indispensabilă ca și aerul. De unde inepuizabilul ei izvor? Din Natura care ne-a aruncat în eternitate, din propriile sale energii pe care, ca să trăim, ni le-a oferit spre folosință sub diverse forme. Unele forme le-am descoperit din copilăria omenirii. Pe altele, mai puțin la îndemînă și, deci, mai puțin sesizabile, le căutăm încă.

Cînd soarele, în anotimpurile reci, a dispărut de pe cer, omul a adus în bordeiul său *focul* — care a întreținut mai departe viața. Devenea, astfel, pentru întîia dată, dependent unei forme de energie: focul trebuia întreținut! Jertfa lui Prometeu, mit cu bogate sensuri și simboluri, atenționează și azi: trebuie să întreținem *focul!* Milenii, omul l-a întreținut cu vreascuri, cu frunze, cu alte energii înmagazinate în forme mai concrete. Unele energii au fost de la început, altele au devenit pe parcurs, mai comode: gospodinei îi este mai comod să gătească „la aragaz" decît la plita cu lemne ori la lampa cu gaz. Avantajele sînt, cred, sesizabile.

Focul arde de multe milenii pe vatră și unele surse s-au terminat, iar altele sînt limitate: pădurile, de la an la an se restrîng, le inundă uscatul; petrolul, mai disputat decît aurul, curge mai mult către cei tari și bogați. Se nasc alte energii: nucleară, cu siguranță că mai există și altele „la secret", dar și acestea sînt limitate și deocamdată, cei ce le posedă le folosesc în scopul *menținerii poziției*, adică mai degrabă al distrugerii vieții decît al întreținerii și potențării ei: astă-iarnă m-am întrebat deseori cîte blocuri s-ar putea încălzi cu energia înghesuită într-o bombă atomică sau cu hidrogen? N-aș putea să răspund, dar intuiți, desigur, și dumneavoastră!

Planeta, înțelegînd prin acest cuvînt *oamenii*, forma cea mai înțeleaptă de manifestare a vieții, superior organizată, se îndreaptă, deci, vrînd-nevrînd, către energia potențială: solară, eoliană, biomasă, a valurilor etc. Unde există aceste forme-depozit de energie potențială? În jurul nostru: frunzele zboară în vînt, vîntul zbuciumă mările și oceanele, soarele încălzește apele și tot ce mișcă pe pămînt, reziduurile menajere și de grajd fermentează amenință să acopere suprafețe tot mai mari și din tot acest TOT se degajă energie, o imensă energie! Sînt tot atîtea izvoare de *flacără!*

Să le captăm! Dar cum?

Una dintre aceste categorii de energie potențială, biogazul, a început, cu ajutorul unor instalații cunoscute de acum de către cei interesați, să fie, cam timid, e drept, captată. Se poate produce din biomasă: frunze, alte resturi vegetale, gunoi menajer și de grajd, excremente etc. Unii ar putea să strîmbe din nas și faptul ne-ar putea proba că problema în discuție devine, astfel, și o chestiune de morală, de revizuire a unor deprinderi de viață, de optică față de producerea și folosirea acestor energii care, printr-o înțelegere mai profundă, mai exactă a realită-

ților, ar putea ajunge la îndemîna multor categorii de cetățeni. Gospodăriile noastre țărănești, de pildă, au asigurat secole și milenii de-a rîndul, pe pămîntul lor cînd mai mult, cînd mai puțin, pâinea țării. Tot ele, azi, ar putea să demonstreze eficiența unei valoroase experiențe sociale! A captării, prin stații adecvate, unele, cum spuneam, cunoscute, a energiei solare, eoliene, a producerii și captării biogazului. Cel ce crește o vacă, îmi spunea inginerul Petre Buleci, acest animator al biogazului la noi, remarcat specialist în proiectarea și execuția stațiilor de biogaz, ieftine și eficiente, faptele lui ne susțin afirmațiile, acel gospodar, zicea el, are asigurată în permanență o butelie și jumătate de biogaz pe lună și obține, prin procesul de fermentație ce se degajă în bazin, un îngrășămînt natural (nu chimic!) de trei ori mai bun și mai scump. Sînt convins că Petre Buleci, ca și alți pionieri ai promovării resurselor, a energiilor potențiale, avea dreptate. Dar pentru ca dreptatea lor să convingă masele de gospodari, de oameni ai muncii, trebuie ca proiectele lor de stații de biogaz să fie realizate întocmai, tehnologia de folosire să fie respectată! Altfel, compromitem o idee destul de valoroasă care, ca orice idee care vine să o înlocuiască pe alta, să revoluționeze, deci, nu se așează de la început pe soclu.

Apoi, folosirea energiilor potențiale ridică, nu în ultimul rînd, problema unei adevărate industrii: a confecționării stațiilor, a sistemului de desfacere către populație, a prețului de cost care ar trebui să fie, cel puțin deocamdată stimulator, a unor constructori specializați de stații, a unor laboratoare județene de asistență la domiciliu, de inițiere minimă a posesorilor de stații de biogaz, solare sau eoliene. Iar această *educație energetică*, fiindcă în final de aceasta este vorba, trebuie să se facă la fel cum se face orice educație trainică: cu răbdare și înțelegere, cu măsură în toate și mai ales cu curaj.

Între noutate și anterioritate sterilă

Noile surse de energie se bucură astăzi, peste tot în lume, de un mare prestigiu mai ales în mediile științifice, avide să asocieze munca lor de o producție și o aplicabilitate pe scară mare. Aceste surse sînt considerate ca cel mai bun mijloc de înaintare spre o societate industrializată, dar reconciliată cu mediul înconjurător și cu cerințele crescătoare ale calității vieții — ele putînd contribui în scurt timp la ameliorarea balanței energetice a omenirii.

Acest argument al unei noutăți eficiente în soluționarea problemei energetice se cere, însă, utilizat cu precauție întrucît este susceptibil să aibă efect de bumerang. Cu alte cuvinte, dacă aceste surse de energie sînt atît de interesante și simplu de realizat pe cît se spune, de ce n-au fost utilizate pînă în prezent — pentru că ele sînt cunoscute de foarte mult timp. Utilizarea soarelui, a vîntului ca surse exclusive de energie datează de secole, dar ea a încetat în fața posibilităților deschise de cărbune și motorul cu abur, de petrol și motorul cu explozie internă, de electricitate și toate aplicațiile sale.

Răspunsul la această obiecție de principiu este cu siguranță foarte complex și merită a fi nuanțat.

Dacă energiile numite astăzi tradiționale (cărbune, petrol) au invadat tot spațiul necesităților energetice, asta s-a produs din cauza polivalenței lor, adică a proprietății lor de a răspunde la nevoile cele mai diverse (de pildă, petrolul dă căldură, lumină, forță motrice etc).

Această polivalență a utilizărilor a generat un efect contrariu al unei anumite unilateralități: produsul cel mai apt să furnizeze cea mai mare cantitate de energie la prețul cel mai mic a beneficiat de privilegiul unui interes exclusiv. Prin acest mecanism „exclusivist", noile surse de energie au fost eliminate pentru multă vreme din orizontul preocupărilor.

Această eliminare, cauzată de motive exclusiv economice, a determinat noi impasuri, legate de aspecte negative deloc neglijabile, cum au fost și sînt — odinioară, concentrarea în jurul minelor de cărbune, mai tîrziu — siguranța aprovizionării cu petrol, recent — riscurile de maree neagră, sau de infestare radio-activă a mediului, sau, în sfîrșit, de epuizare a zăcămintelor de petrol etc.

Grupaj realizat de GRIGORE MĂRĂȘANU și OCTAVIAN ȘTIREANU ■

De veghe la monumentele țării

Dragostea de vestigii

Ținutul Argeșului, străbună vatră românească, păstrează și acum edificatoare mărturii ale petrecerii timpului și civilizațiilor pe aceste meleaguri; există urme arheologice legate de cultura de prund, numeroase vestigii din paleolitic, neolitic, epoca bronzului și a fierului, s-au descoperit așezări dacice și daco-romane, urme ale culturii materiale din perioada formării statului și poporului român. Argeșul este leagănul primelor două capitale ale statului feudal Țara Românească — Curtea de Argeș și Cîmpulung —, precum și alte numeroase perle de cultură materială de valoare internațională (biserica domnească și mănăstirea din Curtea de Argeș, bisericile rupestre de la Corbi, Cetățeni și Nămăiești ș.a.). O moștenire de incomensurabilă valoare istorică și culturală este conținută în cele 423 de monumente de arhitectură, 360 monumente memoriale și peste 25 de rezervații arheologice și de arhitectură cuprinse pe teritoriul actualului județ Argeș. „Ceea ce este important, ne spunea *prof. Iulian Rizea*, instructor la C.J.C.E.S. Argeș, este faptul că la aceste impresionante mărturii ale trecutului noi ne raportăm mai puțin contemplativ și mai mult activ, în sensul menținerii și definitivării structurilor lor inițiale, a extragerii și popularizării semnificațiilor lor istorice și culturale, cu alte cuvinte al transformării lor în suporturi materiale, obiective al unei intense și eficiente acțiuni culturale și educative"

CASTRUL ROMAN JIDAVA-CÎMPULUNG. Cercetări comune întreprinse de-a lungul anilor de Muzeul județean Argeș și Institutul de arheologie București au scos la iveală, în actualul cartier Apa sărată din Cîmpulung, o bună parte din această cetate militară romană, integrată în salba cetăților care porneau de la Dunăre, treceau Carpații pînă la Rîșnov și apărau Dacia Romană la o distanță variabilă de pînă la 50 de km de Olt spre est. Acest castru este cel mai mare și singurul din piatră din perimetrul limesului transalutan. Are o suprafață de 393 m lungime pe 98 metri lățime datează din secolul II e.n., fiind distrus spre mijlocul secolului următor, odată cu invazia carpilor.

Datele din teren, coroborate cu studiile asupra stilului de construcție din epocă au permis finalizarea documentației tehnice și declanșarea, în vara lui '85, a lucrărilor de reconstituire, care vor dura doi ani. S-a lucrat pînă acum la poarta dinspre sud a castrului, Poarta Praetoria, și la zidul de incintă din această zonă, ridicat, deocamdată pînă la 1,70 m. S-a reclădit, de asemenea, o parte din hypocaustumul (un fel de instalație de încălzire centrală) de la Praetorium (clădirea comandantului), iar în primăvară vor începe lucrările la fosa și palisada castrului.

Întreaga operațiune de reconstituire a acestui important vestigiu este coordonată din punct de vedere științific de arheologii dr. Emilian Popescu, dr. Constantin C. Petolescu (din București) și Teodor Cioflan (de la Muzeul județean Argeș), cu sprijinul, necesar și subînțeles, al organelor locale de partid și de stat.

CURTEA DOMNEASCĂ. În 1985, s-au început lucrări pentru o mai bună valorificare arhitecturală și muzeistică a Curții Domnești de la Curtea de Argeș, locul fostei prime capitale a statului feudal independent Țara Românească. Consiliul Județean pentru Cultură și Educație Socialistă a elaborat documentația — care a fost aprobată de Comisia centrală a patrimoniului național — pentru restaurarea și consolidarea picturii din biserica Sf. Nicolae, pentru restaurarea turnului ridicat în sec. XVI, de restaurare și amenajare muzeistică a Palatului domnesc ce datează din sec. XIV — și a caselor domnești ridicate de Neagoe Basarab în sec. XVI.

Restaurarea acestor vestigii ale Evului Mediu reprezintă un program amplu și ambițios, pe care forurile competente ale județului Argeș, specialiștii implicați în această lucrare de mare valoare istorică și culturală sînt hotărîți să-l ducă pînă la capăt. Atunci, în mijlocul elegantului și cochetului oraș Curtea de Argeș, ruinele de astăzi vor fi recăpătat imaginea reală a prezentului istoric în care aici înflorea impunătoarea curte domnească a primilor Basarabi.

MAUSOLEUL DE LA MATEIAȘ. Cunoscutul monument dinspre Cîmpulung, ridicat în memoria eroilor căzuți în luptele din toamna anului 1916 împotriva cotropitorilor străini, a avut de suferit în urma cutremurului din 4 martie 1977.

Consolidarea construcției a prilejuit executarea unuia din cele mai mari mozaicuri tip Murano din România, precum și a unui basorelief de peste 40 de metri pătrați, ilustrînd scene de luptă. Aceste opere de artă plastică întregesc valoarea artistică a impunătorului monument și sînt rodul gîndirii, talentului și muncii a numeroși artiști plastici și graficieni de la filiala Pitești a U.A.P., de la Institutul de Artă Plastice București și de la I.S. „Decorativa" București.

*

Aceste trei obiective istorice și arheologice, care aparțin tot atîtor epoci distincte din istoria Argeșului, constituie totodată trei exemple ale modului în care prezentul socialist al țării, în semn de aleasă cinstire și prețuire a trecutului se apleacă asupra mărturiilor de viață spirituală și civilizație pe care meleagurile românești le conțin din cele mai vechi timpuri conferindu-le, prin eforturi niciodată măsurate pe deplin, locul cuvenit în panteonul nostru spiritual.

OCTAVIAN ȘTIREANU

De veghe la monumentele țării

Oameni care vindecă piatra

De aproape 600 de ani, cîți numără istoria *știută* a *Cetății de Scaun* a Sucevei, timpul și-a încercat în fel și chip puterile cu aceste ziduri. Pe coama ei de deal, străjuind un platou leneș către apa Sucevei, cetatea face eforturi să reziste. Vremea a mușcat din ea, topind-o pe alocuri în pămîntul din care se ridică. Dintr-o latură, zidul alunecă implacabil, odată cu panta naturală, către odihna orizontalității. Celelalte trei își apără cu înverșunare contururile, aflîndu-se, din 1951 încoace, în grija unor oameni care vindecă piatra: arhitecți, arheologi, restauratori.

În 1951 se deschidea aici, la Suceava, primul șantier național-școală de arheologie medievală, menit să readucă la suprafață ce-a mai rămas din vechiul chip al Cetății de Scaun. Săpăturile arheologice întreprinse cu asiduitate vreme de aproape două decenii au adunat uriașe forțe — și materiale, și umane. Aici s-au format ca specialiști cîțiva dintre fruntașii cercetării arheologice contemporane: Mircea D. Matei, Ștefan Olteanu, Gh. Diaconu, Petre Diaconu, Dan Gh. Teodor N. Constantinescu și alții. Febra deslușirilor de atunci e astăzi depășită. Deslușirile însă au rămas. Pe baza lor s-a născut presupusa imagine a vestitului ansamblu arhitectural medieval: macheta — altfel spus, utopia sucevenilor și a tuturor celor legați de ideea restaurării integrale a Cetății de Scaun — care așteaptă cuminte în incinta Muzeului județean de istorie Suceava.

Cînd, în 1977, se hotăra, prin decret prezidențial, ca ea să devină realitate, primii pași (în arheologie, întotdeauna... fundamentali!) erau deja făcuți. Un brîu de piatră albă, de-a lungul zidurilor exterioare ale cetății, reprezintă astăzi granița dintre două moduri de rezistență împotriva timpului: cea *naturală*, aflată la bunul plac al intemperiilor (se știe că lovitura de grație — care a încununat „eforturile" distrugătoare ale Porții otomane, mijlocite de acceptarea lui Dumitrașco-vodă, la sfîrșitul secolului XVII — a constituit-o cutremurul din 1684, în vremea Ducăi-vodă, în urma căruia toată latura de nord a Cetății s-a prăbușit) și o alta, numai *firească* din perspectiva conștiinței noastre istorice — restaurarea și conservarea arheologică.

Așa cum arată astăzi, Cetatea de Scaun se află cam la jumătatea drumului de *întoarcere către sine*. Zidurile, ridicate pînă la presupusa lor înălțime inițială (acolo unde a fost posibil) nu sînt însă crenelate. O parte din bolțile beciurilor Palatului domnesc din incintă sînt degajate și, în parte, consolidate. Piese arheologice de mare interes (plăci de ceramică, dale de paviment, fragmente de frescă etc.), păstrate azi în sălile Muzeului județean, au fost descoperite cu prilejul săpăturilor. Pe baza lor se poate contura o imagine tot mai coerentă în legătură cu decorația interioară și exterioară a ansamblului.

Se știe poate mai puțin că primul „restaurator" al Cetății de Scaun a fost însuși Ștefan cel Mare. Din necesități de apărare (cetatea a fost asediată de trei ori în anii domniei sale), voevodul a dispus modificări, adăugiri, fortificații. La polul celălalt al vieții active a Cetății — ultimul „restaurator" s-a numit Vasile Lupu (1634—1653). Ceea ce a urmat a fost un lung declin. Aproape trei veacuri de rezistență pasivă a venerabilei ctitorii de istorie românească încep să cunoască o meritată redeșteptare, odată cu amplul program contemporan de restaurare și conservare a monumentelor.

La Suceava, unul din principalele scopuri ale activității arheologice este elucidarea relației cetate-oraș de-a lungul secolelor, de care depind importante clarificări asupra modului de viață medieval în Bucovina. Și pentru că între Cetatea de Scaun și așezarea urbană Suceava legătura a fost cel puțin în cele două-trei secole de la atestarea documentară absolut simbiotică, preocupările specialiștilor nu sînt părtinitoare: în incinta municipiului, se restaurează în prezent *Curtea domnească*, situată în perimetrul vechiului oraș medieval. Săpăturile au scos la iveală, dedesubtul edificiului de piatră ale cărui ruine încă se pot vedea, urmele unei clădiri din lemn, probabil *cea mai veche casă domnească din Suceava*, datînd cam din epoca domniei lui Petru I Mușat. Iată cum se îngemănează în timp istoria străvechii așezări urbane a Sucevei cu Cetatea învecinată, bastion de rezistență în vremuri de amenințare.

În februarie 1988 se vor împlini 600 de ani de la prima mențiune datată a existenței unei Cetăți de Scaun la Suceava (cf. unui act din vremea lui Petru I Mușat). Chiar dacă în cei doi ani care-i mai despart pe suceveni de importanta aniversare Cetatea de Scaun nu va putea adeveri încă macheta ci cea adevărată (întreprinderea cere încă ani lungi de muncă arheologică și investiții foarte mari), gîndul specialiștilor, eforturile lor de cercetare sînt tot atîtea garanții pentru reușita a ceea ce s-a început.

Trezite, în mod ireversibil, din somnul lor secular, *Cetatea de Scaun* și *Curtea domnească* din Suceava se pregătesc pentru intrarea într-o altă multiseculară vîrstă.

TANIA RADU ■

Şcoala ieşeană de medicină

Admirabila dăruire

La ora actuală, Institutul de medicină şi farmacie din Iaşi are trei facultăţi: de medicină generală (aceasta incluzînd o secţie de pediatrie), de stomatologie şi de farmacie. Ele cuprind mai bine de 3 000 de studenţi, dintre care aproape 1 300 străini, din 37 de ţări. Chiar şi învăţămîntul postuniversitar este urmat de 16 medici din străinătate ce se specializează la Iaşi. „Acoperirea cu cadre didactice este bună", apreciază tovarăşa prof. univ. dr. Lorica Gavriliţă rectorul institutului. Un mare colectiv didactic de 340 de specialişti menţine faima reputatei şcoli de medicină din fosta capitală a Moldovei. La Iaşi funcţionează trei centre ale Organizaţiei Mondiale a Sănătăţii: pentru gripă, pentru parazitologie şi pentru stomatologie infantilă, acesta din urmă în clinica de stomatologie, care este o realizare de prestigiu sub raportul dotărilor materiale, „de nivel european", după expresia tovarăşei rector.

Activitatea de cercetare include studenţii alături de cadre didactice. Tinerii fac aici o bună şcoală şi sub acest raport. În cincinalul acesta au fost abordate 380 de teme de cercetare din planul Academiei de Ştiinţe Medicale, axate pe probleme prioritare ale sănătăţii.

*

În ce priveşte traiectul istoric al şcolii de medicină ieşene, în ansamblu, tovarăşa rector mi-l recomandă ca interlocutor de netăgăduită profesionalitate, de mare erudiţie şi de o rară dragoste pentru chiar acest subiect pe titularul disciplinei de Istoria medicinei, Constantin Romanescu, în acelaşi timp, ca medic primar, practician psihiatru, şef al clinicii de psihiatrie infantilă de la Spitalul „Socola"

— Tovarăşe profesor, de unde şi de cînd începe istoria şcolii ieşene de medicină?

— În 1859, doctorul Mihai Negură, un prieten al lui Alexandru Ioan Cuza, a înfiinţat, cu aprobarea scrisă a domnului, o facultate de medicină la Iaşi. Înainte de universitate, deci! Am zis: cu aprobarea domnitorului. Dar în pofida celor 80 de medici ieşeni, care îşi vedeau primejduite afacerile în viitor. Reacţia lor a fost cumplită. Au pus în joc tot ce puteau, pentru a destrăma acel început, (inclusiv scormonirea vieţii sentimentale a domnului şi şantaje pe acest tărîm). Doctorul Negură a ţinut curs un an. Mai mult nu s-a putut. În anii următori au fost multe tentative de reînfiinţare a facultăţii. Pînă ce au izbucnit certuri pe această temă şi a fost trimis Carol Davila care a dispus deschiderea Facultăţii de medicină de la Iaşi la 1 noiembrie 1879. Momentul a fost marcat şi de prezenţa lui Mihail Kogălniceanu. Doctorul Negură este un personaj simpatic. Romantic. Mai tîrziu, a dat o carte de medicină, o carte care şi azi se mai citeşte cu plăcere. Inima lui stă la temelia acestei facultăţi. Facultate care, apoi, a funcţionat la Iaşi neîntrerupt.

— Ce vi se pare mai demn de reţinut din perioada următoare începutului?

— Foarte curînd, deşi condiţiile materiale erau modeste, au apărut nucleele unor adevărate şcoli care aveau să constituie ansamblul şcolii de medicină de la Iaşi. Atunci, şi datorită condiţiilor, dezvoltarea a urmat mai întîi o linie medico-socială. Tezele de doctorat vizau boli cu mare extindere în masă. Cea dintîi: malaria. Acestea au devenit subiecte de studii la care şcoala de medicină din Iaşi a avut un rol esenţial. Malaria a fost eradicată în ţara noastră datorită şcolii ieşene. Au avut o contribuţie uriaşă în aceste eforturi prof. Mihai Ciucă, prof. Nicolae Leon (frate după mamă cu Grigore Antipa) mare parazitolog. Apoi doctorii Cornenzon şi Ernest Ungureanu. Avem, datorită acestor mari oameni şi pasionaţi, ai cercetării, prioritatea mondială în înfrîngerea malariei. România este prima ţară europeană care a eradicat-o.

Şcoala de chirurgie a apărut şi s-a dezvoltat la început datorită profesorului Ludwig Russ, adus din Germania. El a făcut la Iaşi o dinastie de chirurgi. Ludwig Russ a fost onorat chiar cu preşedinţia unui congres mondial de chirurgie. Din Russ, prin filieră franceză mai ales, au ieşit marii noştri chirurgi Ion Tănăsescu, Nicolae Hortolomei, Vladimir Buţureanu, actualul ilustru Gheorghe Chipail. Prin şcoala de chirurgie ieşeană, chirurgia românească a căpătat prestigiu mondial. Această şcoală continuă cu strălucire să existe prin reprezentanţii ei de azi. La Iaşi s-au făcut pentru prima dată în România operaţii reuşite pe cord, prin 1950, de către doctorul Gheorghe Chipail. Să menţionăm, apoi, celebrele studii de chirurgie gastrică şi tiroidiană ale regretatului profesor Vladimir Buţureanu.

O remarcabilă dezvoltare a luat, de la înființarea facultății, școala de anatomie: Ion Tănăsescu, N. Hortolomei, celebrul Amza Jianu și reputatul anatomist Ioan Iancu, azi pensionar. Mențiune specială: poate unul din cei mai distinși anatomiști ai lumii a fost Gr. T. Popa, descoperitorul necontestat al *circulației neurohipofizare*, lucrare pentru care colaboratori ai lui din străinătate au luat premiul Nobel, după moartea lui Popa, care nu l-a luat și nu-l mai putea lua postmortem.

Oricum, descoperirea lui Gr.T. Popa a primit premiul Nobel, iar Harris și Una Fielding au făcut, cu acel prilej, elogiul cercetătorului român. Acest mare om de cultură care a fost doctorul Popa era prieten bun cu Mihail Codreanu, G. Topîrceanu și M. Sadoveanu, împreună cu care a înființat „Însemnări ieșene", revistă care apărea la facultatea de medicină.

Să vă spun și că, deoarece unii încercaseră să acrediteze părerea că ideea celebrei cercetări ar fi fost inițial a lui Rainer, nu a lui Popa, Rainer a fost atît de cinstit încît a declarat public: „Nu! Popa a avut ideea, nu eu!" Era pe vremea cînd Rainer era și el la Iași. După ce a plecat la București a înființat institutul de anatomie de acolo. Primul institut de anatomie din țară exista deja la Iași, înființat de Aristide Peridi. Acest fapt a făcut posibilă o școală care, peste o sută de ani, este vie, reprezentată de profesori ca Gheorghe Frasin, C. Adomnicăi, M. Cozma, I. Petrovanu, V. Chiriac.

Școala de medicină internă a avut un reprezentant celebru în Emanoil Riegler. (Acesta avea un frate care ținea în București vestita cafenea Riegler, cam pe unde se află actualul Athenée Palace, frecventată de o seamă de scriitori între care Alexandru Macedonschi. Cu banii acelui frate a putut merge la studii în Germania viitorul doctor.) A fost un mare doctor al Iașiului.

Bacteriologia a strălucit mai întîi prin Alexandru Slătineanu, de numele căruia se leagă marea experiență românească, la 1913, cu un vaccin antiholeric.

— A început să-mi placă să iau notițe la cursul dumneavoastră, dar v-aș ruga să trecem la perioada interbelică.

— A fost o perioadă de adevărată înflorire a școlii de medicină de aici. Între iluștri trebuie să remarcăm numele lui Constantin Parhon, el între atîtea alte calități avînd-o și pe aceea de a fi fost unul din întemeietorii endocrinologiei pe plan mondial. Profesor de psihiatrie la „Socola", a transformat acest spital într-o școală de reputație mondială, cu o revistă publicată în franceză și trimisă în toată lumea. Este autorul primului tratat de endocrinologie din lume, publicat la Paris în 1903. Foarte multe cărți de bază în istoria endocrinologiei au fost publicate de Parhon, șeful necontestat al școlii de la „Socola". În timpul lui s-a conturat aici (stăm de vorbă chiar în clinica de la Socola unde lucrează interlocutorul n.n.) un nucleu care depășea atributele medicale și de cercetare științifică. Marele filozof Constantin Fedeleș, Petre Andrei, Mihai Ralea, Al. Claudian, Iorgu Iordan, Al. Philippide erau colaboratorii lui Parhon la diverse studii, conferințe ș.a. Ca să nu mai vorbim de medici. Academicienii Vasile Mârza, Ștefan Milcu și dr. Constanța Ștefănescu sînt printre cei ce au făcut ca, peste vreme, să nu se poată omite rolul foarte important deținut de spitalul care își dobîndise numele neoficial de „Socola Roșie", în care mulți colaboratori ai lui Parhon, ca și el însuși, au desfășurat activitate de militanți comuniști în anii clandestinității. De la profesorul Leon Ballif, succesorul lui Parhon la catedră (eu sînt ultimul asistent al lui Ballif) știu următoarea întîmplare. Profesorul Parhon locuia în incinta spitalului în două cămăruțe. Trebuie să fi fost cam prin 1923 cînd, într-o noapte, a venit poliția la Parhon, deși profesorul se bucura de un prestigiu formidabil. I s-a spus că există informații sigure cum că doctorul Derevici, care era comunist, ar avea acasă armă sau arme. „Derevici arme — s-a mirat profesorul — poate sticle!" A fost rugat să meargă la locuința lui Derevici, care nu era acasă și locuia tot în spital, ca să asiste la percheziție. Parhon și-a luat pe umeri un palton mare peste hainele de casă și a pornit. S-a spart ușa și a început răscolirea lucrurilor. Parhon, dezinvolt, s-a așezat la biroul lui Derevici și, în timp ce polițiștii căutau prin casă, a tras sertarul și a luat, liniștit, din el pistolul pe care și l-a strecurat în buzunar, a închis sertarul și s-a ridicat. Nu s-a găsit nici o armă. A doua zi, Parhon i-a chemat la el pe toți medicii spitalului în fața cărora i-a dat lui Derevici pistolul, mustrîndu-l pentru situația în care îl pusese și pentru că se purtase în așa fel încît aflase și poliția ce ține în sertar. Ei bine, nimeni din cei prezenți n-a suflat o vorbă. Acesta era Parhon. Dragostea medicilor pentru el și respectul de care se bucura n-aveau egal. Este și perioada în care Facultatea de medicină din Iași își cîștigă o reputație incontestabilă, dominată de personalități ca Gr. T. Popa, Djuvara, Rainer, Elena Pușcariu (cea mai ilustră oftalmologă a timpului, prima profesoară universitară din istoria medicinei lumii), acad. Petre Vancea, ilustrul dermatolog Gh. Năstase, acad. Ion Enescu, Petru Candrea, bacteriolog, Alex. Tupa, histolog, Ion Nubert anatomist, Ioan Iancu, E. Mironescu, marele umorist între literați iar aici dermatolog, acad. Iuliu Nițulescu, fiziopatolog, C.C. Dimitriu, internist, V. Buțureanu, Nicolae Leon.

— Ați prezentat un drum aproape fermecător al dezvoltării medicinei la Iași. Ce greutăți a întîmpinat, totuși?

— De la început, cum am și spus în treacăt: pe cele ale dotărilor materiale. Dificultăți care n-au fost puține și nu au durat puțin. După cum au fost și cele izvorînd din ignoranța întovărășită, ca peste tot și ca mai întotdeauna, cu răutatea. V-am povestit despre trecerea lui Gr. T. Popa pe lîngă premiul Nobel care i se cuvenea. Dar au fost și momente cînd ignoranța și-a adjudecat o

uriașă doză de ridicol. Un document arată că, prin 1900 doctorii Ulle și Bercovici de la Tîrgu Neamț cereau, pentru a douăsprezecea oară, Epitropiei spitalelor Sf. Spiridon din Iași să li se dea formol pentru antisepsie. La primele unsprezece cereri nu li se dăduse nici un răspuns. Acum li s-a dat. Pe această a douăsprezecea cerere a lor stă scrisă, cu cerneală roșie, rezoluția antologică: „Metoda lui Pasteur și a doctorului Lister de antisepseie este neștiințifică". Au fost și greutăți. De multe feluri. Și nu puține.

— Tovarășe profesor, discuția noastră este interesantă, dar se referă totuși prea mult la trecut. Or, fiind aproape în 1986, nu credeți că ar trebui să ne referim și la prezent?

— Aici, la Institutul de medicină și farmacie din Iași, meseria mea este *trecutul*. Mă mîndresc chiar cu aceasta, pentru că, spre deosebire de colegii mei care sînt ocupați cu prezentul și sînt pasionați de mișcarea prezentului (știința înseamnă permanentă schimbare!) eu mă ocup liniștit cu forme fixe, imuabile, mă axez pe adevăruri încremenite în tipare indestructibile. Aici, la I.M.F., munca mea, repet, e trecutul. Acreditat însă de tovarășa rector și știind că viitorul constituie, oricum, o sinteză a trecutului, mă predau întrebărilor dumneavoastră.

— De cînd credeți că începe istoria contemporană a școlii ieșene de medicină?

— Din 1948, cînd a avut loc reforma învățămîntului. Atunci, fosta facultate de medicină de care am vorbit a devenit actualul institut de medicină și farmacie.

— Ce-a însemnat în istoria învățămîntului medical de aici această reformă?

— Cred că a însemnat în primul rînd consolidarea, legarea, ca să zic așa, cu marile comandamente sociale ale timpului. S-au creat trei direcții. Mai întîi cea a asistenței copilului și mamei. Oameni ca Ion Nicolau, T. Mărculescu, Asia Chipail, R. Bărbuță, Marcel Burdea, Ion Trifan, I. Tăușanu și alții, A. Trosc I. Măzăreanu-Rusu, ș.a. au efectuat în acest domeniu o reală revoluție. La acest capitol, profesorii V. Dobrovici, G. Teleman, C. Lupașcu, Ligia Bădărău, C. Gavrilescu, Nae Niculescu au avut o contribuție remarcabilă. Într-o altă direcție de acțiune, prof. D. Cornelson, E. Ungureanu, Gheorghe Zamfir, Leon Ballif, în colaborare cu admirabilul savant care a fost Mihai Ciucă au realizat minunate acțiuni socio-medicale ca: eradicarea malariei, tifosului exantematic, a pelagrei și altor boli cu răspîndire în mase. Elevii lor, care erau tineri atunci, s-au distins printr-o acțiune neobosită și mă refer în special la doamnele Maria Franche și Ala Vâță, admirabile expresii ale dăruirii și pasiunii medicale pe plan practic și minunate profesoare de medicină. O a treia direcție mi se pare a include dezvoltarea școlilor de medicină internă și chirurgie. Prof. acad. Ion Enescu și Gheorghe Tudoranu au fost succedați de profesorii Constantin Negoiță, Vasile Tacu, I. Triandaf, George Popa, Ion Lungu și alții din generații mai noi ca Mircea Balan sau Ion Hurjui. Să nu uităm secția de recuperare, unică în țară (spital) cu balneologia reputatul prof. Balmuș, prof. Carosevici. Chirurgia a continuat onorabila ei tradiție. Au apărut din nou adevărate stele ale acestei „arte" (chirurgii întotdeauna oscilează între statutul de artă și de știință) dintre care citez pe Nicolae Oblu, Gh. Chipail, N. Costinescu, Virgil Racoveanu, sau pe cei care n-au fost profesori, dar au fost, de fapt, maeștri ai chirurgiei ca A. Trosc, A. Berneagă. O generație mai „tînără" vine din urmă reprezentată de M.-Chihan, Constantin Dolinescu, Petre Vancea, Gheorghe Floareș și alții, să mă scuze ceilalți că nu-i pot cuprinde pe toți. Oricum, profesori ca Minecan, Jitaru, Wexler, Buiuc și Mihai Rusu nu pot fi omiși. Este apoi, marea școală a lui Oscar Franche (actualmente la București) despre care aș vrea să scrieți mai pe larg, deși știu că n-aveți unde, dar e suficient să spun acest lucru. Nu se poate discuta totuși de școala de medicină actuală fără a vorbi de Oscar Franche sau de Gh. Bădărău, oameni care, retrași actualmente într-o discreție princiară, continuă să tuteleze ceea ce a fost și ce a rămas din această școală. Nu se poate vorbi de școala de azi fără a aminti din grupul „alinătorilor divini" din care fac parte Ala Vâță de care aminteam, regretatul Gh. Năstase și din care nu pot fi omiși eruditul Grigore Teodorovici, epidemiolog și Mihai Duca, de zeci de ani expert al O.M.S. bacteriolog de reputație universală, doamna Alexa, sau Lorica Gavriliță, actualul rector anatomopatolog recunoscut prin lucrările sale, Gioconda Dobrescu, histopatolog necontestat sau alți „tineri" între care C. Dinu, Mircea Covic, T. Pirozynski. Nu se poate omite un eminent profesor ca G. Scripcaru, mai tineri ca prof. Ciornea, dr. Șcloru și alții care îmi sînt în inimă, dar nu aveți dv. spațiu. Sunt, din moment ce am fost acreditat de tovarășa rector, obligat să vorbesc de școala lui Traian Baran, care a introdus la Iași fizica medicală și care a cultivat oameni de o talie științifică incontestabilă, deja cu o reputație internațională ca Valeriu Rusu, V. Petrescu, M. Rusu. Într-o discuție nu putem face enumerări. Dar dermatologii... prof. Dobrescu, Munteanu, Costea. Și cîți alții ne mai onorează... Să nu uităm neurologii conduși de Gh. Pendefunda. Vedeți, este foarte greu să vorbești despre prezent aici, unde vorbim acum noi doi. Petru Brânzei, imensul om (pe care l-ați cunoscut), și mare profesor care a plecat parcă ironizîndu-ne, parcă mă inhibă vorbind despre prezent, fiindcă e o eroare că nu trăiește el. E o eroare că nu vă vorbește el despre un prezent în care este direct implicat. El, omul, directorul, profesorul care, fiind și expert al O.M.S., a creat singurul spital de psihiatrie fără garduri cu regim normal, comun tuturor spitalelor de alte profile. Unul din puținele asemenea spitale din lume!

DORIN GHERGHINESCU ■

Școala de medicină din Tîrgu-Mureș

O lume a speranței

Clădirea unui spital îți impune întotdeauna. Pășești cu respect și, parcă, cu un soi de teamă. Chiar dacă știi că, de fapt, el a reprezentat și reprezintă pentru mii de suferinzi speranța, chiar dacă între zidurile sale se desfășoară cel mai autentic proces al dăruirii.

În fața omului în halat alb te simți, iarăși, intimidat, chiar dacă, la fel de bine știi că el, omul în alb, își are drept cult respectul pentru semenii săi aflați în suferință.

Sentimente ca acestea, nu numai că nu te ocolesc, dar, parcă se amplifică în momentul cînd te amesteci în mulțimea de oameni ce așteaptă cu speranță și te intersectezi cu cei care dau, nu doar speranță, ci și certitudine, în „Spitalul clinic județean" din Tîrgu Mureș.

Acolo, în cabinetele lor sclipitoare, unde deseori a renăscut viața, nu se poate să nu ai o reținere spontană, impusă de respect și stimă. Prof. dr. Emilian Bancu, prof. dr. Liviu Popoviciu, dr. Radu Deac, conf. dr. Simion Cotoi, conf. dr. Boga Kálmán, sînt nume pronunțate cu recunoștință, cu venerație, nu doar la Tîrgu Mureș, în spital — acea uriașă uzină vie, dătătoare de viață 24 de ore pe zi din 24. Sînt nume, alături de altele, la fel de prestigioase, impuse în medicina românească, figuri care au contribuit la ridicarea nivelului științific și al eficacității medicinei, cu o carte de vizită cunoscută de mult în țară și dincolo de hotarele ei. Sînt elevii unor mari personalități, creatori, la rîndul lor de elevi, sînt veriga zilei de astăzi a ceea ce a constituit și constituie școala de medicină românească din Tîrgu Mureș.

„Școala presupune spirit de emulație — ne spunea dr. Radu Deac, presupune maestru. Iar principala calitate a acestuia trebuie să fie priceperea de a crește omul. Școala presupune tradiție și experiență, acumulate și predate din generație în generație."

Sînt în România numeroase centre medicale în care s-a ajuns la coexistența mai multor specialități de un ridicat standard, la cercetări care asigură progrese importante în diverse domenii ale medicinei, la respect pentru om și viața lui. Totuși, nu pot fi denumite, toate, școli, căci, pe lîngă practică medicală la nivel înalt, școala trebuie să instruiască, să creeze cît mai mulți specialiști de vîrf. Școala de medicină subînțelege atît pregătirea la nivel universitar și post universitar, cît, mai ales, instruirea medicală superioară. Este nevoie, indiscutabil, de cîteva decenii pentru ca tradiția și experiența generațiilor să fi avut puterea de a ajunge la un nivel foarte ridicat.

Istoria învățămîntului medical superior din Tîrgu Mureș numără patruzeci de ani, dar, nu doar vremea care s-a scurs dă dreptul acestui centru la titlul de școală medicală, ci tocmai acea tradiție, transmisă din an în an ca și perfecțiunea la care s-a ajuns aici, în multe ramuri ale medicinei. Sigur, am putea apela și la statistici. Faptul că în 1945 erau 839 de studenți, iar astăzi frecventează cursurile celor trei facultăți din cadrul „Institutului de medicină și farmacie" 1400, înseamnă o evoluție. Cele 7 catedre, însumînd 66 de discipline slujite de 242 cadre didactice, presupun o serioasă instituție de învățămînt superior. Ceea ce este însă, cu mult mai important, dincolo de date, cifre, statistici, sînt rezultatele la care a ajuns școala de medicină din Tîrgu Mureș, personalitățile de excepție pe care le-a creat, nume în fața cărora s-a înclinat, nu doar lumea pacienților, ci și lumea medicală. Sînt, nu doar miraculoși tămăduitori rămași într-o autentică istorie a omeniei, sînt, pentru cei care i-au urmat, excelenții profesori ce și-au împărțit cu dărnicie secretele „miracolelor" săvîrșite. Rigorile spațiului tipografic impun o selecție, iar selecția e dificilă. Nu poți vorbi, totuși despre școala medicală din Tîrgu Mureș fără a aminti măcar, marile personalități care au fost Matyas Matyas, Vasile Săbădeanu, Zeno Barbu. Din pleiada de astăzi, profesorii doctori docenți Gheorghe Arsenescu, Aurel Cojocaru, Ioan Laszlo — pentru a enumera doar cîteva personalități ale învățămîntului preclinic — sînt oameni care, de ani și ani, duc o laborioasă muncă de cercetare și instruire practică, atît în țară cît și peste hotare. Învățămîntul clinic, la rîndul său, este reprezentat de nume de mult impuse: prof. dr. Emilian Bancu, prof. dr. Olosz Egon, prof. dr. Corneliu Dudea. Sînt șefi de clinică ce au contribuit la conturarea unora dintre esențialele trăsături ale școlii de medicină din Tîrgu Mureș. Cele două clinici de chirurgie generală, clinica de chirurgie cardio-vasculară, clinica de urologie sau cea de ortopedie au impus și perfecționat metode de investigație și tratament, au conceput tehnici operatorii originale. Aici s-a dus o intensă activitate de învățămînt, de practică medicală, de cercetare științifică.

S-ar putea scrie tomuri întregi, multe s-au făcut pentru om și sănătatea lui, iar prezentarea, fie chiar numai a cîtorva momente, reprezintă un fragment de istorie strălucită a școlii de medicină din Tîrgu Mureș.

Eveniment esențial al ultimilor ani este, fără îndoială, darea în folosință a „Spitalului clinic județean", construcție modernă, cu o

capacitate de 1200 de locuri, cu dotări ce corespund exigențelor de ultimă oră. Medicii din Tîrgu Mureș au știut să prețuiască unitatea spitalicească ce le-a fost pusă la dispoziție — una dintre cele mai funcționale din țară — transformînd-o într-o serioasă bază de învățămînt, cercetare și activitate practică.

„Pentru noi — a ținut să precizeze de la bun început șeful clinicii de obstetrică-ginecologie, prof. dr. Boga Kálmán — spitalul acesta a fost cel mai mare dar care ni s-a putut face. Nu e vorba doar de modernitatea lui, ci de posibilitățile pe care ni le-a oferit. Vechea clinică, unica din oraș, s-a putut împărți în două și astfel, a crescut considerabil numărul de paturi. În momentul de față natalitatea este o problemă de politică de stat, iar numărul de locuri de care dispui este foarte important. Putem asigura o supraveghere permanentă a gravidelor, un control exigent în timpul sarcinii, depistarea tuturor factorilor de risc și înlăturarea lor. Este Oul lui Columb, poate, dar reprezintă una dintre cele mai importante verigi în munca noastră."

Mama și copilul, iată grija de căpătîi a medicilor din colectivul condus de prof. dr. Boga Kálmán. Rezultatul: la Tîrgu Mureș s-au născut în ultimii ani de două ori mai mulți copii. Iar dincolo de preocuparea de a aduce pe lume vieți omenești, specialiștii de aici și-au făcut o datorie de onoare din lupta de a salva vieți omenești, pe frontul bătăliei dusă de o lume întreagă împotriva cancerului. Tema de cercetare a clinicii asupra cancerului de ovar a fost începută în urmă cu 5 ani, iar rezultatele se arată a fi, încă de pe acum, înainte de finalizare, utile pentru întreaga specialitate. În acest context, efectuarea sistematică a oncocitobiogramelor în scopul testării celulei canceroase ovariene față de diferiții agenți chimici, teste efectuate pe bază de cultură de țesut de profesorul Ioan Laszlo, sînt de un real ajutor, rezultatul traducîndu-se evident în practică, prin aplicarea unei medicamentații postoperatorii eficace, la care organismul să răspundă. „Rezultatele definitive nu ne stau încă la dispoziție, declară profesorul Boga Kálmán, dar am făcut mari pași înainte și este, după părerea noastră, o mare realizare științifică."

Ar fi multe de spus și despre activitatea de cercetare dusă de specialiștii în medicină internă. Domeniul cel mai proeminent este, de departe, cel al bolilor cardio-vasculare. De peste 10 ani, un colectiv de cercetători se ocupă la Tîrgu Mureș de tulburările ritmului cardiac, de noi metode de diagnostic și tratament, de probleme de terapie intensivă cardiologică. Practica a necesitat o metodologie adecvată, ceea ce a dus la căutarea a noi și noi căi de diagnostic și tratament. Rezultatele s-au concretizat în 9 invenții brevetate și 10 inovații, unele apreciate și preluate de firme din Republica Federală Germană.

Conferențiarul dr. Simion Cotoi, autor a numeroase lucrări originale publicate în țară și peste hotare, membru permanent — singurul din România — al „Grupului European de Aritmologie" de pe lîngă „Societatea Europeană de Cardiologie" ne-a mărturisit, în discuția purtată, profesiunea sa de credință. Ni s-a părut demnă de notat și reținut, este o profesiune de credință pe care o transmite an de an tinerilor studenți de astăzi, viitorii medici de mîine. „În munca de cercetare, care presupune o intensă activitate la patul bolnavului, o documentare cît mai exhaustivă în domeniul respectiv și un coordonator de joc, ca în orice echipă, o preocupare deosebită și permanentă trebuie să fie aceea a creșterii, educării și formării unui colectiv cît mai larg de cercetători: studenți, cadre medicale din rețea, cadre didactice. Activitatea de cercetare este un proces complex, care poate fi însușit de cineva cu condiția unei dăruiri totale, a unor exigențe deosebite privind activitatea medicală. Pentru clinicieni, aceasta este credința mea cea mai puternică, cercetarea medicală pornește de la practica medicală și trebuie să se întoarcă la ea, ridicînd-o la un nivel calitativ superior."

În clinicile de chirurgie de la Tîrgu Mureș se duce o luptă susținută pentru a fi actuali și sîntem, la Tîrgu Mureș, actuali în chirurgie. Aici s-au format colective puternice, sînt la o vîrstă tînără și vor avea și de acum înainte un cuvînt hotărîtor de spus.

Pe doctorul Radu Deac, cutezantul operator, am avut rara ocazie de a-l întîlni înainte de a intra în operație. Am vorbit, dar n-am comunicat. Trăiam senzația că sînt, nu un om aflat în fața sa, ci un imens perete alb. Aveam certitudinea că aude, dar nu percepe vorbele mele. Cu un vizibil efort a rostit cîteva cuvinte de scuză, nu putea să se concentreze asupra nici unui subiect, urma să intre în operație. Pacientul avea vîrsta de doi ani, iar inima lui trebuia reparată. M-am înclinat și m-am retras. Ne-am revăzut pe seară, cînd doctorul era marcat de oboseală. N-a fost nevoie să-l mai întreb ceva despre rezultatul operației, pacea de care era cuprins m-a făcut să înțeleg că micuța inimă va bate, de acum, regulat. Am discutat sau, mai bine zis, l-am ascultat vorbind pe doctorul Radu Deac.

Se gîndește intens la ziua de mîine: „Responsabilitățile față de chirurgia viitorului sînt trei: Să descoperim și să atragem spre chirurgie cele mai bune minți tinere, să le etalăm întreg arborele chirurgiei, să le oferim toate posibilitățile de creștere și dezvoltare. Sperăm că la Tîrgu Mureș îndeplinim toate aceste deziderate, în cel mai înalt grad. Nu e suficient, în zilele noastre, să fii un bun specialist, trebuie să polarizezi în jurul tău aceleași pasiuni și flăcări, care să ducă mai departe ideea pentru care militezi. În chirurgia cardio-vasculară există la noi o tradiție de 25 de ani. În 1957, la Tîrgu Mureș se efectua de către profesorul N. Hortolomei, creatorul chirurgiei cardio-vasculare în țara noastră, împreună cu un colectiv de aici, prima operație pe inimă. Specialitatea s-a dezvoltat de-a lungul anilor și mai ales în

ultimul deceniu, sub larga înțelegere a actualului rector care, ca șef de școală chirurgicală, a fost mereu preocupat de crearea condițiilor specifice necesare acestei activități.

Succese de ultimă oră? Două domenii sînt de actualitate în cercetarea noastră. Valvele cardiace artificiale biologice realizate de acest colectiv și introducerea tehnicii de calcul în chirurgia cardio-vasculară. Avem deja, o largă experiență în utilizarea clinică a valvelor cardiace artificiale, iar un prim lot de asemenea valve create la Tîrgu Mureș au fost folosite cu succes și de profesorul Marius Barnard în clinica domniei sale. În ceea ce privește tehnica de calcul, este vorba de utilizarea calculatoarelor românești în prelucrarea automată a datelor în clinica de chirurgie cardio-vasculară, o prioritate românească în domeniu.

Prin specialiștii care s-au format la Tîrgu Mureș și prin capacitatea acestei instituții — Clinica de chirurgie cardio-vasculară — de a forma în continuare cadre de specialitate, credem că se poate vorbi, deja, despre o școală de chirurgie. Nivelul practicii medicale, cercetarea ce se efectuează, instruirea cadrelor, atît la nivel universitar, cît și postuniversitar, conturează această noțiune".

Sînt, la Tîrgu Mureș, domenii de activitate mai noi care, în ciuda numărului mic de ani pe care-l au în spate, au reușit adevărate performanțe, recunoscute astăzi în întreaga lume medicală. De un binemeritat prestigiu se bucură Clinica Neurologică, înființată în 1968 de prof. dr. Liviu Popoviciu, autor a numeroase lucrări devenite „clasice", publicate în Franța și S.U.A., cunoscute și apreciate pe plan mondial. Laboratoarele de cercetare clinică, neurofiziologică a somnului la om, create la Tîrgu Mureș, figurează printre primele de acest gen din Europa. Baza materială modernă de care dispune clinica, lungile nopți și zile de cercetare și studiu a harnicului colectiv, au dus la contribuții apreciate pe plan național și internațional. În 1971—1972 lua ființă „Societatea Europeană de cercetarea somnului", în care, ca o recunoaștere a meritelor românești în domeniu, prof. dr. Liviu Popoviciu era ales vicepreședinte al Comitetului fondator și membru al Comitetului științific. Cercetările specialiștilor din Tîrgu Mureș au fost prezentate la numeroase consfătuiri de specialitate din țară, precum și din străinătate (Basel, Würzburg, Roma, Marseille, Montpellier, Paris, Budapesta, Praga, Barcelona, Edinburgh, Amsterdam, Zürich, Lisabona, München, Blacksburg — S.U.A., etc.) și au văzut lumina tiparului în peste 20 tratate și monografii. Tot ca o realizare importantă a școlii românești și a colectivului din Tîrgu Mureș, trebuie menționată organizarea celui de-al IV-lea „Congres European de cercetarea somnului", moment ce a polarizat la Tîrgu Mureș cele mai importante forțe, cei mai prestigioși cercetători neurologi, psihiatri, biologi, neurofiziologi, psihologi din întreaga lume. 250 de participanți din 38 de țări din Europa, S.U.A., Japonia, Australia și Africa au luat contact direct cu medicina din Tîrgu Mureș, au cunoscut îndeaproape realizările școlii românești în domeniu.

În laboratoarele de neurofiziologie clinică de la Tîrgu Mureș a fost pusă la punct harta electroencefalografică computerizată, metodă neurofiziologică imaginată în premieră națională și mondială, cu colaborarea Academiei de Științe Medicale și cu Centrul teritorial de calcul electronic din Tîrgu Mureș. Metoda constă în culegerea activității electrice a scoarței cerebrale (prin electrozi și montaje speciale) în calcularea valorilor amplitudinilor și frecvențelor acestor activități de pe fiecare zonă a scoarței și în reprezentarea temporo-spațială, cu ajutorul unui computer de construcție românească și a unor formule matematice originale, pe o hartă care vizualizează direct, concomitent, comparativ, toate zonele corticale cercetate.

Fără îndoială, e greu ca dintr-un lung șir de succese să te oprești doar la cîteva. Dar, se pare, cel mai mare succes al școlii de medicină din Tîrgu Mureș este asigurarea unui viitor cel puțin pe măsura trecutului și al prezentului. Aici se duce o susținută activitate integratoare, atît a învățămîntului cu practica medicală, cît și a învățămîntului cu cercetarea. „Noi ne motivăm existența ca terapeuți prin secondarea de studenți, de secundari, de cei veniți la perfecționare — a ținut să precizeze prof. dr. Emilian Bancu, rectorul Institutului de medicină și farmacie din Tîrgu Mureș. Sînt colective de tineri aici, la noi, care vor avea un rol hotărîtor în zilele care vor veni. Sînt, deja, formați. Există premizele unor activități rodnice în viitor. Tineretul e captivat și receptiv. În ceea ce mă privește, sînt optimist, am băieți buni, formați de mine și afirm cu toată credința că ei vor duce mai departe ceea ce am făcut noi, generația de astăzi care, la rîndul nostru am preluat făclia de la marii profesori pe care i-am avut. Ceea ce hotărăște soarta medicinei în practica viitoare sînt sufletul și mîna omului, nu aparatura, oricît ar fi ea de sofisticată. Abnegația, spiritul de dăruire al cadrelor vor fi cele care își vor spune cuvîntul mîine, cum și l-au spus și pînă acum."

Există la Tîrgu Mureș nu numai priceperea oamenilor în halat alb. Există, mai ales dăruire pentru profesiune, dragoste pentru om. Și mai există, știința de a transmite, din generație în generație, pe lîngă tainele meseriei, toate aceste nobile sentimente. Desigur, istoria școlii de medicină din Tîrgu Mureș nu poate fi despărțită de istoria învățămîntului medical românesc, este contextul în care ea s-a dezvoltat. Un centru al speranței alături de altele pe harta României de astăzi, în care grija față de om este cea dintîi și cea mai de seamă.

Rîndurile de față sînt, cîteva gînduri și impresii izvorîte din respectul pe care ți-l impun oamenii în halat alb de la Tîrgu Mureș, de cum pătrunzi în lumea lor minunată, o lume a minților strălucite, o lume a sufletelor frumoase, în care, întotdeauna te întîmpină speranța.

LIANA MOLNAR ■

Şase secole de la urcarea pe tron a lui Mircea cel Bătrîn

„N-avem oşti, dară iubirea de moşie e un zid“

Mircea cel Bătrîn aparţine tradiţiei vii a neamului nostru. Un domnitor glorios „adunător al pămîntului românesc“ şi „un mare gospodar al trebilor economice“ de o covîrşitoare valoare umană şi naţională

Se împlinesc, în 1986, şase secole de la urcarea în scaunul de domnie al Ţării Româneşti a unuia dintre cei mai străluciţi voievozi ai evului mediu românesc, Mircea cel Bătrîn (1386—1418). Să spunem de la început că acest calificativ „cel Bătrîn“ nu este legat de vîrsta înaintată a domnului, ci i s-a adăugat mult mai tîrziu pentru a-l deosebi de omonimul său din secolul al XVI-lea (în vechea terminologie a cancelariei române „bătrîn“ avea sensul de vechi, anterior).

Mircea era fiu de domn, tatăl său, Radu voievod, cîrmuind vreme de zece ani Ţara Românească. La moartea acestuia domnia revenise fiului său mai mare, Dan I, căzut însă pe cîmpul de luptă la sud de Dunăre la 23 septembrie 1386. Domnitor a devenit atunci Mircea, care timp de mai bine de trei decenii avea să facă dovada unor remarcabile însuşiri de bun administrator al ţării, abil diplomat şi viteaz conducător de oaste.

Opera de cîrmuitor şi organizator al Ţării

Româneşti este dezvăluită de actele emise de cancelaria ţării, în cuprinsul cărora se reflectă efortul voievodului de a crea o solidă armătură instituţională, în măsură să asigure stabilitatea politică a ţării. În fiscalitate, în administraţie, în justiţie, în organizarea armatei, în toate sferele vieţii publice Mircea cel Bătrîn a pus sigiliul său de ctitor de ţară, înzestrînd tînărul stat muntean cu structurile politice chemate să-i asigure puterea.

Principala ipostază însă, sub care Mircea cel Bătrîn a intrat în galeria marilor figuri ale istoriei naţionale este aceea de luptător pentru neatîrnarea ţării. În momentul luării domniei, independenţa ţărilor române şi nu numai ea, ci însăşi existenţa lor statală erau în primejdie. Aşezaţi din 1354 în Europa, prin cucerirea oraşului Gallipoli, turcii otomani au desfăşurat o viguroasă ofensivă în urma căreia au devenit stăpînii Adrianopolului, unde sultanul Murad I şi-a mutat reşedinţa. Forţa de şoc a noilor cuceritori părea irezistibilă astfel că asupra tuturor statelor sud-est europene plutea amenintător primejdia anihilării. Succesul neaşteptat obţinut de cneazul sîrb Lazăr la Pločnik (1387) l-a încurajat pe biruitor să încerce o reeditare a succesului. Tentativa sa a eşuat: în bătălia de la Cîmpia Mierlelor (15 iunie 1389) oastea sa a fost înfrîntă iar el ucis. Noul sultan al turcilor (în cursul bătăliei a pierit deasemeni Murad I), Baiazid Ildîrîm (Trăsnetul) avea să se dovedească şi mai energic în desfăşurarea politicii de expansiune.

Există indicii că Mircea cel Bătrîn a trimis un corp de oaste în ajutorul lui Lazăr. După victoria turcilor el se aştepta oricum la o lovitură din partea noului sultan. Pentru a apăra frontiera dunăreană, Mircea a înălţat o cetate de piatră pe insula din faţa Giurgiului şi a întărit Turnu Măgurele. Măsurile sale erau pe deplin îndreptăţite, întrucît în curînd un dregător militar otoman, Firuz-bei, a efectuat o incursiune de pradă pe teritoriul Ţării Româneşti. Mircea a hotărît să riposteze. În 1393 (după o mai nouă cronologie în 1392) el a trecut Dunărea şi a atacat cuibul trupelor de pradă otomane — aşa numiţii achingii — aflat la poalele sudice ale Balcanilor, la Karinovasi. Acţiunea sa a fost încununată de succes; desfăşurată prin surprindere şi cu maximă rapiditate ea a avut drept rezultat lichidarea acestui important punct din reţeaua militară osmană din Balcani. Forţa statului otoman era însă departe de a fi slăbită: în 1393 turcii cuceresc Tîrnovo şi transformă cea mai mare parte a Bulgariei în provincie turcească. La frontiera de sud a Ţării Româneşti ameninţarea devenea tot mai acută. Trăsnetul a lovit în toamna anului 1394. Oastea otomană condusă de însuşi sultanul Baiazid a invadat teritoriul Ţării Româneşti. Lupta s-a dat la Rovine. Marele nostru poet Mihail Eminescu a evocat ca nimeni altul confruntarea dintre aroganţa năvălitorului şi dîrzenia apărătorului. Oastei otomane, atît de puternică prin efective şi instruire, Mircea i-a opus voinţa de libertate a unui popor decis să fie întotdeauna stăpîn la el acasă. Şi această voinţă s-a dovedit mai puternică decît cea mai puternică armată a timpului. Biruinţa a rămas de partea lui Mircea; a fost una din marile victorii din istoria militară a poporului român. Raportul de forţe era însă prea disproporţionat pentru ca izbînda de la Rovine să aibă urmări strategice. Mircea cel Bătrîn a încheiat cu Sigismund regele Ungariei, un tratat de alianţă în condiţii de perfectă egalitate. Domnul Ţării Româneşti s-a alăturat cruciadei organizată de suveranul ungar sprijinit mai ales de cavalerii burgunzi. Marii seniori feudali n-au vrut însă să ţină seama de experienţa viteazului Mircea şi orgoliul lor i-a dus la catastrofă: în bătălia de la Nicopole (25 septembrie 1396) ei au fost înfrînţi. Mircea a înţeles încă o dată că numai reazemul pe forţele proprii poate asigura libertatea şi securitatea ţării. Beneficiind de condiţiile create prin înfrîngerea lui Baiazid de către mongoli în 1402, el a valorificat cu remarcabilă inteligenţă politică noul context politic şi strategic. Este apogeul puterii lui, ce se reflectă atît de luminos în titulatura domnului: „Mare voievod şi domn... stăpînind şi domnind peste toată ţara Ungrovlahiei şi al părţilor de peste munţi, încă şi spre părţile tătăreşti şi Amlaşului şi Făgăraşului herţeg şi domn al Banatului Severinului şi de amîndouă părţile pe toată Podunavia, încă şi pînă la Marea cea Mare şi stăpînitor al cetăţii Dîrstorului". Intervenind în luptele pentru succesiunea lui Baiazid, Mircea cel Bătrîn a sprijinit pe unul din fiii acestuia, Musa, care ajunge sultan în 1411; voievodul Ţării Româneşti apărea atunci drept patronul împărăţiei turceşti. Situaţia nu a fost însă de durată şi după înscăunarea sultanului Mehmed I, Mircea sprijină pe şeicul Bedr-ed-Din, aflat în fruntea unui puternic curent de reformă socială şi religioasă în Imperiul otoman. În cele din urmă diplomaţia avea să realizeze un rezultat durabil: cu puţin înaintea morţii sale Mircea cel Bătrîn a obţinut din partea Porţii otomane recunoaşterea neatîrnării sale de fapt în schimbul plăţii unui tribut. Rezistenţa îndîrjită, întemeiată pe forţele unite ale întregului popor dovedise Imperiului otoman că nu poate institui pe pămînt românesc regimul de paşalîc. Mircea cel Bătrîn are meritul de a fi contribuit cel dintîi la elaborarea acestui statut, care timp de mai bine de patru veacuri avea să asigure conservarea structurilor politice proprii, permanenţa statului românesc. Iată de ce figura sa a fost statornic cinstită în conştiinţa poporului român. Secretarul general al partidului, tovarăşul Nicolae Ceauşescu, a evocat în numeroase rînduri personalitatea lui Mircea cel Bătrîn în şirul marilor luptători pentru libertatea neamului. La 600 de ani de la înscăunarea lui Mircea cel Bătrîn, cugetul românesc se îndreaptă spre el cu aceeaşi admiraţie şi veneraţie.

ANDREI BUSUIOCEANU ■

Umorul lui Topîrceanu și al nostru

Patru sînt atitudinile critice de referință provocate de spiritul umoristic al poeziei lui Topîrceanu. Ibrăileanu îi reproșează inteligența. În viziunea sa, elanul sentimentului cenzurat de inteligență își pierde lirismul. Ralea, dimpotrivă, consideră cenzura inteligenței ca fiind creatoare. Poezia nu se poate face numai cu spirit, așa cum nu se poate face numai cu sentiment. Primește, însă, cu brațele deschise îmbinarea lor. Topîrceanu a realizat o îmbinare de tip clasic a spiritului și sentimentului. Clasic? Umorul lui Topîrceanu nu aparține, după opinia lui Lovinescu, poeziei, ci unei inteligente simulări a calității poetice. Literatură umoristică, fără îndoială, căreia nu i se pot nega spiritul, arta; ceea ce scrie Topîrceanu ar fi numai o degradare a poeziei, o confuziune între convenția poeziei și umor, aparținînd de literar dar nu și de lirism. Călinescu încearcă să împace contrariile pentru a salva evidența că, poezie sau nu, literatura lui Topîrceanu e agreabilă, place. Mai ales parodiile: „Inteligență critică? E prea puțin. Avem de-a face cu un mimetism superior care presupune putința de a trăi pe felurite chei muzicale". Dar „poezia umoristică" e un nonsens: „Orice umor ce nu e însoțit de marea reprezentare grandioasă caricaturală ori înecat în sentiment nu aparține poeziei. Prin urmare, acum putem pune întrebarea mai lămurit: este Topîrceanu un mare evocator de lumi grotești, joviale; este el măcar un liric malițios? Sau numai un cronicar vesel? Că nu este numai un cronicar ne dovedesc citatele din parodii, în care puterea de a se înfășura în viziunile altuia și de a le diforma cu gravitate este remarcabilă". Așadar autor de vesele cronici rimate în tradiția bicefalului A. Mirea, Topîrceanu este poet în exercițiile sale parodice. Abia aici umorul său își găsește, cu împrumut, o viziune. Cronica vesel-rimată a micilor evenimente prozaice ori lirice produce o plăcere vulgară, asemenea cîntecului de lume care place și el vulgului, aceasta neînsemnînd, însă, că valoarea muzicii lui Mozart este anulată.

Interesant — și oarecum surprinzător — este faptul că George Topîrceanu a fost, în ciuda culturii lui modeste, preocupat de teoria rîsului și a umorului. Ține prin 1927—1928 o conferință: Problema rîsului și umorul românesc. Încearcă și o definiție a specificului românesc al humorului și rîsului. Nu exagerează. Bunul simț, care îl face în cele din urmă simpatic, îl apără de ridicol. Pentru cititorul de azi este semnificativă persistența relației pe care Topîrceanu nu încetează o clipă să o facă între umor și rîs: „Cînd zici despre un om — fie el scriitor, fie simplu cetățean — că are humor, toată lumea înțelege că acel om are darul de a face, cu intenție, cu bună știință, pe semeni să rîdă".

Aceasta era limita cea mare a inteligenței lui Topîrceanu. Astăzi nici un spirit cît de cît bine cultivat nu mai asociază umorul rîsului. Umorul și-a cîștigat independența spirituală. Nu mai este înțeles ca un mijloc prin care se produce rîsul, ci ca o atitudine intelectuală. Nici măcar rîsul nu mai e acceptat ca un efect al umorului. Spiritul modern distinge între umor, ironie și rîs, chiar dacă nu le poate defini. Ceea ce nu înseamnă că, pentru (ab)uzul intern al acestor însemnări, nu putem propune trei definiții: umorul este o atitudine de superioritate a subiectului față de obiectul vorbirii-scrierii; ironia este subminarea retorică ori existențială a oricărei superiorități (a subiectului și a obiectului) prezente în discurs ori în conștiință; iar rîsul este un efect de surpriză pe care îl induce descoperirea spontană a superiorității subiectului față de un alt subiect sau obiect. Topîrceanu reprezintă în poezia noastră încercarea umorului de a produce rîs.

Ioan Buduca ■